

63452

KUR'AN' DA HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN ÖZELLİKLERİ

Hamdi GÜNDOĞAR

**Cumhuriyet Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Temel
İslam Bilimleri Anabilim Dalı Kalam Bilim dalı için
Öngördüğü YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Süleyman TOPRAK**

SİVAS

1998

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İş bu çalışma, jürimiz tarafından Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Kelam Bilim Dalı'ndan YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Onay
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım .

...../...../1998

(imza)

.....

Enstitü Müdürü

SUMMARY

Mohammad is the latest prophed who was sent to the mankind in order to be e mercy for them. In the Qur'an Allah says " We sent you for only a mercy for them."

Prophed Mohammad is a model for all muslims. That's why he has to be known well in his all aspects.

There are already a lot of sources giving information a both his life end characteristics. Some of them tell' us his life form his birth to his death. Some tell us his features and some others tell his characteristics and miracles.

Nevertheles, the first and most important source to apply for any information about is the Qur'an. Because the Qur'an is the amounth of Allah's words. Beginning with this, we started to search his specialities in the Qur'an. Because of he has been told in the Qur'an as his specialities we aim to find out them all regarding the Qur'an worlds about his all features. Additionally, we aim to explain him as a model for all muslims.

During this widely search we applied to the Qur'an and its commentaries and some other important books.

This study consists of a preface summary and to other parts. The first part of the book consists of Mohammad's features about his prophethood and the second parth his humane features.

The study ends in a concluding and a bibliograpy parts.

ÖZET

Hz. Muhammed (s.a.v) insanlığa rahmet olarak gönderilen en son peygamberdir. Kuran'ı Kerimde yüce Allah şöyle buyurmaktadır : “ Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.”

Hz. Muhammed (s.a.v) bütün müslümanlar için bir örnektir. Bundan dolayı o bütün yönleri ile çok iyi bir şekilde bilinmek durumundadır.

Halihazırda Allah Rasulünün hayatı özellikleri ve vasıfları hakkında bilgi veren bir çok kaynak bulunmaktadır. Bu kaynaklardan bazıları onun hayatını doğumundan vefatına nakletmektedirler. Bazıları onun çeşitli özelliklerini bildirmektedirler. Diğer bazıları ise onun şemali hakkında geniş bilgi vermektedirler.

Ancak Hz. Muhamed (s.a.v) hakkında İlk elden bilgi alacağımız en önemli kaynak Kur'an' ı Kerimdir. Çünkü Kur'an Allah'ın kelimidir. Bu düşünceden yola çıkarak Kur'an'a göre Hz. Muhammedin Özelliklerini araştırmaya başladık. Bu Araştırmanın gayesi Hz. Muhammed (s.a.v) Kur'an ayetlerinde bildirilen vasıflarıyla ortaya konulmasıdır. Ayrıca Hz. Muhammed' in bir peygamber ve bir insan olarak müslümanlara örnek olduğunu açıklamaktır.

Bu araştırmada önce Kur'an-ı Kerim ve tefsirlerine başvurduk ayrıca Hz. Muhammed Hakkındaki çeşitli kitaplardan da istifade ettik.

Bu çalışma bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Hz. Muhammed' in peygamberlik özelliklerini, ikinci bölüm ise Hz. Muhammed' in insani yönlerini kapsamaktadır. Çalışmamız sonuç bölümü ve kaynakça ile son bulmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

1.KUR'AN VE HZ. MUHAMMED (S.A.V)	1
GİRİŞ	2
2.VAHYİN TANIMI	3
3.VAHİY VE PEYGAMBERLER	4
4.VAHYİN HZ. MUHAMMED (S.A.V)'E GÖNDERİLİŞİ	4
5.VAHİY ESNASINDA HZ. MUHAMMED (S.A.V)	6
6.HZ.İBRAHİM(A.S)'İN DUASI VE HZ.İSA(A.S.)NİN MÜJDESİ	8
7.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'E İMAN ETMEK	9
8.NÜBÜVVET'İN GEREĞİ KONUSUNDA KELAM MEZHEPLERİNİN GÖRÜŞLERİ	11
a)Mutezilenin Nübüvvet Anlayışı	11
b)Şiiğin Nübüvvet Anlayışı	11
c)Ehl-i Sünnet'in Nübüvvet Anlayışı	12

I.BÖLÜM

KUR'ANDA HZ.MUHAMMED(S.A.V)'İN PEYGAMBERLİK ÖZELLİKLERİ VE MUCİZELERİ

A-KUR'AN DA HZ. MUHAMMED (S.A.V)'İN PEYGAMBERLİK ÖZELLİKLERİ	16
1.HZ.MUHAMMED(S.A.V)'İN KUR'AN'DA GEÇEN İSİMLERİ	16
a) Muhammed ve Ahmed	16
b) Rauf, Rahim	17
c) Mübin	17
d) Habir	17
e) Müzzemmil	17
f) Müddessir	18

g) Taha, Yasin	18
2.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN SIFATLARI	19
a) İsmet	20
b) Tebliğ	21
c) Emanet	22
d) Sıdk	22
e) Fetanet	23
3.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN RASUL OLUŞU	25
a) Rasul ve Nebi Kavramları	25
b) Hz.Muhammed (S.A.V)'in Rasul Oluşu	26
4.HZ.MUHAMMED(S.A.V)'İN SON PEYGAMBER OLUŞU	27
5.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'E KUR'AN'IN VERİLMİŞ OLMASI	30
6.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN GÖĞSÜNÜN AÇILIP GENİŞLETİLMESİ	32
7.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN ALLAH'IN HİMAYESİNDE OLMASI	35
8.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN HAK DİN İLE GÖNDERİLMİŞ OLMASI	37
9.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN ALLAH TARAFINDAN EĞİTİLMİŞ OLMASI	38
10.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN VAHYİN GEREĞİ GİBİ HAREKET ETMESİ	40
11.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN DAVETİNİ KARŞILIKSIZ YAPMIŞ OLMASI	44
12.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN ALEMLERE RAHMET OLUŞU	45
13.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN BÜTÜN İNSANLAR İÇİN HİDAYET REHBERİ OLUŞU	49
14.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN EN GÜZEL ÖRNEK OLUŞU	51
15.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN NUR SAÇAN BİR KANDİL OLUŞU	53
16.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN ÜMMET ÜZERİNE ŞAHİD OLUŞU	54
17.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN SEVABIN MÜJDECİSİ VE AZABIN HABERCİSİ OLUŞU	57
18.HZ.MUHAMMED (S.A.V)'E İTAAAT EDİLMESİ	59

19. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'E SALAT VE SELAM GETİRİLMESİ	66
20.Hz.MUHAMMED (S.A.V)'E ŞEFAATİN VE MAKAM-I MAHMUD'UN VERİLMESİ	68
21.Hz.MUHAMMED (S.A.V)'E KEVSER'İN VERİLMESİ	71
22.Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN HİCRETİ VE ALLAH (C.C.)'İN YARDIMI	72
B-Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN MUCİZELERİ	75
1-MUCİZE KAVRAMI	75
2-MUCİZE ÇEŞİTLERİ	77
a) KURAN MUCİZESİ	77
aa) Kur'an'daki İcaz Yönleri	79
1.Kur'an'ın Hem Mana, Hem de Lafız Olarak Allah'ın Sözü Oluşu	80
2.Kur'an'ın Fesahat ve Belağatı	81
3.Uslubunun Bütün Beşeri Usluplardan Farklı Oluşu	82
4.Kur'an'ı Okumanın ve Dinlemenin Bıkkınlık Vermemesi	82
5.Kur'an'ı Öğrenmenin ve Ezberlemenin Kolay Olması	82
6.Kalplerdeki Tasavvur ve Niyetleri Açığa Vurması	83
7.Kur'an'ın Geçmişe Dair Haberler Vermesi	83
8.Kur'an'ın Geleceğe Dair Haberler Vermesi	83
9.Allah'ın Varlığı ve Birliği Hakkındaki Delilleri	84
10.Kur'an'ın Bir Çok İlmi İhtiva Etmesi	84
11.Kur'an İfadelerindeki Manaların Çokluğu	85
12.Kur'an'ın Nüzul Yönüyle Mucize Olması	85
13.İnsanlığın İhtiyaçlarını Karşılama	85
14.Kur'an'ın Değişik Kıraatlarda Okunması	85
15.Kur'an'ın Kalplere Korku Salması	86
16.Kıyamete Kadar Değişmeden Kalması	86
b)AY'IN YARILMASI (ŞAKKU'L-KAMER)	87
c) İSRA VE MİRAC	88

II.BÖLÜM

KUR'AN'DA HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN İNSANİ ÖZELLİKLERİ VE AİLESİ	93
A.KUR'ANDA HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN İNSANİ ÖZELLİKLERİ	94
1.Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN İNSAN OLUŞU	94
2.Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN YETİM OLUŞU	103
3. Hz.MUHAMMED (Ş.A.V)'İN ÜMMİ OLUŞU	104
4. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN GAYBİ BİLMEMESİ	106
5. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN BÜYÜK BİR AHLAK ÜZERİNE OLUŞU	108
6. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN ŞEFKATLİ VE MERHAMETLİ OLUŞU	110
7. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN GÜVENİLİRLİĞİ VE DÜRÜSTLÜĞÜ	113
8. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN CESARETİ VE KAHRAMANLIĞI	115
9. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN HAYASI VE ADAB-I MUAŞERETİ	117
10. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN DOSTLUĞU	119
11. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN ADALETİ	120
12. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN İTİDAL SAHİBİ OLUŞU	122
13. Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN AZİMLİ VE SABIRLI OLUŞU	124
B-KUR'AN'DA HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN AİLESİ	125
1.Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN HANIMLARININ MÜ'MİNLERİN ANALARI OLUŞU	128
2.Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN MEHİRSİZ VE FAZLA KADINLA EVLENMESİ	129
3.Hz.MUHAMMED (S.A.V)'İN Hz.ZEYNEB(R.A.) İLE EVLENMESİ	131
SONUÇ	133
KAYNAKÇA	136

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı geçen eser

a.s. : Aleyhisselam

bkz. : Bakınız

c. : Cilt

c.c. : Celle celaluhu

ev. : Çeviren

Hz. : Hazreti

r.a. : Radıyallahu anh, Radıyallahu anha

s. : Sayfa

s.a.v. : Sallallahu Aleyhi ve Sellem

ÖNSÖZ

Müslümanların dünya ve ahiret hayatlarını tanzim eden birinci kaynak Kur'an-ı Kerim, ikincisi ise Kur'an'ı tebliğ ve tefsir eden Allah'ın son elçisi Hz. Muhammed (s.a.v)'in sünnetidir. Getirdiği ilahi mesaj ile alemlere rahmet olan Hz. Peygamber (s.a.v), biz müslümanlar için hayatımızın her alanında örnek teşkil etmektedir. Böyle olunca her yönüyle bizlere bir model olan Rasulullah (s.a.v)'i çok iyi bilmek üzerimize bir vecibe olmaktadır.

Kainatın efendisi, peygamberimiz (s.a.v)'i hayatımızın her safhasında bir örnek olarak alabilmemiz için, onu her yönü ile tanımak durumundayız.

Hiz. Peygamber (s.a.v)'in gerek peygamberlik öncesi hayatı ve gerekse peygamberlik görevi verildikten sonraki hayatı günümüze bir çok eserler ile nakl edilmiştir. Bunların başında hadis külliyyatı ve siyer kitapları gelmektedir. Ayrıca Hiz. Peygamber'in nübüvvetini ispatlayan delail ve onun vasıflarını ayrıntıları ile ele alan şemail ve hasais kitapları mevcuttur. Bunların dışında Hiz. Peygamber'in davet metodunu inceleyen kitaplar ve değişik yönlerden Rasulullah'ı anlatan eserler bulunmaktadır. Ancak Peygamber Efendimiz (s.a.v)'i müstakil olarak Kur'an ayetleri açısından ele alan eser sayısı görebildiğimiz kadarıyla pek fazla değildir.

Kanaatimizce, Allah'ın rasulünü öncelikle Allah'ın kitabından öğrenmekte büyük fayda vardır. Bu düşünceden yola çıkarak Hiz. Muhammet (s.a.v)'in Kur'an ayetlerinde beyan edilen özelliklerini tesbit etmeye çalıştık.

Bu çalışmamızın gayesi Hiz. Peygamber (s.a.v)'in Kur'an ayetlerinde bildirilen vasıflarıyla ortaya konulmasıdır. Ayrıca Hiz. Muhammed (s.a.v)'in ümmeti için rehber oluşu ve bir insan olarak durumunun doğrudan Kur'an'a müracaat edilerek açıklanmasıdır.

Araştırmamızda temel kaynak Kur'an-ı Kerim olmak üzere, çeşitli Kur'an tefsirlerinden ve değişik kaynaklardan yararlandık.. Çalışmamız bir giriş, Rasulullah (S.A.V)'in peygamberlik özelliklerinin ele alındığı birinci bölüm, Rasulullah (s.a.v)'in beşeri yönünün incelendiği ikinci bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Araştırmam esnasında başta, rehberliğinden ve fikirlerinden çok müstefid olduğum muhterem hocam Prof. Dr. Süleyman TOPRAK'a, katkılarından ve yakın ilgisinden dolayı Yrd. Doç. Dr. Ramazan ALTINTAŞ hocama şükranlarımı arz ediyorum. Kaynak konusunda yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v)'in anlaşılmasında küçük bir katkımız olmuşsa kendimizi bahtiyar sayacağız. Çalışmak bizden tevfik ve hidayet Allah'tandır.

Hamdi GÜNDOĞAR

Nisan 1998

MALATYA

GİRİŞ

Allah Teala, insanı akıllı bir varlık olarak yaratmış, onu çeşitli yetenek ve vasıflarla donatmış ve yeryüzünde halife olarak¹ adlandırmıştır. Ancak sahip olduğu bu sıfatlarına rağmen Yüce Allah, İnsanlara doğru yoldan ayrılmamaları için Hz. Adem (a.s.) den Hz. Muhammed (s.a.v.)'e kadar binlerce peygamber göndermiştir.

İnsan diğer varlıklardan çok farklı özelliklere sahip olmakla beraber kendi kendine yeterli bir varlık değildir. Hayatın fizik yönünü oluşturan ilahi kanunların keşfedilmesinde, bilim ve teknik alanda Allah'ın bahsettiği akıl ile önemli mesafeler kaydedebilen insan hayatın sosyal ve manevi alanında tek başına fazla bir başarı elde edememiştir. Ruh ve mana dünyasında ilahi bir rehberden yoksun olan insan aydınlığa ve kurtuluşa giden yolu bulmakta tek başına hiç bir zaman başarılı olamamıştır. Günümüz dünyasında insanların içine düştükleri problemler bu durumu açık bir şekilde göstermektedir.

İnsanın önünde bir çok yol vardır ve bu yollar tehlikelerle doludur. Ancak bunların içerisinde bir tane, yaratılış amacına uygun bir şekilde insanı sonuca götürür. Hakk'a giden bu yolda ilerlemek, yoldaki tehlike ve engelleri aşabilmek için bir klavuza ihtiyaç vardır.

Bundan dolayıdır ki Allah (c.c.) rahmetinin gereği olarak insanlığa peygamberler göndermiş, onlara kitaplar indirmiştir. İnsanlığın adeta kötülük bataklıklarına düştüğü dönemlerde gönderilen peygamberler, insanları içine düştükleri çıkmazlardan kurtarmak, onları sırat-ı müstakime yöneltmek için ilahi vahyin esaslarını tebliğ etmişlerdir.

Peygamberler, üstün vasıfları ve örnek şahsiyetleri ile ilahi vahyi korkusuzca, eksiksiz olarak insanlara bildirmiş, Allah'ın dinini tam olarak insanlara öğretmişlerdir.

Yüce Allah, önceki peygamberlerin ve özellikle Hz. Muhammed (s.a.v.)'in üstünlüklerini birçok ayet-i kerimede bildirmiştir. Kur'an Hz. Muhammed (s.a.v.)'i bize nasıl tanıtıyor? Şimdi bunu görelim.

¹ Bakara, 2/30.

1. KUR'AN VE HZ. MUHAMMED (S.A.V.)

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın insanlık alemine gönderdiği son ilahi kitaptır. Hz. Adem (a.s.) ile başlayan ilahi vahiy, önceleri sayı bakımından az olan suhurlar ve daha sonraları ise büyük kitaplar şeklinde gönderilmiştir. Son büyük kitap ise, kendisinde hiç şüphe olmayan, müttakiler için bir hidayet kaynağı² olan Kur'an-ı Kerimdir.

Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed'e gönderilmesi ile daha önceki kitapların hükümleri kaldırılmıştır. Önceki toplumların yöresel ve sınırlı ihtiyaçlarına hitabeden kitaplardan sonra insanlığın evrensel istek ve ihtiyaçlarına hitabeden Kur'an-ı Kerim gönderilmiştir. Sosyal ilişkilerde evrensel boyutlara ulaşılan bir dönemde Allah Teala insanlığa, olgunlukta kemale ermesi için Kur'an-ı Kerim-i göndermiştir. Hayatın bütün temel esaslarını kapsamına alan bu son ilahi kitabın Hz. Muhammed (s.a.v.)'e gönderilmesiyle vahiy tamamlanmıştır.

İlahi hitabın zirvesi olan bu yüce kitap, nübüvvetin zirvesi ve insanlar için en güzel örnek³ olan Muhammed Mustafa (s.a.v.) tarafından tebliğ edilmiş ve hayata geçirilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in yüzlerce ayetinde anlatılan konulardan biri de Hz. Muhammed (s.a.v.) ve onun özellikleridir. Kur'an, daha önceki peygamberlere olduğu gibi, Hz. Muhammede de vahiy indiğini ve onun son peygamber⁴ olduğunu bildirmekte ve ona kesin bir şekilde itaat edilmesini emretmektedir.⁵

Bunun yanında Kur'an, Hz. Muhammed'in, alemlere rahmet olduğu⁶ büyük bir ahlak üzerinde olduğu⁷ ve nur saçan bir kandil olduğu⁸ gibi vasıflarını bildirmektedir.

Ayrıca Hz. Muhammed'in bir insan⁹ olduğu ve bazen ilahi uyarıya muhatab olduğu da Kur'an'ın bildirdiği hususlardandır.

² Bakara 2/2 .

³ Ahzab 33/21 .

⁴ Ahzab 33/40 .

⁵ Nisa 4/59 .

⁶ Enbiya 21/107 .

⁷ Kalem 68/4 .

⁸ Ahzab 33/46 .

⁹ Kehf 18/110 .

Bundan dolayıdır ki, kendisine gönderilen ilk ayetlerden, son ayetlere kadar, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vahiy karşısındaki tutumunu, davranışlarını, bir peygamber ve bir insan olarak bütün özelliklerini en doğru şekilde öğrenmek için Kur'an'a müracaat edilmelidir.

Hz. Muhammed (s.a.v.)in Kur'an'da zikredilen özelliklerine geçmeden evvel onun aracılığıyla bütün insanlığa gönderilen ilahi vahy'in mahiyetine bakmakta fayda mülhaza ediyoruz.

2. VAHYİN TANIMI

Vahiy kelimesi sözlükte; gizli konuşmak, emretmek, ima ve işarette bulunmak, acele etmek, seslenmek, fisıldamak gibi çeşitli anlamlara gelmektedir¹⁰

İstilah olarak Vahiy;Allah'ın peygamberlerine gönderdiği ilahi kelimedir.¹¹

Ragıb el İsfahani, vahiy şöyle tanımlamıştır, "Allah'ın peygamberlerine ve veli kullarına gönderdiği ilahi sözlere vahiy denilir."¹²

Zerkani'nin vahiy tanımı da şöyledir; "Allah'ın kullarına bildirmek istediği hidayet ve buyruklarını, onların arasından seçtiği, peygamberlerine, insanların alışık olmadığı gizli ve sür'atli bir yolla bildirmesidir."¹³

Yapılan bu tanımlardan anlaşıldığı gibi vahiy, Allah Teala'nın insanlara iletmek istediği mesajlarını peygamberler aracılığı ile vahyin çeşitli geliş şekilleriyle, gizli ve süratli bir şekilde bildirmesidir.

¹⁰ bkz. İbn Manzur, Lisana'l-Arab, c.15, s.379-382. Beyrut, 1955 ;Ragıb el İsfahani, Müfredat fi Garibi'l-Kur'an, s.515, Kahire 1961; Cerrahoğlu, İ.Tefsir Usulü, s.37, Ankara 1979 ;Rıza, R,Muhammedi Vahiy Çev.Salih Özer, s.19, Ankara, 1991.

¹¹ Erdoğan, Mehmet, Vahiy-Akıl Dengesi Açısından Sünnet, s.13. İstanbul 1996.

¹² Ragıb, a.g.e., s.515 .

¹³ İ4. ez-Zerkani, Menahilu'l-İrfan fi Ulumi'l - Kur'an, c.1, s.63, Mısır, 1372 .

3. VAHİY VE PEYGAMBERLER

Allah Teala insanlarla vahiy ile veya perde arkasından veyahut da bir elçi aracılığı ile konuşmuştur. Allah (c.c.) insanların rahat bir şekilde iletişim kurabilmeleri için kendi içlerinden peygamberler seçmiş ve onlara vahiy göndermiştir.

“Vahiy ile, yahut perde arkasından veya elçi gönderip ona kendi izniyle dilediği şeyi vahyetmesi suretlerinden başka hiç bir suretle Allah'ın konuşması hiç bir insana müyesser olmaz. Şüphesiz ki O, çok yücedir. Mutlak bir hüküm ve hikmet sahibidir.”¹⁴

İlahi vahye muhatap olmuş bir çok peygamber vardır. Bunlardan bazılarını Kur'an zikretmektedir;

“Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, Yakub'un torunlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a da vahyettik ve Davud'a Zebur'u verdik.”¹⁵

Yüce Allah daha önceki peygamberlere olduğu gibi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e de vahiy göndermiş onu her türlü bilgi ve üstün vasıflarla donatmıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.)'e vahyin gönderildiğini bize Kur'an ayetleri bildirmektedir.

4. VAHY'İN HZ. MUHAMMED (S.A.V.) 'E GÖNDERİLİŞİ

Allah'ın vahyine muhatap olan en önemli şahsiyet ve son peygamber Hz. Muhammed olmuştur. Allah katında Makbul din olan İslam'ın¹⁶ kitabı Kur'an-ı Kerim Hz. Muhammed'e vahyedilmiştir. Hz. Muhammed ile beraber din kemale ermiş ve ilahi vahiy son bulmuştur.

Hz. Muhammed'e vahyin gönderilmesiyle ilgili Kur'an'da bir çok ayet vardır. Bunlardan bazıları şöyledir;

“Sana kitaptan vahyetmiş olduğumuz haktır ve daha evvelki kitapları tasdik eder.”¹⁷

¹⁴ Şura 42/51 .

¹⁵ Nisa 4/163 .Bu konuda diğer ayetler için bkz. Araf 7/117, 160; Taha 20/77; Şuara 26/52,63 .

¹⁶ Al-i- İmran 3/19 .

¹⁷ Fatır 35/31 .

“Biz bu Kur’an’ı sana vahyederek en güzel ifade ile sana anlatacağız.”¹⁸

“Ve böylece şehirlerin anasıyla etrafındakileri inzar etmek için biz sana Arapça olarak Kur’an’ı vahyettik¹⁹

“İşte sana böyle emrimizden bir ruh (Kur’an) vahy ettik. Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle doğru yola eriştirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen doğru bir yolu göstermekteisin”²⁰

“... Sizi onunla uyarayım diye, bu Kur’an bana vahyedildi..”²¹

Hz. Muhammed (s.a.v.) son peygamber olması hasebiyle vahiyle en yoğun muhatab olan kişidir. Ona ilahi kitapların en büyüğü, yirmi üç yıl süren bir süreç içerisinde peyderpey indirilmiştir. Kur’an, vahyin çeşitli şekilleriyle ve en fazla Cebrail vasıtasıyla gönderilmiştir.

Kur’an ayetleri Allah Rasulüne bazen doğrudan bazen de çeşitli sebeplere veya sorulara binaen gönderilmiştir. Kendisine yöneltilen sorulara Peygamber o konuda vahiy varsa hemen cevap veriyor, yoksa vahyi bekliyordu. Bu bekleyişin günlerce sürdüğü olmuştur.

Buhari’nin Hz. Aişe’den naklettiği hadise göre Rasulullah (s.a.v.)’e ilk vahiy sadık rüya şeklinde gelmiştir. O’nun gördüğü her rüya sabahın aydınlığı gibi oluyordu. Daha sonra uzlete çekilmek kendisine sevdirmiş ve günlerce Hira mağarasına çekilerek düşüncelere dalmış ve zikirle meşgul olmuştur.

Bir gün Allah Rasulu Hira mağarasında bulunuyorken Cebrail gelip “Oku” dedi, O da “ben okuma bilmem” dedi. Rasulullah buyuruyor ki; “O zaman melek beni alıp takatım kesilinceye kadar sıktı. Sonra bıraktı ve “Oku” dedi, ben de “Okumak bilmem” dedim. O beni yine takatım kesilinceye kadar sıktı ve sonra yine “Oku” dedi, ben de yine “ben okumak bilmem” dedim ve beni tekrar alıp üçüncü defa sıktı ve beni bıraktıktan sonra; “oku, yaratan Rabbinin adıyla, insanı bağlı kalan şeyden (döllenmiş

¹⁸ Yusuf 12/3 .

¹⁹ Sura 42/7 .

²⁰ Şura 42/52 .

²¹ Enam 6/19 .

yumurta) yarattı. Oku, Rabbin nihayetsiz kerem sahibidir. Ki, O kalem ile öğretti. İnsana bilmediği şeyleri öğretti.”²² ayetlerini okudu.”

Gelen bu ilk ayetlerden sonra Rasulullah kalbi titreyerek eve döndü ve hanımı Hz. Hatice'nin yanına gelerek “beni örtünüz, beni örtünüz” dedi. Korkusu geçinceye kadar onu örttüler. Korkusu geçince başından geçenleri Hz. Hatice'ye anlattı ve “kendimden korkuyorum” dedi. Bunun üzerine Hatice, “Allah'a yemin ederim ki, Rabbin seni hiç bir zaman utandırmaz. Çünkü sen akrabamı gözetirsin, aciz olanların ağırlığını yüklenirsin, fakire verir, misafiri ağırlar, hak yolunda halka yardım edersin” diyerek onu teselli etti. Bundan sonra Hz. Hatice Hz. Peygamberi Varaka b. Nevfel'e götürdü. Varaka kendisine anlatılanları dinledikten sonra: “Bu gördüğün Allah'ın Musa'ya indirdiği Namusu Ekber'dir. Keşke, senin davet günlerinde genç olsaydım da, kavmin seni yurdundan çıkarırken sana yardımcı olsaydım,” dedi. Bunun üzerine Allah Rasulü, “onlar beni yurdundan çıkaracaklar mı?” diye sordu. O da “Evet, senin getirdiğin gibi şeyle gelen hiç bir peygamber yok ki, ona düşmanlık edilmesin! Eğer senin davet günlerine yetişirsem, sana yardım ederim” diye cevap verdi.²³

Bu ilk olaydan sonra bir süre vahiy kesildi. Hz. Peygamberden şöyle rivayet edildi; Vahyin kesilmesinden sonra, Hıra'da iken semadan bir ses işittim. Gözlerimi yukarı kaldırdığımda, gökle yer arasında arş üzerine oturmuş olan meleği gördüm ve korktum. Eve döndüm ve beni örtün dedim. “Allah bana “Ey örtüsüne bürünen! Kalk, inzar et, Rabbinin büyüklüğünü ilan et, elbiseni temizle, şirk ve benzeri pislikleri uzaklaştır.”²⁴ ayetlerini indirdi. Artık bundan sonra vahiy sıklaştı ve devam etti.²⁵

5. VAHİY ESNASINDA HZ. MUHAMMED (S.A.V.)

Hiz. Peygamber'in vahiy geldiği esnadaki durum onun risaletinin odak noktalarından birisini teşkil eder. Vahiy geldiği esnada Allah Rasulü, dış dünya ile iletişimini kesmiş, bütün bilinç ve iradesiyle vahye odaklanmış bir durumdadır. Bu durumda Allah Rasulü iç aleminde, Cebrail'in kendisine getirdiği vahye bilinçli ve dikkatli bir şekilde kulak verip dinlerken, dış aleminde de kendisinden geçmiş, bir

²² Alak 96/1-5 .

²³ Buhari, Sahih, Bed'ül-Vahy, I. s.11,12, Beyrut, Tarihsiz .

²⁴ Müddesir 74/1-5 .

²⁵ Buhari, Sahih, Bed'ül-Vahy , I. s.12 .

görünümde. Allah Rasulunun vahiy esnasındaki bu görünümü bazen yüzünün koyu bir renk alıp morarması, bazen alından ter damlaması, bazen benzinin sararması bazen de başının etrafında arı uğultusuna benzer seslerin işitilmesi şeklinde olmuştur.

Hz. Peygamber, vahiy ile başbaşa kaldığı bu esnada dünyadan adeta soyutlanıyor olmasına rağmen tüm özellikleriyle normal bir insandır.

Rasulullah, o anda beşer vasfından çıkıp, melek vasfına girmiş değildir. Ahşeni Takvim üzere yaratılmış olan insan peygamber'in vahiy esnasında belki de herhangi bir meleğin dahi erişemeyeceği bir mertebede iken, melek vasfına bürünmesine gerek yoktur. Bundan dolayı vahiy kendisini kuşattığında Rasulullah (s.a.v.) beşerdir ve insani vasfının bilinç düzleminde yükseldiği en üst mertebededir.²⁶

Hz. Peygamber'in vahyin inzali durumundaki halini gören inkarcılar, bunu cin çarpmış kişilerin şuarsuz hallerine benzeterек ona mecnun (cinlenmiş) diyorlardı. Bunun üzerine Yüce Allah ayetlerinde şöyle buyurdu;

“Rasulüm, sen öğüt ver. Rabbi'nin nimeti saycında sen ne kalınsın ne de mecnun”²⁷

Düşünüldüğü zaman, insan olan bir peygamberin, Alemlerin Rabbi olan Allah'ın vahyine muhatab olması durumunda şiddetle sarsılması terlemesi hatta kendisinden geçer bir hale gelmesinden daha normal bir şey olamaz.

Şu ayet-i kerimede, vahyin ağırlığı şöyle ifade edilmektedir.“Gerçekten biz sana ağır bir söz vahyedyoruz.”²⁸ Alemlerin Rabbi Allah (c.c)'ın vahyine muhatab olan peygamberin, bu olağanüstü ortamda dahi bilinçli olduğunu, kalbini ve kulağını vahye yönelttiğini Allah Teala bildirmektedir.

“Kur'an'ı acele ile öğrenmek için dilini oynatma, Çünkü o Kur'an'ı toplamak ve onu okutmak bize aittir. O halde, biz onu okuduğumuz zaman sen okunuşunu takip et. Sonra şüphelen olmasın ki, onu açıklamak da bize aittir.”²⁹

²⁶ Duman, M. Zeki, Vahiy Gerçeği, s.66,67 . Ankara, 1997.

²⁷ Tur, 52/29, Kalem, 68/2 .

²⁸ Müzzemmil 73/5 .

²⁹ Kıyame 75/16-19 .

Rasulullah vahiy esnasında bilinçli olmasaydı, bir kaç dakika gibi kısa bir zamanda, kendisine bildirilen ve bazen beş altı sayfa tutan onlarca ayeti, vahiy biter bitmez, hiç yanılmadan vahyedildiği gibi okuması mümkün olur muydu? Allah Rasulü vahiy esnasında bütün dikkatiyle Allah'a yönelmiş, vahye, şuurunun zirvesinde odaklanmış durumdaydı.

Allah Tealanın vahyine muhatab olan son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.) daha önceki ilahi kitaplarda müjdelennmiştir. Hz. İbrahim ve oğlu Mekke'den bir peygamber gönderilmesi için dua etmiş, Hz. İsa ise onu müjdelemiştir.

6. HZ. İBRAHİM (A.S.)' İN DUASI VE HZ. İSA (A.S.)' NİN MÜJDESİ

Hz. İbrahim(a.s.) Kabe'nin temellerini atarken oğlu İsmail ile beraber Mekkelilerden birisinin peygamber olarak gönderilmesi için dua etmişlerdi.

“Ey Rabbimiz! O müslüman ümmetin içinden, onlara senin kitabının ayetlerini okuyacak, kitabı ve hikmeti öğretecek ve onların içlerini dışlarını temizleyecek bir rasul gönder. Muhakkak ki aziz ve hakim olan sensin ancak.”³⁰

Hz. İbrahim ve oğlu İsmail (a.s.)'ın bu mübarek dualarını Yüce Allah kabul etmiş ve Hz. Muhammedi peygamber olarak göndermiştir.

Ayet-i kerimede sözü edilen Rasul'den muradın Hatemu'l Enbiya Muhammed (s.a.v.) olduğu açıktı. Çünkü Hz. İsmail'in soyu içinde başka bir peygamberin gelmediği ittifakla kabul edilmiştir.³¹

Peygamber efendimiz bir hadisi-i şerifinde; “Ben babam İbrahim'in duası, kardeşim İsa'nın müjdesi ve validemin rüyasıyım” buyurmuştur.³²

“Hatırla ki Meryem oğlu İsa: “Ey İsrailoğulları! Ben size Allah'ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat'ı tasdik eden ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim.” demişti...”³³

³⁰ Bakara 2/129 .

³¹ Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, c.1 s.496, İstanbul 1979; Kutub S. Fizilali'l-Kur'an, c.1, s.245, Çev. Komisyon, İstanbul 1976 .

³² Münavi , Şemsu'd-din Muhammed Zeynu'd-Din, Abdurrauf, Feyzu'l-Kadir Şerhu'l-Camiu's-Sağır,c.3, s,56 Beyrut, 1972 .

³³ Saff 61/6 .

Her peygamber, kavmine Hz. Muhammed'in geleceğini müjdelemiştir. Yüce Allah yukardaki ayette, sadece İsa (a.s)'nın müjdelediğini bildirmiştir. Bunun sebebi de Hz. İsa'nın Hz. Muhammed'den önceki son peygamber olmasıdır.³⁴

Hz. İbrahim'in duası ve Hz. İsa'nın müjdesi olan Hz. Muhammed (s.a.v.) daha önceki ilahi kitaplarda da müjdelenmişti. Hz. Peygamberin ismi de değişik şekillerde önceki kitaplarda anılmıştır.

Kendisinden önceki peygamberlerin ve ilahi kitapların müjdesi olan büyük peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'e iman bütün insanların üzerine farzdır. Ona iman etmemek ise Allah'a isyan ve küfürdür. Şimdi bu konuyu yüce kitap Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinden aktarmaya çalışalım.

7. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' E İMAN ETMEK

Peygamberlere inanmak imanın esaslarından birisidir. Kur'an'da ismi geçen ve geçmeyen bütün peygamberler bu iman esasına dahildir.

Kur'an-ı Kerim önceki peygamberlere ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'e iman etmeyi insanlara emretmektedir.

“Allah'a ve Rasulüne iman edin...”³⁵

Önceki ayetlerde Allah'ın varlığı, ilmi, ve kudretini gösteren deliller zikredildikten sonra bu ayet ile insanlara sorumluluk yükleniyor. Bu sorumluluk Allah'a ve O'nun elçisine iman etmekle başlamaktadır.³⁶

“Ey İman edenler, Allah'tan korkun ve peygamberlerine inanın ki, size rahmetini iki kat versin. Size ışığında yürüyeceğiniz bir nur lutfetsin ve sizi bağışlasın. Allah Gafurdur, Rahimdir.”³⁷

Allah Teala peygamberleri hak din ile göndermiştir. Onların getirdiklerinde insanlar için hayırlar, ihsanlar, iyilikler vardır.

³⁴ Sabuni, Safvetü'l Tefsir, C.3, s.372, Daru'l-Kalem, Beyrut, 1399 .

³⁵ Hadid 57/7 .

³⁶ Razi F. el-Tefsiru'l-Kebir, (Mefatihul-Gayh) c.29, s.188 Beyrut 1990 .

³⁷ Hadid 57/28 .

“Ey İnsanlar! Muhakkak size Rabbinizden bir Peygamber hak ile gelmiştir. Artık sizin için hayır olmak üzere ona iman ediniz...”³⁸

Yüce Allah Hz. Muhammed (s.a.v.)’in bütün insanlara Kur’an ile, hak din ile gönderildiğini, kendileri için hayır olmak üzere ona inanmalarını bildirmektedir.³⁹

“De ki, ey İnsanlar! Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah’ın elçisiyim. O’ndan başka ilah yoktur. O diriltir ve öldürür. Öyle ise Allah’a ve O’nun sözlerine inanan ümmî peygamber olan rasulüne iman edin ve ona uyun ki, doğru yolu bulasınız.”⁴⁰

Bir başka ayette Allah Teala insanları azaptan kurtaracak bir ticaret olarak Allah’a ve peygambere inanmayı emrediyor;

“İy iman edenler! Sizi elim bir azaptan kurtaracak bir ticareti göstereyim mi size? Allah’a ve Peygamberlerine iman eder, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilerseniz bu sizin için daha hayırlıdır.”⁴¹

Bütün peygamberlere ve son peygambere inanmak, müslümanın imanının ve İslamın tam olması anlamındadır. Ayrıca Allah Rasulüne itaatın de gerekliliği Kur’an’ın bir çok ayetinde bildirilmektedir.

Peygambere iman ve itaat Kur’an’ın getirdiği dinin en önemli bir rüknüdür. Allah’a iman eden bir kişi, O’nun peygamberine de kayıtsız şartsız iman etmek durumundadır. Peygamber insanlarla iletişim kurması için Allah’ın seçtiği örnek kişidir. O’na iman edilmediği takdirde din tamamlanmaz, itaat edilmediği takdirde ise amel tamamlanmamış olur.

“Kafir olanlar, “Sen rasul olarak gönderilmiş bir kimse değilsin” derler. De ki, “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah ve yanında Kitab’ın bilgisi olan yeter”⁴²

Hz. Peygamber’in getirdiği İslam’ın esasları müşriklerin işine gelmediği, onların küfür düzenini bozduğu için, onun resul olduğunu inkar ettiler.

³⁸ Nisa 4/170 .

³⁹ Kurtubi, el-Camiu’l-Ahkami’l-Kur’an, c.6, s.14 Beyrut 1988 .

⁴⁰ Araf 7/158, Bu konuda diğer bazı ayetler için bkz; Feth 48/9, Saf 61/10-13; Teğabün 64/8 .

⁴¹ Saf, 61/10-11 .

⁴² Ra’d . 13/43 .

Ancak Hz. Muhammed'in peygamberliği için Allah Teala şahitlik yapmaktadır. O bütün insanlara bir rahmet olarak gönderilmiş peygamberdi.

Peygamberlere inanmak Yüce Allah'ın bir emri, imanın bir gereğidir. Peygamberler olmadan insanların doğru yolu bulmaları, mümkün değildir. İnsan aklı her şeyde kesin doğru hükmü verebilecek güç ve kapasitede değildir. Böyle olunca insanlık peygamberlere muhtaç bir durumdadır.

İnsanların peygamberlere ihtiyacı, nübüvvetin insanlığa faydası konusunda kelim mezhepleri arasında bazı görüş farklılıkları ortaya çıkmıştır. Asıl konumuz Kur'an'da Hz. Muhammed'in özelliklerine geçmeden önce söz konusu görüş ayrılıklarına kısaca değinmek istiyoruz.

8. NÜBÜVVETİN GEREĞİ KONUSUNDA KELAM

MEZHEPLERİNİN GÖRÜŞLERİ

a. Mutezilenin Nübüvvet Anlayışı

Mutezile'ye göre bütün şer'i hükümler, şeriaten önce akıl ile değerlendirilebilir. İyilik ve kötülük, güzellik ve çirkinlik eşyanın özünde ve insanın fiillerinde vardır. İlahi vahiy gelmeden önce insan aklı ile iyi ve kötü olanı, güzel ve çirkin olanı bilir ve ayırt eder. Ancak bunların dini açıdan anlamlandırılması için nübüvvet ihtiyacı vardır. Peygamberin getirdiği şeriat eşyada ve fiillerde bulunan iyilik ve kötülüğü açıklamakla yükümlüdür. Bu konuda ölçü insan aklıdır. İyilik ve kötülük ancak akılla ölçülür.

Mutezile, peygamberliğe olan ihtiyacı ve faydayı kabul etmekle beraber akla daha fazla yetki vermiştir.⁴³

b) Şiiliğin Nübüvvet Anlayışı

Şiiler nübüvvetin bir ihtiyaç olduğu ve onun faydalı olduğunu kabul etmişlerdir.

⁴³ Gölcük. Ş.Toprak,S, Kelam, s.287, Konya 1996 .

Şiilik'teki imamet anlayışından dolayı nübüvvete önem verilmiştir. Peygamber hüccet olup yerine bir vasi, imam bırakır. Bundan sonra nübüvvet ile imamet eşdeğer bir makam haline getirilir, imamet nübüvvetin devamı şeklini alır ve dinin usulünden sayılır. İmamet nübüvvete dayalı bir müessese sayıldığı için Şiilik nübüvvete büyük önem vermiş, onun bir ihtiyaç olduğu ve insanlık için büyük faydaları olduğu belirtilmiştir.⁴⁴

c) Ehl-i Sünnet'in Nübüvvet Anlayışı

Ehl-i Sünnet Kalam mezheplerinden Matüridilik ve Eş'ariliğin nübüvvet konusundaki görüşlerinde temelde bir birlik vardır, ancak ayrıntılarda farklı görüşlere sahiptirler.

Ehl-i Sünnet'e göre nübüvvet, Allah'ın insanlığa bir rahmeti ve ihsanıdır. Peygamberlik insanlık için hayati önem taşıyan bir lütustur.

Yüce Allah bütün kulları ile konuşmadığından onların arasından seçtiği elçileri vasıtasıyla insanlara hitap etmiştir. Allah'ın yüce kelimini insanlara bildirecek, Yarattıcı'yı ve O'na götüren bilgi yollarını insanlara öğretecek bir peygamber gereklidir. Çünkü bütün insanların Allah (c.c.)'ı layıkıyla bilmelerine imkan yoktur.⁴⁵

Peygamberin yerini almak üzere aklın yeterli olduğunu iddia etmek yanlıştır. Çünkü akıl ibadetlerin keyfiyetini ve miktarını takdir edemez. Aynı şekilde akıl olaylar karşısında, şeriat hükümlerini tayin edemez. Akıl insanları koruma ve zulme uğramalarını önlemede yetersizdir.⁴⁶

Aklın fonksiyonunun yetersiz olduğu sahalarda nübüvvetin etkin bir role sahip olduğu ve bir peygambere ihtiyaç olduğu açık ve kesindir.⁴⁷

Ehl-i Sünnet'in Eş'ari koluna göre insan, vahiy olmaksızın, Allah'ı bilmeye. O'nu tanımaya güç yetiremez.⁴⁸ İnsanların fiilleri birbirine eşit olduğundan, hangisinin

⁴⁴ Gölcük, Ş. Toprak, S, a.g.e., s.288 .

⁴⁵ Gölcük, Ş. Toprak, S, a.g.e., s.289 .

⁴⁶ Pezdevi, Ebu Yusr Muhammed, Ehl-i Sünnet Akaidi, Çev. Ş. Gölcük İst. 1980 .

⁴⁷ Gölcük, Ş. Toprak S, a.g.e, s.290 .

⁴⁸ Eş'ari, el-İbanc an Usulî'd-Diyane, s.50, Müniriye baskısı, Mısır, Tarihsiz .

iyi, hangisinin kötü olduğunu insanlara öğreten ilahi kanundur. İnsanlara iman esaslarını öğreten ve ibadet şekillerini gösteren şeriattır. Buna göre bütün dini, şeri hükümler akli olmayıp ilahi bir kaynağa sahiptirler, yani nebevidirler. Dini hükümler akli temele değil, tamamen vahiy temeline dayanmaktadır. Bunları da insanlara peygamberler öğretirler.⁴⁹

Ehl-i Sünnet'in Matüridi kolu nübüvvet konusunda Eş'arilerden farklı görüşlere sahiptir. Bunlar iki madde halinde söylenebilir.

a)Allah insanlara peygamber göndermeseydi, O'nun varlığının aklen bilinmesi zorunlu idi. Alımdaki varlık mucizelerini, ayetlerini gören insan için Allah'ı algılamada, bilmede özür kabul edilmez.⁵⁰ Bu iddialarına Kur'an ayetlerini delil göstermişlerdir. Bunlardan bazıları şu ayetlerdir;

"Gerçeği anlamalarına kadar, varlığımızın belgelerini onlara hem dış dünyada ve hem de içlerinde göstereceğiz."⁵¹

"Gökleri ve yeri yaratan Allah'tan şüphe mi ediyorsunuz?"⁵²

"Bu insanlar devenin nasıl yaratıldığına bir bakmazlar mı?"⁵³

Bu ayetler bir peygamberin daveti olmadan önce Allah'a iman gereğini ortaya koymaktadır.

Eş'ariler, nübüvvetle ilgili olarak Allah'ı tanıma ve bilmenin şer'i olduğunu söyleyerek bazı Kur'an ayetlerini delil göstermişlerdir. Bu ayetlerden bazıları şöyledir;

"Eğer onları Muhammed'den önce bir azaba uğratarak yok etseydik; Rabbimiz, bize bir peygamber gönderseydin de, alçak ve rezil olmazdan önce ayetlerine uysaydık olmaz mıydı, diyeceklerdir"⁵⁴

"... Biz peygamber göndermedikçe azab etmeyiz."⁵⁵

⁴⁹ Gölcük, Ş. Toprak S, a.g.e. , s.291 .

⁵⁰ Pezdevi, a.g.e, s.299 .

⁵¹ Fussilet, 41/53 .

⁵² İbrahim, 14/10 .

⁵³ Gasiye, 88/17 .

⁵⁴ Taha, 20/134 .

⁵⁵ İsrâ, 17/15 .

Bu ayetlerden anlaşılıyor ki; ancak peygamber gönderildikten sonra sorumluluk vardır. Buna göre imanın peygamberin gönderilmesinden sonra icab edeceği ortaya çıkmaktadır.

b)Bütün şer'i hükümler ilahi-nebevi bir kaynağa sahiptirler. Çünkü ilahi bir rehberlik olmadan uygun olanı yapma veya yapmama konusunda insanların kanaat ve düşünceleri çelişebilir.⁵⁶ İyi veya kötü olan şeyleri bilmede aklın büyük bir rolü varsa da, dini hükümlerin ve hayat kanunlarının bilinmesi hususunda aklın önemli bir payı yoktur.⁵⁷

İnsanların akıllarıyla iyi ve kötüyü ayırdetmeleri peygamberliğin gereksiz olduğunu göstermez. İnsan düşüncesinin ulaşamadığı konularda ve hayatın hemen her alanında nebevi rehberliğe ihtiyaç vardır.

Allah'ın bir lütfu ve ihsanı olarak peygamberler göndermesi, vahyin mahiyeti, vahiy karşısında Hz. Muhammed (s.a.v.)'in durumu ve kelam mezheplerinin nübüvvet hakkındaki görüşlerini özetle verdiğimiz bu giriş bölümünden sonra asıl konumuzun birinci bölümünü teşkil eden Hz. Muhammed'in peygamberlik özelliklerine geçebiliriz.

⁵⁶ Gölcük Ş, Toprak S, a.g.e. ,s.293 .

⁵⁷ Işık, Kemal, Matüridi'nin Kelam Sisteminde İman-Allah ve Peygamberlik Anlayışı, s.103, Ankara, 1980 .

I. BÖLÜM

KUR'AN'DA HZ.MUHAMMED (S.A.V)'İN PEYGAMBERLİK ÖZELLİKLERİ VE MUCİZELERİ

A. KUR'AN'DA HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN PEYGAMBERLİK ÖZELLİKLERİ

I. HZ. MUHAMMED (S.A.V) 'İN KUR'AN'DA GEÇEN İSİMLERİ

a) Muhammed ve Ahmed

Kur'an-ı Kerim'de Allah Rasulünün bir çok ismini görmekteyiz. Bunların başında Muhammed ve Ahmed isimleri gelmektedir.

Muhammed ve Ahmed isimleri hamd (övgü) kökünden mübalağa sigalarıdır. Övenlerin en yücesi, övülenlerin en üstünü anlamına gelmektedirler.¹

Bu iki isim Hz. Peygamber'in üstün özelliklerini kemaliyle kapsayan isimlerdir. Ayrıca bu isimler, Rasulullah'ın doğacağı zaman yaklaşıncaya kadar hiç bir millette kullanılmamıştır.(1) Bu iki isim Kur'an-ı Kerim' de şöyle geçmektedir.

“Muhammed ancak bir peygamberdir.”²

“Muhammed erkeklerinizden hiçbirinizin babası değildir, fakat o, Allah'ın Rasulü ve peygamberlerin sonucusudur. Allah her şeyi bilendir.”³

“İman edip salih ameller işleyenlerin ve Muhammed'e indirilene- ki o Rableri tarafından gelen hakdır. İman edenlerin günahlarını Allah örtmüş ve hallerini düzeltmiştir.”⁴

“Muhammed Allah'ın peygamberidir...”⁵

“Bir vakit Meryem'in oğlu İsa, şöyle demişti: “Ey İsrailoğulları, ben, size (gönderilen) Allah'ın peygamberiyim, önümdeki Tevrat'ın tasdikçisi ve benden sonra gelecek bir peygamberin müjdecisi olarak geldim ki, O peygamberin ismi “Ahmed'dir.”⁶

¹ Kadı İyaz, Şifa-ı Şerif, Çev. Suat Cebeci, s.176, Ankara, 1992.

² Ali-İmran 3/144.

³ Ahzab 33/40.

⁴ Muhammed 47/2.

⁵ Fetih 48/29.

⁶ Saf 61/6.

Bir hadisi şerifinde Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: “Benim beş ismim vardır: Ben Muhammed’ im, ben Ahmed’ im, ben Mahiv’im, ki Allah küfrü benimle mahveder, ben Haşir’im ki insanlar toplanıp bana gelirler ve ben Akib’ im (benden sonra peygamber gelmeyecektir.)”⁷

Kur’an’da , Muhammed ve Ahmed’ in yanısıra peygamber efendimiz için kullanılan başka isimler de mevcuttur. Bunlardan bazıları şöyledir:

b) Rauf, Rahim

Bu isimler: şefkat eden ve merhamet gösteren anlamını taşımaktadır.⁸

And olsun, size içinizden bir peygamber geldi ki, zahmet çekmeniz onu incitir ve üzer. Size çok düşkündür: mü’minlere karşı çok şefkatli (Rauf) çok merhametlidir (Rahim)⁹

c) Mübin

Mübin apaçık olma anlamındadır. Bu isim Kur’an’da peygamberimiz için şöyle geçmektedir: "Doğrusu bunları da babalarımı da kendilerine hak ve mübin bir peygamber gelinceye kadar geçindirdim."¹⁰ "De ki: ben, ancak apaçık (mübin) bir uyarıcıyım."¹¹

d) Habir

Gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri altı günde yaratan, sonra Arş’a yerleşen O’dur. O Rahman’dır. Bunu bir bilene (Habir)’e sor.¹²

e) Müzzemmil

Kur’an’da Peygamberimiz için ifade edilen isimlerde birisi 'örtüsüne bürünen' anlamında müzzemmildir.

Yüce Allah Müzzemmil suresinin ilk ayetinde peygamber efendimize hitaben “Ya Eyyühel-Müzzemmil” “Ey örtüsüne bürünen” buyurmaktadır.

⁷ Buhari, Sahih, Menakıb, 18, s.747 .

⁸ Kadı-lyaz, a.g.e., s.181-182.

⁹ Tevbe, 9/128.

¹⁰ Zuhruf, 43/29.

¹¹ Hicr 15/89.

¹² Furkan 25/59.

Bu bürünmenin sebebi Sahih-i Buharide nakledilen şu olaydır: Vahy'in başlangıcında, Rasulullah (s.a.v) Hira Mağarası'nda iken Cebrail (a.s.) ona geldiğinde, kalbi titreyerek evine döndü ve hanımı Hatice (r.a.)'ya "Beni örtün, beni örtün, başıma bir şey gelmiş olmasından korkuyorum" dedi ve olanları anlattı.¹³ Bunun üzerine "Ey örtüsüne bürünen" ayeti indi.¹⁴

f) Müddessir

Rasulullah için "örtüsüne bürünen" anlamına kullanılan diğer bir isim de "Müddessir" dir.

Kur'an'ın gelen ilk ayetlerinden sonra bir müddet vahiy kesildi. Rasulullah (s.a.v) buna üzüldü. Daha sonra bir gün yürüdüğü esnada gökten bir ses işitti. Başını kaldırdığında Cebrail'i gökle yer arasını kaplayan bir kürsüde oturuyor gördü. Bu manzara karşısında korku ve dehşete kapıldı. Evine giderek "Beni örtün, beni örtün" dedi. Bunun üzerine Yüce Allah "Ya Eyyühel-Müddessir.." "Ey elbisesine örtünen" ayetiyle başlayan Müddessir suresini indirdi.¹⁵

g) Taha, Yasin

Bu ifadeler müfessirlerce değişik şekillerde yorumlanmışlardır. Öncelikle herkesin kabul ettiği gibi bunlar mukattaa harflerindendirler. Bunun haricindeki yorumlar farklıdır. Bazılarına göre bu ifadeler Allah'ın isimlerindedir. Bazılarına göre ise Peygamberimizin isimlerindedir.¹⁶

'Taha' ifadesi için İbn-i Abbas şöyle diyor: Taha, ey Adem demektir. Bir sonraki ayetle beraber şu anlama gelir. Ey Muhammed! Biz sana Kur'an'ı zorluk çekesin diye indirmediğimiz.¹⁷

Burada hitabın Peygamber efendimize olduğu açıktır. Böyle olunca Taha ifadesini peygamberimizin bir ismi olarak yorumlamak doğrudur denilebilir.

¹³ Buhari, Sahih, Bed'l-Vahy, 1, s.11.

¹⁴ Sabuni, Safvetü't-Tefasir, c.3, s.465.

¹⁵ Sabuni, a.g.c., c.3, s.473.

¹⁶ Kadı İyaz, a.g.c., s.189.

¹⁷ Sabuni, a.g.c., c.2, s.30.

Yasin ifadesi çoğu müfessirlere göre surenin adıdır. Bazılarına göre yemindir. Allah'ın isimlerindedir. Bu ifade için iki rivayet daha vardır: Birisi İkrime yoluyla İbni Abbas'a isnad edilendir. Buna göre Yasin'in anlamı 'Ya insan' demektir. Diğer rivayet Said ibni Cübeyr yoluyla gelendir ki: buna göre 'Yasin' Peygamberimizin bir ismidir. Yasin suresinin üçüncü Ayeti olan "Sen şüphesiz peygamberlerdensin" hitabı, Yasin ifadesinin peygamberin ismi olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir. ¹⁸

Kur'an'da geçen bir çok ifadeler Peygamber Efendimizin ismi olarak yorumlanmışlardır. Ancak bunların çoğu peygamberimizin ismi olmaktan ziyade onun birer sıfatını ifade etmektedirler. Yukarda zikrettiğimiz isimlerin bazıları da sıfat olarak ele alınabilir. Ancak biz genelde isim olarak kabul edilebilenleri seçmeye çalıştık.

Peygamber Efendimiz için, gerek Kur'an'dan gerekse hadislerden yola çıkarak çok sayıda isimler tesbit edilmiştir ve bu sayı bin'e kadar ulaşabilmektedir. ¹⁹

Kur'an'da Hz. Peygamber (s.a.v)'in isimleri gibi sıfatları da geçmektedir. Bundan sonraki başlığımızda Hz. Muhammed'in ve dolayısıyla bütün peygamberlerin sahip olduğu sıfatları göreceğiz.

2. HZ. MUHAMMED (S.A.V)'İN SIFATLARI

Allah Rasulu Muhammed (s.a.v) efendimiz, kendisinden önce gönderilen diğer peygamberlerin sahip olduğu sıfatlarla donatılmıştır. Peygamberler insan olma açısından diğer insanlardan farklı değildirler. Ancak kendilerine verilen görev ve sorumluluklar gereğince sahip oldukları üstün vasıflar ve faziletler ile diğer insanlardan farklı bir konumdadırlar. Peygamberler iman ve amelde bütün insanlar için bir rehber ve en güzel örneklerdir.

"Onlar (Peygamberler) Allah'ın hidayet verdiği kimselerdir. Sen de onların yolundan yürü..." ²⁰ Allah Azze ve Celle'nin hidayet verdiği peygamberlerin, özellikle Hz. Muhammed'in sıfatları nelerdir? Şimdi onları görelim.

¹⁸ Elmalılı, M.Hamdi Yazır, a.g.e., c.6, s.4006 .

¹⁹ Geniş bilgi için bkz. Kadı İyaz, a.g.e., s.175-191; Kastalani-Mevahib-i Ledünniye, s.192-208, Çev. İ.Uzungüngör, İst. 1972; Suyuti, Peygamberimizin Mucizeleri ve Büyük Özellikleri, Çev. Ö.Temizel, c.1, s.140-142; Nebhani, Hz. Muhammed'in Faziletleri, Çev. F.Güngör, s.25-40, İstanbul 1996 .

²⁰ Enam, 6/90 .

a) İsmet

İsmetin kelime anlamı, günah işlememe, yasaklama şeklindedir. Terim olarak, Allah'ın peygamberlerini günaha girmekten, isyandan, kötü fiilleri yapmaktan koruması anlamına gelmektedir.

İsmet, Allah'ın peygamberlerine bir lütfu olup onu bir nevi kontrol altında tutmasıdır.²¹

Masumluk, günahsızlık demek olan ismet sıfatı ancak peygamberlere has bir sıfattır. Bundan dolayı onlar Allah'ın emirleri dışına çıkmazlar ve hiç bir zaman haram işlemezler.

“Gerçekten Allah'ı, ahiret gününü arzulayanlar ve Allah'ı çok zikredenler, sizin için Allah'ın Rasulunde en güzel örnek vardır.”²²

“Andolsun, onlarda sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzu edenler için güzel bir örnek vardır...”²³

Yüce Allah'ın ayetlerde, insanlar için en güzel örnek olarak vasıflandırdığı peygamberlerde en küçük bir günahın olması düşünülemez. O halde peygamberler masumdurlar.

Fetih suresinin ilk üç ayetinde peygamber efendimizin bütün günahlarının bağışlandığı yani masum olduğu bildirilmektedir.

“Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik. “Allah, bunu senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlamak, sana olan nimetini tamamlamak, seni doğru bir yola iletmek ve sana şanlı bir zaferle yardım etmek için yaptı.”²⁴

Bu ayetin tefsirinde İbn-i Kesir şöyle diyor: Bu şekilde bağışlanma, Hz. Peygamber (s.a.v)' in hususiyetlerinden olup bunlarda hiç kimse onun gibi olamaz. O bütün işlerinde, ne öncekilerden ne de sonrakilerden başka hiç kimsenin ulaşamadığı

²¹ Gölcük Ş, Toprak S, a.g.e., s.309 .

²² Ahzab 33/21 .

²³ Mümtahine 60/6 .

²⁴ Fetih, 48/1-3 .

itaat, iyilik ve doğruluk üzeredir. O, dünyada ve ahirette, mutlak olarak insanların en mükemmeli ve efendisidir.²⁵

Geçmiş günahların bağışlanması onların affedilmesidir. Gelecekteki günahların bağışlanması onların vukuunda korumaktır. Bu da günahlardan beri olmak, yani ismettir.²⁶

Peygamberlerden nadir olarak zuhur eden zelleler (yanılmalar) onların yüksek fitratlarını ve üstlendikleri misyonlarını zedelemeyiz. Küçük yanılmalar bir anlamda peygamberlerin insan olduklarının da bir ispatıdır.

b) Tebliğ

Tebliğ, bildirmek, açıklamaktır. Allah'ın vahiyle gönderdiği ilahi hükümleri bildirmektir. Peygamber ilahi mesajı eksiksiz olarak tebliğ etmek durumundadır. Peygamber Allah'ın hükümleri karşısında susma, gizleme veya nakletmeme gibi haklara sahip değildir. Tebliği tam olarak yerine getirmek peygamberin ayrılmaz bir sıfatı ve görevidir. Kendisine karşı çıkılsa da, eziyet, işkence yapılsa da o, hakkı tebliğden vazgeçmez.²⁷

Kur'an-ı Kerim, Rasulullah'ın tebliğ görevini açık bir şekilde ifade etmektedir:

“Ey Peygamber! Rabbinden sana indirilene tebliğ et, eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur. Doğrusu Allah kafirlere yol göstermez.”²⁸

“Peygambere düşen sadece apaçık bir tebliğdir.”²⁹

Peygamberlerin tebliğ görevleri, onların sahip oldukları ismet sıfatının da bir gereğidir. Tebliğ'de en küçük bir ihmal söz konusu değildir. Ayeti kerimeler öz ifade edildiği üzere, tebliğ etmek Allah'ın elçisi olmanın ayrılmaz bir vasfını teşkil etmektedir.

²⁵ İbn-i Kesir, Tefsiru'l Kur'ani'l-Azim, c.4, s.217 Beyrut, 1994 .

²⁶ Meydani, Abdurrahman Habenneke, el-Akide'tü'l-İslamiyye, s.237, Daru'l-Kalem, Beyrut, 1994 .

²⁷ Gölcük Ş.Toprak S, a.g.c., s.313 .

²⁸ Maide, 5/67 .

²⁹ Nur, 24/54; Ankebüt, 29/18 .

c) Emanet

Emanet, emin olmak, güvenilir olmak: kötülüklerden ve günahlardan uzak olmaktır. Emanetin zıttı hıyanettir. Bu da Allah'a isyan etmek, iradesi ile O'na muhalefet anlamına gelir. Peygamber her yönü ile kendisine güvenilen, itimad edilen kişidir. Onda hiç bir şekilde ihanet bulunmaz. Emanet ile hıyanet bir arada olmaz. Güvenilir ve emin olma peygamberliğin vazgeçilmez şartıdır.

Peygamber gerek sahip olduğu diğer sıfatları gerekse haiz bulunduğu Emanet ile kendisine gelen ilahî vahyi en emin bir şekilde insanlara tebliğ etmiştir. Şu ayetler buna delil teşkil etmektedirler.

“O, (Muhammed) Vahy üzerine itham edilir de değil..”³⁰

“O peygamberler Allah'ın göndermiş oldukları (emir ve yasakları) tebliğ eder, O'ndan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar. Allah hesap gören olarak yeter.”³¹

Peygamber efendimiz gerek nübüvvetinden önce Muhammedü'l-Emin olmakla, gerekse nübüvvet görevi verildikten sonra ilahî vahyi mükemmel bir şekilde tebliğ etmekle emanet sıfatına tam bir şekilde sahip olmuştur.

d) Sıdk

Sıdk doğru olmak, dürüst davranmaktır. Doğru ve dürüst olmak bütün insanlar için istenilen sıfatlardır. Ama peygamberler için bu bir zorunluluktur. Sözünde ve davranışlarında doğru ve dürüst olmayan peygamber düşünülemez. İnsanlara yalan söyleyen, onları aldatan bir peygamber düşünmek mümkün değildir. Peygamber'in sahip olduğu ismet sıfatı, aynı zamanda onun sıdk sahibi olmasını da gerektirmektedir.

Bütün peygamberlerde olduğu gibi son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v)'de doğruluğun ve dürüstlüğün en güzel örneklerini görmekteyiz. Risaletinden önce ve sonra, müşrikler tarafından bile Emin olarak nitelenen Rasulullah'ın dürüstlüğünden hiç kimsenin en küçük bir şüphesi olamaz.

³⁰ Tekvir, 81/24 .

³¹ Alzab, 33/39.

Onun siddik olduğunun en güzel delilleri yine Allah (c.c.)'ın ayetleridir. Yüce Allah şöyle buyuruyor: “Eğer Muhammed, Bize karşı, ona bazı sözler katmış olsaydı, Biz onu kuvvetle yakalardık. Sonra onun şah damarlarını koparırdık. Hiç biriniz de onu savunmazdınız. Doğrusu Kur'an Allah'a karşı gelmekten sakınanlara bir öğüttür.”³²

Diğer bir ayet-i Kerime şöyledir:

“Ey Muhammed! onların söylediklerinin seni üzceğini elbette biliyoruz: doğrusu onlar seni yalancı saymıyorlar, fakat zalimler Allah'ın ayetlerini bile bile inkar ediyorlar.”³³

Ebu Meysere dedi ki: Rasulullah (s.a.v) Ebu Cehil ve arkadaşlarına uğradığında kendisine şöyle dediler: “Ya Muhammed! vallahi seni yalanlamıyoruz, sen yanımızda sadıksın. Ancak senin getirdiğini yalanlıyoruz. Bunun üzerine bu ayet geldi.”³⁴

e) Fetanet

Fetanet, zeki ve hikmet sahibi olmaktır. Peygamberler zeka düzeyi yüksek kişilerdir. Görevlerini yerine getirmek, düşmanlarına galip gelmek için peygamberlerin üstün zeka sahibi olmaları zorunludur. Kur'an'da kıssaları verilen önceki peygamberlerin keskin zeka ve feraset sahibi oldukları ve düşmanlarına karşı galip geldikleri açıktır.

Yüce Allah bütün peygamberlerini fetanet sıfatıyla donatmıştır. Allah'ın bütün elçileri davalarını başarıya ulaştırmada, sahip oldukları güçlü zekalarıyla temayüz etmişlerdir. Onların bu fetanet vasıfları devamlı olarak faal haldedir, hiç bir zaman zayıflamaz ve ihtiyarlık ona bir zarar vermez. Peygamberlerde bunama, zeka yokluğu gibi illetler de asla olmaz.³⁵

³² Hakka, 69/44-48 .

³³ En'am, 6/33 .

³⁴ Kurtubi, a.g.c., c.6, s.268 .

³⁵ Gölcük Ş, Toprak S. a.g.c., s.315-316 .

Fetnet sıfatı ile Peygamber kendisine gönderilen vahiyleri anlıyor, ezberliyor ve unutmuyordu. Yine bu sıfat ile peygamber, ümmetini en güzel bir şekilde eğitiyordu.³⁶

Peygamberlerin fetanetine şahadet eden bir çok ayet vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

“(Rasulüm) onu (vahyi) çarçabuk almak için dilini kıpırdatma, şüphesiz onu, toplamak ve onu okutmak bize aittir”³⁷

“Gerçek melik olan Allah, yücedir. Sana O’nun vahyi tamamlanmadan önce Kur’an’ı okumakta acele etme ve “ Rabbim, ilmimi artır” de”³⁸

Peygamber’in vahiy gelirken dilini kımıldatarak ezberlemeye çalışması, onu kavramak için acele etmesi ve Allah 'ın “Rabbim ilmimi artır” emrini vahyetmesi, peygamberin fetanetinin kemaline işaretler.

Bir diğer ayeti kerimede şöyle buyurmaktadır.

”Ey Rasulüm, insanları hikmetle, güzel söz ve nasihatla Rabbinin yoluna çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et.”³⁹

İnsanlarla mücadele büyük bir fetaneti ve uyanıklığı gerektirir. İnsanları şüphelerden uzaklaştırabilmek, onlarla diyalog kurabilmek ve onları ikna edebilmek için yüksek düzeyde bir zeka olgunluğu yani fetanet gereklidir. Onu da Yüce Allah peygamberlerine vermiştir.

Hz.Muhammed (s.a.v)’in Kur’an’da geçen isim ve sıfatlarını zikrettik. Bundan sonraki başlıklarımızda Peygamberimizin Kur’an’da geçen diğer özelliklerini arzedeceğiz.

³⁶ Meydani, a.g.e., s.334 .

³⁷ Kıyame, 75/16-17 .

³⁸ Taha, 20/114 .

³⁹ Nahl, 16/125 .

3. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN RASUL OLUŞU

a) Rasul ve Nebi Kavramları

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Muhammed' den önce bir çok peygamberin gönderildiği haber verilmekte ve bunlar Rasul ve nebi olarak anılmaktadırlar.

Rasul ve Nebi kelimeleri şöyle tanımlanabilir.

Rasul: Allah'ın kendisine vahyettiklerini tebliğe memur ederek gönderdiği kimsedir.

Nebi: Tebliğe memur olsun veya olmasın, Allah'ın seçtiği ve kendisine vahyettiği haber veren kimsedir.

Nebi ve Rasul kavramlarını bazı alimler eş anlamlı, bazıları ise farklı anlamışlardır.

Nebi ile Rasulu eş anlamlı olarak kabul eden bilginler şöyle bir tanım yapmışlardır: Allah'ın kendisine vahyettiği ve tebliğe memur kıldığı kimse nebidir, rasuldür.

Nebi ile Rasulu farklı kabul eden bilginler ise şu şekilde tanımlanmışlardır:

Rasul: Allah'ın vahyederek kendisine kitap ve yeni bir şariat verdiği kimsedir.

Nebi: Allah'ın vahyettiğinden insanlara haber veren ve kendisi bir şariat getirmeyip, önceki bir şariata amel eden peygamberdir. ⁴⁰

Nebi ve Rasulün farklı olduklarına Kur'an ayetleri işaret etmektedir.

"Kitap' ta Musa'yı da an. Gerçekten o ihlas sahibi idi. Ve hem elçi (Rasul) hem de peygamber (nebi) idi" ⁴¹ ayetindeki Rasul (elçi) ve nebi (peygamber) ifadelerinin ayrı ayrı verilmiş olması, bu mefhumların aynı olmadığına açık bir işarettir.

"Senden önce gönderdiğimiz hiçbir elçi (Rasul) ve peygamber (nebi) yoktur ki..." ⁴². Bu ayette nebi kelimesi rasul kelimesi üzerine atfedilmiştir. Bu da gösteriyor ki bu iki isim arasında fark vardır.

⁴⁰ Gölcük Ş, Toprak S, a.g.e., s.303 .

⁴¹ Meryem, 19/51, 54 .

⁴² Hacc, 22/52 .

Peygamber Efendimizin “Risalet ve nübüvvet kesildi. Benden sonra ne bir nebi, ne de bir rasul vardır”⁴³ hadisi de nebi ve rasulün ayrı olduklarını göstermektedir.

Ancak bazı ayetlerde peygamberlerin hepsinden Resul olarak bahsedilmektedir.⁴⁴ Bu ayetlerde rasul ve nebi kelimeleri eşanlamli olarak kullanılmışlardır. Ancak aralarındaki farkın belli olması için şöyle ifade edilmiştir: Her rasul nebidir, fakat her nebi rasul değildir.⁴⁵ Hz.Muhammed (s.a.v) hem rasul hem nebidir. Rasul özeldir, nebi ise geneldir.⁴⁶

b. Hz.Muhammed (s.a.v)’ in Rasul Oluşu

Son Peygamber Hz.Muhammed (s.a.v) rasul olarak gönderilmiş, kendisine son kitap, son şeriat verilmiştir. Allah katında yegane din olan İslam, son Rasul Hz. Muhammed’in risaletiyle insanlığa bildirilmiştir.

Hz.Muhammed(s.a.v)’in resul olması ile ilgili Kur’an’daki ayetlerden bazıları şöyledir:

“İşte bunlar, Allah’ın ayetleridir. Biz onları sana, doğru olarak anlatıyoruz. Şüphesiz sen, Allah tarafından gönderilmiş rasullerdensin.”⁴⁷

De ki: “Ey İnsanlar! Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah’ın rasulüyüm”⁴⁸

”Ey Rasul! Rabbinden sona indirilene tebliğ et, eğer bunu yapmazsan O'nun risaletini yerine getirmiş olmazsın. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Şüphe yok ki Allah, kafirler topluluğuna muvaffakiyet vermez.”⁴⁹

⁴³ Tirmizi, Sünen, Rü'ya 2, c.5, s.106, Ahvazi Şerhi, Beyrut 1990 .

⁴⁴ bkz. Nisa, 4/152,164, Bakara, 2/253,285 .

⁴⁵ Bağdadi, Abdülkahir, Usulu'd-din, s.154, İstanbul 1928 .

⁴⁶ Gölcük Ş. Toprak S, a.g.e., s.304

⁴⁷ Bakara, 2/252 .

⁴⁸ Araf 7/158 .

⁴⁹ Maide, 5/67.

Bu ve benzeri ayetlerde Hz. Muhammed'in Allah'ın rasulu olduğu önemle vurgulanmaktadır. Bunun yanında kendisine verilen görevin zorlukları hatırlatılarak, Allah'ın kendisini koruyacağı ifade edilmiştir.

Allah rasulu Hz. Muhammed, risalet görevini büyük bir azim ve gayretle yerine getirmiş, İslamı tebliğde hiç bir zorluk karşısında yılmamıştır. Kendisine verilen bu büyük risalet görevini tam bir başarı ile tamamlamıştır.

”Muhammed ancak bir rasuldür. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o, ölür ya da öldürülürse, gerisin geriye mi döneceksiniz? Kim geri dönerse, Allah'a hiç bir şekilde zarar vermez. Allah şükredenleri mükafatlandıracaktır.”⁵⁰

Bu ayeti kerimenin başında yine Hz. Muhammed'in rasul olduğuna vurgu yapılmaktadır. Ayrıca Allah elçilerinin fani oldukları, dolayısıyla Allah'ın baki olduğu gerçeği de önemle belirtilmektedir.

Hz. Muhammed (s.a.v)'in Allah'ın elçisi olduğunu bildiren ayetler, bu görevin büyük bir sorumluluk taşıdığını da önemle belirtmektedirler.

Hz. Muhammed'in rasul olduğunu gördükten sonra şimdi de onun son peygamber oluşunu Kur'an ayetlerinden inceleyelim.

4. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V) SON PEYGAMBER OLUŞU

Hz. Adem(a.s.) ile başlayan peygamberlik görevi Hz. Muhammed (s.a.v) ile noktalanmıştır. Hatemu'n-Nebiyin Muhammed (s.a.v) ile son din islam gönderilmiş, böylece Allah (c.c.) insanlara olan nimetini tamamlamıştır.⁵¹

Önceki dönemlerde gönderilen peygamberlerin tebliğ ettikleri dinler, o dönem için yeterli olmakla beraber, evrensel değillerdi. İnsanlığın erken dönemleri son dönemlerine nazaran daha sade ve basit idi. İnsanlık devamlı olarak bir gelişme ve tekamül süreci içerisinde olmuştur. Bu süreç içerisinde mütemadiyen peygamberler gelmiş ve insanlara ilahi mesajları getirerek istikamet vermişlerdir. Allah'ın insanlara son olarak istikamet vermek için peygamber gönderdiği zaman dilimi, insanlığın

⁵⁰ Ali-İmran, 3/144 .

⁵¹ bkz. Maide, 5/3 .

evrenseli ilişkilerde gelişme gösterdiği bir dönemdir. Bu son ve büyük görev için Hz.Muhammed (s.a.v) seçilmiştir.

Hz.Muhammed(s.a.v)'in görevi daha öncekilerden farklı ve kapsamlı olmuştur. Ona son ilahi kitap Kur'an'ın gönderilmesiyle kıymete kadar sürecek olan İslam dini tebliğ edilmiş, yeni bir toplum meydana getirilmiş, yeni bir dünya düzeni kurulmuştur. Son peygamberin getirdiği din ile, insanlığın önünde gerçek aydınlığa giden ufuklar açılmıştır.

İnsanlığın adeta bir kriz dönemine girdiği anda gönderilen Hz.Muhammed(s.a.v)'in, son peygamber olduğunu Allah (c.c.) şu ayetinde haber vermektedir:

“...O Allah'ın Rasulü ve peygamberlerin sonuncusu (Hatemü'n-nebiyyin)” dir. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.”⁵²

Bu ayeti kerimenin tefsirinde Fahrüddin Razi şöyle diyor: Bu ayette “Hetemü'n-nebiyyin” denilmesinin sebebi şudur: Bir peygamberden sonra başka bir peygamber gelme ihtimali varsa, şeriatla ilgili bazı konular eksik bırakılmış demektir. Böylece, daha sonra gelen peygamber, önceki peygamberin tebliğinde eksik bıraktığı yerleri tamamlar. Fakat kendisinden sonra başka bir peygamber gelmeyecekse, o ümmetine karşı ziyadesiyle şefkat ve ilgi gösterir. Anlattığı emir ve hükümlerde daha doyurucu açıklamalar yapar. Tıpkı bir baba gibi. Çünkü o, artık kendisinden sonra çocuklarının başı ve koruyucusunun bulunmayacağını bilir.⁵³

Hz.Muhammed(s.a.v)'in son peygamber olduğuna delalet eden başka ayetler de vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

”De ki: Ey insanlar! Ben Allah'ın hepinize gönderdiği peygamberiyim...”⁵⁴

”Alemleri uyarmak üzere kulu Muhammed'e hakkı batıldan ayırdeden Kur'anı gönderen Allah yücelerin yücesidir...”⁵⁵

⁵² Ahzab, 33/40 .

⁵³ Razi, Fahrüddin, Tefsir-i Kebir (Mefatihu'l Gayb) c.25, s.185, Daru'ul-Küttübi'l-İlmiyye Beyrut 1990.

⁵⁴ Araf, 7/158 .

⁵⁵ Furkan, 25/1.

Ayeti kerimelerde Hz. Muhammed'in bütün insanlara elçi olarak gönderildiği açıkça belirtilmektedir. Peygamber'in muhatap aldığı kitle sadece onun devrinde yaşayanlar değil, kıyamete kadar yaşayacak olan herkestir. Önceki peygamberlerin görevleri vefatları ile bitiyordu. Ancak Hz. Muhammed'in peygamberliği kıyamete kadar sürecektir.

Kur'an'ın şu ayetleri de Hz. Muhammed'in son din İslam ile gönderilen son peygamber olduğuna işaret etmektedirler:

"Müşrikler hoşlanmasalar da, dinini bütün dinlere üstün kılmak için Rasulünü hidayet ve Hak Din ile gönderen O'dur."⁵⁶

"Bütün dinlerden üstün kılmak üzere peygamberini hidayette ve gerçek din ile gönderen O'dur. Şahit olarak Allah yeter."⁵⁷

Bu ayetlerde, Allah (c.c.)'ın Hz. Peygamber'i hak dini, diğer dinlerden üstün kılmak üzere gönderdiği anlatılmaktadır. Tabiidir ki bir din bütün diğer dinlerden üstün tutuluyorsa, o dini getiren peygamber, son olması itibariyle ayrı bir öneme sahip olur. Bu da Hz. Muhammed(s.a.v)'in bütün dinler geldikten sonra ortaya çıktığının ve bütün diğer peygamberlerin yeryüzündeki görevlerini tamamladığının delilidir. Bundan sonra vahye dayalı bir din gelmeyecektir.⁵⁸

Elmalılı Hamdi Yazır, Peygamber efendimizin son peygamber olmasıyla ilgili yorumunda şunları söylemektedir: Hz. Muhammed'i'n nübüvveti ile insanlık dini açıdan mükemmelliğe ulaşmıştır. Tabii olarak her şey doğar, büyür, gelişir, olgunlaşır ve sonunda en üst verime ulaşır. Bu durum bir meyvenin olgunlaşması gibi gözlenebilir bir gerçektir.⁵⁹

Kur'an bu hakikati şu ifadelerle vurgular:

"...Bu gün size dininizi kemale erdirdim, üzerinize olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı seçtim..."⁶⁰

⁵⁶ Tevbe, 9/33 .

⁵⁷ Fetih, 48/28 .

⁵⁸ Afzalur Rahman, Siret Ans. c.6, s.319 İstanbul 1996 .

⁵⁹ Elmalılı, H.Y. Hak Dini, Kur'an Dili, c.6, s.3906 .

⁶⁰ Maide, 5/3 .

Kendisinin son peygamber olduğunu Hz. Muhammed (s.a.v) şu sahih hadisinde haber vermektedir:

“Benimle, benden önceki peygamberlerin misali o adamın misalidir ki, evler yaptırmış ve bu evlerini güzelce tamamlayıp süslemiştir. Ancak köşelerinden bir köşesinde bir tuğla yeri boş kalmıştır. İnsanlar bu evleri gezerler, yapısına hayran kalırlar ve derler ki: şuraya da bir tuğla koysaydın da yapın tamamlanmış olsaydı! Rasulullah buyurdu ki: işte ben o tuğlayım. Ben Hatemü'ün-Nebiyyim.”⁶¹

Allah Rasulünün Hatemü'n-Nebiyin, yani peygamberlerin mührü, sonuncusu olarak gönderilmesiyle peygamberlik müessesesi sona ermiş, Kur'an-ı Kerim'i tebliğ etmesiyle din binası tamamlanmıştır. Böylece ilahi mesaj son bulmuş, insanlık kıyamete kadar geçerli din olan İslam ile mükellef kılınmıştır.

Allah katında geçerli din olan İslam'ın kitabı Kur'an-ı Kerim'in Hz. Peygamber'e verildiğini yine Kur'an ayetleri bildirmektedir. Şimdi bunları görelim.

5. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' E KUR'AN'IN VERİLMİŞ OLMASI

İnsanlığın evrensel imkanlara ulaştığı dönemde, Allah (c.c.), insanlara Kur'an-ı Kerim'i gönderdi. Allah'ın insanlarla iletişimini sağlayan bu son ilahi kitap Allah Rasulü Hz.Muhammed (s.a.v)'e verildi. Kur'an-ı Kerim, önceki kitaplardan farklı idi. O insanlık tarihinin kavşak noktasında gelmiş, insanların yanlışlarını terkedip bir daha dalalete düşmemeleri için temel esaslar vazetmiştir. Kur'an'ın Hz.Muhammed'e gönderilmesi, onun en büyük mucizesi ve diğer peygamberlerden ayıran en önemli özelliğidir. O, alemlere rahmet olarak gönderilen bir peygamber, getirdiği kitap da alemlere hidayet olan bir kitaptır.

Kur'an, her yönüyle muciz ve Kerim bir kitaptır. Allah (c.c.) bir ayetinde şöyle buyuruyor: “Doğrusu biz sana ağır bir söz vahyedeceğiz.”⁶²

⁶¹ Buhari, Sahih, Menakıb, 18, s.747.

⁶² Müzzemmil, 73/5 .

Yani, ey Peygamber! Sana ağır, azametli büyük ve yüce bir kelam indireceğiz. O her şeyi bilen ve her şeye sahip olan Allah'ın sözü olduğu için bu özellikleri taşır.

Bu ayetin tefsirinde F. Razi şöyle diyor: Kur'an'ın "ağır" olmasından maksat onun kadrinin yüceliği ve öneminin büyüklüğüdür. Değerli ve önemi büyük olan her şey ağırdır. ⁶³

*Allah (c.c.) ağır olarak nitelediği kitabı Kur'an için başka bir ayette şöyle buyurmaktadır: "Eğer biz bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, muhakkak ki onu, Allah korkusundan baş eğerek, parça parça olmuş görürdün. Bu misalleri insanlara düşünsünler diye veriyoruz." ⁶⁴

İnsanlarda yarattığımız gibi, dağda da akıl ve idrak yaratsaydık, emir ve yasakları ile bu Kur'anı ona indirseydik, mutlaka Allah korkusu ve dehşetinden boyun eğerek ve parça parça olurdu. Bu, Kur'an'ın kadrinin yüceliğini ve etkisinin gücünü tasvir. Aynı zamanda, bu Kur'an'ı la bir dağa hitap edilseydi, insanın dayanıklılığına ve şiddetine rağmen dağın, Allah korkusundan çatlayıp parçalandığını göreceğini anlatmaktadır. Bundan maksat, kalbinin katılığı ve bu Kur'an'dan etkilenmemesi sebebiyle insanı kınamaktır. ⁶⁵

İnsanoğlu yüce yaratana unutup nefsiyle baş başa kaldığında kendisini her şeyden müstağni görüp dalalete düşmektedir. Bundan dolayı Allah Telâla onları hidayete eriştirmek için kitabı Kur'an'ı göndermiştir.

Kur'an'ın hem peygamber için, hem de diğer insanlar için bir hidayet nuru olarak gönderildiği şu ayeti kerimede ifade edilmektedir:

"İşte böylece sana da emrimizle Kur'an'ı vahyettik. Sen, kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle doğru yola eriştirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen doğru bir yolu göstermekteisin." ⁶⁶

⁶³ Razi, Fahrüddin, a.g.c., c.30, s.154 .

⁶⁴ Hasr, 59/21 .

⁶⁵ Sabuni a.g.c., c.3, s.536 .

⁶⁶ Şura, 42/52 .

İnsanlık dünyasının karartıldığı bir ortamda, insan haklarının ayaklar altına alındığı, güçlülerin zayıfları ezdiği, insanlığın bir ışık aradığı dönemde Hz. Muhammed (s.a.v)'e Kur'anı Kerim gönderilmişti.

O insanları hidayete, sırat-ı müstakime çağırıyordu. Allah'tan başka ilah tanımamayı insanlara emrediyordu."Peygamberleri, apaçık mucizeler ve kitaplarla gönderdik. İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için ve ola ki, düşünüp anlarlar diye sana da bu Kur'an'ı indirdik."⁶⁷

"Andolsun ki şana apaçık ayetler indirdik,onları ancak fasıklar inkar eder."⁶⁸

Yüce Allah'ın gönderdiği ayetler çok açık bir şekilde insanları doğruya çağırıyorlardı. Ancak insanlardan kafir ve fasik olanlar ayetlerdeki apaçık doğruları kabul etmeye yanaşmıyorlardı.

"Nitekim kendi içinizden size ayetlerimizi okuyan, sizi kötülüklerden arındıran: size Kitab'ı ve hikmeti öğreten, bilmediklerinizi size öğreten bir Rasul gönderdik."⁶⁹

"İşte böylece sana bu kitabı indirdik. Onun için, kendilerine kitap verdiklerimiz ona iman ediyorlar. Şunlardan da ona iman eden nice kimseler vardır. Ayetlerimizi, ancak kafirler bile bile inkar eder."⁷⁰

Yüce Allah insanların ihtiyaç duydukları temel esasları son olarak Kur'an-ı Kerim'le göndermiştir. Ancak insanların bir kısmı bu ilahi mesajı dinleyip kabul ederken, bir kısmı bundan mahrum kalmıştır.

Kendisine Kur'an verilen Hz. Muhammed (s.a.v) onu tebliğde sıkıntılarla karşılaşmıştır. Bunun için Allah Kur'an'da onun kalbini zorluklara karşı açıp genişlettiğini bildirmektedir. Şimdi bu konuya geçiyoruz.

6. HZ. MUHAMMED (S.A.V)'İN GÖĞSÜNÜN AÇILIP GENİŞLETİLMESİ

Nübüvvet öncesi ve sonrasında Rasulullah'ın sıkıldığı, kalbinin daraldığı zamanlar olmuştu. Putperest bir ortamda Hak dini tebliğ etmek kolay değildi. Yüce

⁶⁷ Nahl, 16/44 .

⁶⁸ Bakara, 2/99.

⁶⁹ Bakara, 7/151 .

⁷⁰ Ankebut, 29/47 .

Allah bu zor işinde elçisini yalnız bırakmamıştı. “Biz senin için göğsünü (sadr) genişletmedik mi?”⁷¹ ayetinde, Rasulullah'ın göğsünün açılıp, genişletildiği bildirilmektedir. Bazı tefsirlerde ayet-i kerimedeki “Elem neşrah leke sadrak” ifadesine göğsün yarılması şeklinde mana verilmiştir. Ancak müfessirlerin çoğunun tercih ettikleri görüş, Hz. Muhammed'in daralan göğsünün cesaret, himmet, yüksek irade, surur ve rahmet ile açılıp genişletilmiş olmasıdır.⁷²

Bu ayetin tefsirinde F.Razi şöyle diyor: Şerhi sadırdan murad: göğsün marifet ve itaate yönlendirilmesi, açılmasıdır. Bu iki yönden olur. Birincisi Rasulullah (s.a.v) cinlere ve insanlara peygamber gönderildiği zaman, cinlerin ve insanların Allah'tan başka mabudlara tapmaları konusundaki tartışmalardan dolayı kalbi daralmıştı. Yüce Allah gönderdiği vahiylerle elçisinin kalbini bütün sıkıntılara karşı genişletmiş ve ferahlatmıştı. İkincisi: Allah (c.c.)'ın Peygamber'in göğsünü bütün önemli, ciddi şeylere açmış olması: tedirginlikleri, sıkıntıları ondan kaldırmış olmasıdır.⁷³

Kur'an'ın diğer bazı ayetlerinde de geçtiği gibi “şerh-i sadr” dan kastedilen mana kalbin sıkıntılara karşı açılıp genişletilmesi, aydınlatılması, cesaret ve kuvvet verilmesidir.

Başka bir ayette şöyle buyurulmaktadır: “Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun göğsünü İslam'a açar...”⁷⁴ Yani onun kalbine hidayet ve rahmet verir. İbn-i Abbas şöyle diyor: Yani, Allah onun kalbini, tevhid ve iman ile genişletir.⁷⁵

Diğer bir ayette ise şöyle buyurulmaktadır: “Allah'ın, göğsünü İslam'a açtığı kimse Rabbinden bir nur üzerinde değil mi”⁷⁶ Yani Allah İslam için göğsünü genişletmiş ve nuru ile kalbini aydınlatmıştır. Neticede kalbinde İslam'ın yerleşmiş olması sebebiyle Rabbinden bir hidayet ve nur üzerindedir.⁷⁷

“Şerh-i sadr” (göğsün açılması) olayının geçtiği diğer ayetler de Taha suresindeki ayetlerdir. Burada Hz. Musa Allah'a şöyle dua etmiştir: “Rabbim!

⁷¹ İnşirah, 94/1 .

⁷² Mevdudî, Tefhimu'l-Kur'an, Çev. Komisyon. c.7, s.162, İstanbul 1991 .

⁷³ Razi, a.g.c, c.32,s.4 .

⁷⁴ En'am, 6/125 .

⁷⁵ Sabuni, a.g.c., c.1, s.416 .

⁷⁶ Zümer, 39/22 .

⁷⁷ Sabuni, a.g.c., c.3. s.576 .

göğsümü aç, bana işimi kolaylaştır.”⁷⁸ Burada “göğüs açmak” tan maksat, nübüvvet gibi büyük bir görevi yerine getirmek için peygamberin kalbine kuvvet ve cesaret verilmesidir.⁷⁹

Muhammed (s.a.v) nübüvvet görevinin verilmesinden önce ve sonra bir çok sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştı. Risalet görevi verilmeden önce Hz.Muhammed (s.a.v) içinde yaşadığı Kureyşlilerin putperestliğinin, mevcut dinlerden Hıristiyanlığın, Yahudiliğin ve Mecusiliğin doğru olmadığını anlıyordu. İnsanların saptıkları yanlışlardan kurtarılması üzerinde derin derin düşünüyordu. Böyle bir ortamda Allah Rasulünün kalbi daralıyordu. Ve Yüce Allah ona nübüvveti vererek doğru yolu gösterdi. Nübüvvetle birlikte Yüce Allah onun kalbine genişlik, rahmet ve ferahlık vermiştir.

“Biz, senin için göğsünü (açıp) genişletmedik mi?...” ayeti kerimesinin delalet ettiği diğer bir mana şöyle olmalıdır: Allah Rasulü insanlara ve cinlere elçi olarak gönderilince ilk önceleri risalet görevi ağır geliyor, müşriklerin söyledikleri karşısında kalbi daralıyor, yaptıkları karşısında da ızdırap duyuyordu. Fakat Allah (c.c.) ona öyle ayetler göstermiştir ki, onlarla bütün zorluklara karşı koymuş, sıkıntılar gözünde küçülmüştür. Artık kalbindeki bütün sıkıntılar gitmiş, onun yerine bir ferahlık ve büyük bir cesaret gelmiştir.⁸⁰

Bazı müfessirler göğüs açmak “Şerh-ı Sadr” ifadesine “Şakk'us-Sadr” manasını vermişlerdir. Bu ayeti, Hz.Peygamber’in göğsünün yarılması mucizesinin bir delili olarak göstermişlerdir. Ancak ayeti kerimede geçen “Şerh-i Sadr” ifadeleri Arapçada göğsün yarılması değil göğsün açılması anlamına gelmektedir.

Hz.Peygamber’in göğsünün yarılması mucizesi ile ilgili olarak rivayet edilen hadisler vardır. “Rasulullah (s.a.v) buyurdu ki, Ben Beytin yanında uyku ve uyanıklık arası bir halde iken içinde zezem suyu bulunan bir altın tasla bana gelindi de göğsüm şuraya ve şuraya kadar açıldı. Derken kalbim çıkarıldı. Ve zezem suyu ile yıkandı,

⁷⁸ Taha, 20/25-26 .

⁷⁹ Mevdudi, a.g.c., c.7, s.162 .

⁸⁰ Elmalılı H.Y. a.g.c, c.8, s.5916 .

sonra yerine iade edildi. Sonra iman ve hikmet dolduruldu, sonra Burak getirildi, Onun üzerine binip, Cibril(a.s.) ile beraber gittim, ta dünya semasına vardık...”⁸¹

Bu konuda üç ayrı olay ile ilgili üç hadis rivayeti vardır. Birincisi Hz.Muhammed'in çocukluğu zamanında, süt annesi Halime'nin yanında bulunduğu sırada meydana gelen kalbin yarılması olayı ile ilgili hadis. İkincisi Hz. Muhammed, yirmi yaşında iken kalbinin yarılması ile ilgili hadis. Üçüncüsü de peygamberliği zamanında meydana gelen kalbin yarılması.⁸² Bu da yukarda zikrettiğimiz mirac gecesinde meydana gelen olayın anlatıldığı hadistir.

Bu konuda şöyle denilebilir. Ayetlerde geçen kalbin açılıp genişletilmesi, Allah'ın peygamberinin kalbini, göğsünü genişletmesi, onu kuvvetlendirmesidir. Hadislerde geçen olay ise Hz. Peygamber'in peygamberliği için yapılan bir hazırlıktır ve bu iki olay birbirinden farklıdır.

7. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN ALLAH'IN HİMAYESİNDE OLMASI

Müşriklere ve kafirlere karşı yaptığı tebliğ ve mücadelede, elçisinin daralan göğsünü genişleten Yüce Allah, onu kendi himayesine aldığı da Kur'an ayetlerinde bildirmiştir.

Bir ayette Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: “Ey peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır...”⁸³ rivayete göre önceleri Ashab-ı Kiramdan bazıları Allah Rasulüne zarar gelmesin diye onu koruyorlardı. Bu ayet inince Rasulullah ashabına şöyle dedi: Ey insanlar! Artık gidiniz, Allah beni koruması altına aldı.”⁸⁴

Bir diğer ayette Allah Teala şöyle buyurmaktadır: “Rabbinin hükmüne sabret. Çünkü sen gözlerimizin önündesin...”⁸⁵

⁸¹ Buhari, Sahih, Bed'il-Halk 35, s.678, Müslim, Sahih, İman 74, c.2, s.600-612.

⁸² Buhari, Sahih, Salat 5, s.90, Müslim, Sahih, İman 74, c.2, s.605-612, Çantay, H.B. Kur'an'ı Hakim ve Meali Kerim. c.3, s.1194, İstanbul 1974 .

⁸³ Maide, 5/67 .

⁸⁴ Tirmizi, Sünen, Tefsiru'l Kur'an, Surctu'l Maide, 4, c.6, s.143 .

⁸⁵ Tur, 52/48 .

Daha önceki ayetlerde müşriklerin tavırlarından, kurdukları tuzaklardan bahsedilmekte ve müşriklerin bu tutumlarından dolayı Hz. Peygambere bir güvence verilmektedir. Ona Rabbinin hükmüne sabretmesi emredilmekte, ve onun Rabbinin gözleri önünde olduğu, yani Allah'ın koruması altında olduğu bildirilmektedir.

Yüce Allah'ın Hz. Muhammed'i koruduğuna güzel bir örnekte şu ayettir:

“Hatırla ki, kafirler seni tutup bağlamaları veya öldürmeleri, yahut seni yurdundan çıkarmaları için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar sana tuzak kurarlarken Allah da onlara tuzak kuruyordu. Çünkü Allah tuzak kuranların en iyisidir.”⁸⁶

Bu tuzak, Hz. Muhammed'in Medine'ye hicret edeceğini öğrenen müşrikler tarafından kurulmuştur. Müşrikler Daru'n-Nedve' de toplanıp Muhammed(s.a.v) için ne gibi tuzaklar kurabileceklerini tartıştılar. Ortaya atılan çeşitli düşüncelerden sonra Ebu Cehil kendi planını açıkladı ve şöyle dedi: “Her aileden bir genç seçelim. onlar hep birden saldırıp Muhammed'i öldürsünler. Böylece kan diyeti bütün Kureyş kabileleri arasında ortak olacak ve Muhammed'in ailesi olan Abdülmenaf Oğulları bütün kabilelerle savaşmaya güç yetiremeyeceği için kan diyetini para olarak kabul etmek zorunda kalacaklardır.” Bu plan oy birliği ile kabul edildi ve belirlenen zamanda onu öldürecek gençler seçildi. Fakat Cebrail (a.s.) Hz. Peygamber'e gelerek durumu ona haber verdi. Ve gece yatağında yatmamasını emretti. Aynı zamanda kendisine hicret izni verildiğini bildirdi. Allah Rasulü evinden çıkarken müşriklerin gözlerine kum serpti. Onlar Allah elçisini görmediler.⁸⁷ Böylece müşriklerin kurdukları tuzak boşa çıkmış Allah Teala, Rasulünü korumuştur.

Mekke müşrikleri Allah Rasulünü ortadan kaldırmak, en azından etkisiz hale getirmek için çeşitli planlar kuruyor, hileler düzenliyorlardı. Ancak her defasında Yüce Allah peygamberini onlardan korumuş ve Rasulullah (s.a.v) görevini tamamladıktan sonra kendi yatağında Rabbine kavuşmuştu.

⁸⁶ Enfal, 8/30 .

⁸⁷ İbn-i Hişam, es-Siretu'n-Nebeviyye, c.2, s.126, Daru İhyau'l-Turasi'l-Arabiyye, Beyrut, Tarihsiz

8. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN HAK DİN İLE GÖNDERİLMİŞ OLMASI

Hz.Adem'den beri insanlar ilahi vahiy ile aydınlatılmışlardır. insanı yaratan Allah (c.c.), onun dünyadaki ömrünü yaşanılabilir kılmak için elçiler vasıtasıyla temel doğruları bildirmiştir. Ne var ki insanların çoğu ilahi vahyin doğrularına uymamış, inatçı, aceleci ve nankör olmuş, kötülüğü iyiliğe tercih etmiş, sonuçta da büyük bedeller ödemiştir.

Tarihte ilahi dinlerin dışında bir çok din var olagelmış ve ortaya bir çok din kurucusu çıkmıştır. Ancak İnsanoğlu bu dinlerin hiç birisinde gerçek mutluluğu bulamamıştır.

Bu durum insanları büyük bir arayışa yöneltmişti. Yüce Allah büyük sıkıntılar içinde bulunan insanlığa son hak din olan İslam elçisi Hz.Muhammed (s.a.v) ile gönderdi.

“O Allah'tır ki, Rasulünü hidayet ve hak din ile bütün dinlerin üzerinde geçirmek için gönderdi, müşrikler hoşlanmasalar da ”⁸⁸

Ayetteki Hüda (hidayet) den maksad Hak din demektir ki o Kur'an'ı ve şeriati içine alır, ⁸⁹ doğruyu ve faydayı kapsar, hikmete, dünya ve ahiret iyiliğine uygun düşer. O din bütün dinlerden yücedir. ⁹⁰

Hak din, insanları işlerinde doğruya götüren, hikmete uygun dünya ve ahiret kurtuluşuna çağıran gerçek dindir. Bunun gayesi diğer bütün dinler üzerine galip gelmektir. ⁹¹ İslam'ın gelmesinden itibaren insanlık gerçek dini tanımış ve müslümanlar bunu yaşamışlardır.

“O'dur ki Rasulünü hidayet rehberi ve hak dini ile gönderdi. Onu her dinin üstüne çıkarmak için şahid olarak da Allah yeter.”⁹²

Hak din, bütün insanlığın hukukunu üzerine alan, Allah'tan başkasına ibadeti kabul etmeyen İslamdır. Allah (c.c.) işte bu dini bütün diğer dinlerin üzerine galip

⁸⁸ Tecve 9/33.

⁸⁹ İbn-i Atiyye, Muhaddaru'l-Vcciz, c.3, s.26, 1993.

⁹⁰ Zuhayli, Vchbe, et-Tefsiru'l-Münir, c.10, s.186. Darul fikri'l-Measir, Beyrut, 1991.

⁹¹ Nisaburi, Tefsiru Garaibu'l-Kur'an, c.3, s.458 Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1996.

⁹² Fetih, 48/28 .

getirmek için Rasulünü göndermiştir. İslam'ı galip kılmak iki şekilde düşünülebilir. Birincisi ilmi delil olarak galip kılmaktır ki, "Hüda" ifadesi buna işarettir. İkincisi ise amel olarak pratikte galip kılmaktır ki "dini'l-hak" tabirinde bunun tahakkukuna işaret vardır.⁹³

Hak din olan İslam'ın sonuçta bütün dinlere üstün gelmek için gönderildiğini bildiren bir diğer ayet şöyledir: "O Allaktır ki Rasulünü hidayet kanunu ve hak din ile gönderdi, onu her dinin üstüne çıkarmak için, isterse müşrikler hoşlanmasınlar."⁹⁴

Bu ayette ve Kur'an'ın benzeri ayetlerinde görülen apaçık gerçek şudur: İslam dini hak dindir. İnsanların ihtiyaçlarına cevap verebilen tek dindir ve bu din Hz.Muhammed (s.a.v) ile gönderilmiştir.

Kendisine hak din verilen Hz. Muhammed(s.a.v) bu dini tebliğ için bir eğitim almış mıydı? Almışsa bu nasıl bir eğitimdi? Bu sorunun cevabını yine Kur'an-ı Kerim'den alacağız.

9. HZ. MUHAMMED (S.A.V)'İN ALLAH TARAFINDAN EĞİTİLMİŞ OLMASI

Yüce Allah, Rasulü Hz.Muhammed'i Kur'an ile terbiye etmiştir. Ona nerede ve ne zaman nasıl davranacağını vahiyle bildirmiştir. Bu ilahi eğitim Kur'an'ın ilk ayetleriyle başlamıştır. "Yaratan Rabbinin adıyla oku, döllennmiş yumurtadan (alak) yarattı. Oku, Rabbin nihayetsiz kerem sahibidir. O kalemle yazmayı öğretti, insana bilmediğini öğretti: Gerçek şu ki insan kendini kendine yeterli görerek azar. Kuşkusuz döntüş Rabbinedir."⁹⁵

Hz. Muhammed (s.a.v) peygamberlik görevi verilmeden önce de vahyin kontrolünde idi. Rivayetlere göre Cebrail (a.s.)in kendisini uyardığı anlar olmuştur. Ancak gelen ilk Kur'an ayetleri onun bütün benliğini sarmış, bütün duygularına hükmetmiştir. Bu ayetler, hayatı boyunca onu yönlendiren temel düsturlar olmuştur. Her şeyi yaratan Yüce Allah ve her şeyi öğreten yine O yüce yaratandır. Başlangıç ve bitiş, doğum ve ölüm ve ikisi arasındakiler Rabbindedir. Ancak insan zamanla

⁹³ Elmalılı, H.Y. a.g.e., c.6, s.4439-4440 .

⁹⁴ Saf, 61/9 .

⁹⁵ Alak, 96/1-8 .

azmıştır. Kendini müstağni görmüştür ama yanılmıştır. Şüphesiz ki her şey Allah'a dönecektir.

“O halde tevbe edenlerle beraber emrolunduğun gibi dosdoğru ol...”⁹⁶

Ey Muhammed! Rabbinin sana emrettiği gibi Allah'ın emri üzerinde dosdoğru yürü. Ebedi ve devamlı olarak bu istikamette yürü. İnkâr ve Şirkten dönüp de, seninle beraber iman edenler de dosdoğru yürüsünler. Haramları işlemek suretiyle Allah'ın koyduğu sınırları geçmeyin. Çünkü O, amellerinizden haberdardır ve onların karşılığını size verecektir.⁹⁷

Allah'ın dininden, doğruluktan, ahlaktan taviz verilmeyecekti. Vahyin gösterdiği sırat-ı müstakimden dışarı çıkılmayacaktı. Allah'ın elçisi de öyle yaptı. Aldığı vahiyleri anladı, yaşadı ve yaşattı.

“Yakınlarını korkut”⁹⁸ ayeti nazil olunca Rasulullah bu emri hemen uygulamış ve akrabalarını şöyle uyarmıştır:

“Abdulmuttalib'in kızı Safiyye! Muhammedin kızı Fatıma! Ey Abdulmuttalib oğulları! Allah'a karşı sizin için hiç bir güce sahib değilim. Ancak malımdan dilediğinizi isteyin.”⁹⁹

Allah Resulünün davranışları, Kur'an esaslarının uygulaması idi. O her haliyle Kur'an'ı uyguluyordu ve insanlardan öyle yapmalarını istiyordu. Çünkü Kur'an ayeti şöyle buyuruyor: “Siz kitabı okuduğunuz halde, insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?”¹⁰⁰

Allah Rasulü yirmi üç yıllık peygamberlik hayatının her safhasında Kur'anı uygulamıştır. Her anını Allah'ın razı olduğu şekilde, Kur'an'ın belirlediği tarzda yaşamıştır. Düşüncesini, tavırlarını, fiillerini, takrirlerini Kur'an ile doldurmuştur. Onun içindir ki Hz. Aişe validemize Rasulullah'ın ahlakı sorulduğunda, şöyle cevap vermişti. “O'nun ahlakı Kur'an'dır.”¹⁰¹

⁹⁶ Hud, 11/112 .

⁹⁷ Sabuni, c.2, s.35 .

⁹⁸ Şuara, 26/214 .

⁹⁹ Tirmizi, Sünen, Tuhfetu'l-Ehvazi Şerhi, Zühd 5. c.6, s.492. Beyrut. 1990 .

¹⁰⁰ Bakara, 2/44 .

¹⁰¹ Müslim, Sahih, Salatu'l-Müsafir'in, 139, c.6, s.268 Nevevi Şerhi, Beyrut 1997.

Bir insan olmakla beraber, ismi Allah ile beraber zikredilme şerefine sahip son peygamber Hz. Muhammed Mustafa, eşsiz kitap Kur'an'ın eğitiminden geçerek ümmeti için en güzel örnek, "Üsvetu'n-Hasene" olmuştur. O en büyük peygamber, en güzel örnektir.

Peygambere vahyedilen, Allah'ın emirlerine uymak, şeytanın aldatmalarından uzak kalmak idi. Peygamber insanlara Allah'ın gösterdiği doğru yolu, aydınlık yolu gösteriyordu. Sadece göstermekle kalmıyor o sırat-ı müstakimde yürüyordu. Hayatının her safhasında, ev içinde, ev dışında, mescidde, pazarda, kısacası Allah ile ve insan ile olan bütün ilişkilerinde dosdoğru bir yol takip ediyordu. Bu yolda eğilip bükülme yoktu. Tabiatında hiç bir eğrilik, hiç bir sapma ve hiç bir taviz kabul etmeyen bu yol sırat-ı müstakim idi.

Sırat-ı müstakim vahyin gereği olarak yürünmesi gerekli olan yegane yoldur. Hz. Peygamber (s.a.v)'in her davranışında vahyin gereğini yerine getirdiğini Allah'ın kitabı haber vermektedir. Şimdiki başlığımızda bununla ilgili olacaktır.

10. HZ. MUHAMMED (S.A.V)'İN VAHYİN GEREĞİ GİBİ HAREKET ETMESİ

Hiz. peygamber, kendisine verilen risalet görevinin gereği olarak dosdoğru yolu, içinde yaşadığı topluma gösteriyor, onu pratize ediyordu. Her geçen gün ona inananların sayısı artmakla beraber, eski cehaletlerini terk etmeyen kişiler de gittikçe düşmanlıklarını artırıyorlardı. Hiz. Peygambere gerek fiili gerekse sözlü saldırılarda bulunuyorlar hatta ona saptı diyecek kadar ileri gidiyorlardı. Ancak Yüce Allah peygamberine Kur'an ayelleri göndererek kimlerin yanlış yolda olduklarını açıklıyordu.

"Battığı zaman yıldızla andolsun. Arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve batıla inanmadı: o arzusuna göre de konuşmaz. O vahyedilenden başkası değildir. Ona (bu Kur'anı) üstün bir güç sahibi (Cebrail) öğretmiştir." ¹⁰² Muhammed (s.a.v) Hak'dan

¹⁰² Necm, 53/1-5 .

sapmadı, ondan ayrılmadı ve azmadı. Yani batıl bir şey konuşmadı. İstediginden mahrum kalmadı.¹⁰³

Müşrikler Rasulullah (s.a.v)' a, Kur'an'ı tebliğ ettiği için öfke duyuyorlardı. Ancak Kur'an ona Allah'tan vahyedilmişti ve onun görevi de o Kur'an'ı insanlara tebliğ etmektir. Kur'an onun kendi görüşleri değil, Allah'ın kendisine bildirdiği gerçeklerdir.

Hz. Peygamber kendi hevasından, arzu ettiği şekilde bir tebliğ yapmamıştır. Onun tebliğ ettiği ne varsa Allah'ın ona vahiyle bildirdiklerinden ibarettir.

Allah Resulünün dini tebliğ adına söylediği şeylerin hepsi vahiydir. Bunun dışında konuştukları ise vahiy değildir. Hz. Muhammed (s.a.v) bir insandı. Vahyin gelmediği konularda, ashabıyla istişarelerinde bazen kendi görüşünü terkettiği oluyordu. Eğer vahiy olsaydı terketmesi mümkün değildi. Ancak Hz. Peygamber tümüyle Allah'ın kontrolünde olduğu ve ismet sıfatına sahip olduğu için kendisinden kalıcı bir yanlışın sadır olması düşünülemez. Kendisine Kur'an vahiy gelmediği zaman yaptığı içtihadlarında bir hata olduğu takdirde Allah Teala anında ikaz etmiştir. Abdullah b.Ümmi Mektum olayında Abese suresinin ilk ayetlerinin nazil olması örneğinde olduğu gibi. Hz. Peygamber Abdullah b.Ümmü Mektum'a iltifat etmemiş ve anında Allah tarafından ikaz edilmişti.¹⁰⁴

Allah Rasulü müşriklere Kur'an ayetlerini açık bir şekilde okuduğu zaman, bu onların işine gelmemiştir. Allah Rasulü ile alaylı bir pazarlığa başladılar. Ey Muhammed! Bu Kur'an'dan başka bir kitap getir ki, onda tanrılarımızı ayıplamak, düşüncelerimizi küçümsemek gibi şeyler bulunmasın. İçinde azab ayetleri değil, sadece rahmet ayetleri olan, haramların olmadığı sadece helallerin olduğu bir kitap olsun diyorlardı.

Allah Rasulünün cevabı Allah Teala'nın şu emri olmuştu. "Ey Muhammed, onlara de ki: Benim kendiliğimden o Kur'an'dan bir şey getirmem olacak şey değildir.

¹⁰³ Kurtubi, a.g.e. c.17,s.56 .

¹⁰⁴ Bkz. Abese 80/1-10 .

Ben, bana vahyolunandan başkasına uymam...”¹⁰⁵ Yani ben mükafat ve cezadan, haram ve haleden, emir ve nehiyden, size okuduğumdan başkasına tabi olmam.¹⁰⁶

“...De ki: Benimle sizin aranızda Allah şahittir. Bu Kur'an bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu...”¹⁰⁷

Kur'an kıyamete kadar yaşayacak bütün insanları uyarmak için gönderilen kitaptır. Ayette ayrıca Rasulullah'ın doğruluğuna yüce Allah kendisini şahit tutmaktadır. Öyle bir Peygamber ki Allah Teala onun doğruluğuna, onun güvenilirliğine şahitlik etmektedir. Ne varki inanmaktan yana nasibi olmayanlar Hz. Muhammed (s.a.v)' in sahip olduğu büyük makamı anlayamamışlardır.

“Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet ve onların arzularına uyma. Allah'ın sana indirdiği hükümlerin bir kısmından seni saptırmamalarına dikkat et...”¹⁰⁸

Rivayet edildiğine göre Yahudilerden bir grup toplanıp “haydi Muhammed'e gidelim, belki bir fitneye düşürür dininden şaşırırız” demişler. Hz. Peygamber'in yanına geldiklerinde “ya Ebel-Kasım, biliyorsun biz Yahudilerin bilginleri ve eşrafıyız. Biz sana tabi olursak bütün Yahudiler de tabi olur. Bizimle düşmanlarımız arasında bir dava var. Sen bizi muhakeme et ve bizim lehimize hüküm ver ki iman edelim ve seni tasdik edelim. Allah Rasulü bundan hoşlanmadı ve imtina etti. Bunun üzerine Maide 49. ayeti nazil olmuştur. Ayet, Hz. peygamberin mahkeme etmekten kaçınmamasını ancak onların arzularına uymamasını ve onlara karşı çok dikkatli olmasını emrediyor ki onlar Rasulullah'ı şeriatın bildirdiği hükümlerinden alıkoymasınlar ve fitneye düşürmesinler. Vereceği hükümde, küfürden zulümden ve fiskdan hiç bir eser bulunmasın.¹⁰⁹ Kureyşin ileri gelenlerinden bir grup, Rasulullah'a “Gel dinimize uy, sen bir sene bizim ilahlarımıza taparsın, biz de bir sene senin ilahına kulluk ederiz.” dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber: “Allah'a O'ndan başkasını ortak koştuktan Allah'a sığınırım”. buyurdu. Bu sefer: “Bizim bazı tanrılarımızı kabul et, biz de seni tasdik edelim ve senin ilahına tapalım” dediler. Bunun üzerine Kafirun suresi indi. Hz.

¹⁰⁵ Yunus, 10/15 .

¹⁰⁶ Kurtubi a.g.c., c.8, s.204 .

¹⁰⁷ Enam, 6/19 .

¹⁰⁸ Maide 5/49 .

¹⁰⁹ Elmalılı a.g.c., c.3, s.1701 .

Peygamber doğru Mescid-i Harama gitti. Orada bir kalabalık vardı. Onların önünde ayağa kalktı, bu sureyi okudu: “(Ya Muhammed) De ki: Ey kafirler! Ben sizin tapmakta olduklarınıza tapmam. Benim taptığıma da siz tapacak değilsiniz. Ben de sizin taptıklarınıza tapacak değilim. Siz de benim taptığıma tapacak değilsiniz. Sizin dininiz size, benim de dinim bana.”¹¹⁰ O anda Rasulullah'tan umudu kestiler.¹¹¹

Kureyş müşriklerinin batıl teklifleri Allah'ın ayetleri ile anında cevap bulmuş ve adeta tersyüz edilmişlerdir. Kendi elleriyle yonttukları putlarını tanrılar edinip, bunları Allah (c.c.)'a ortak koşanların Allah Rasulüne yaptıkları teklif onların basitliklerinin ve küstahlıklarının bir ifadesiydi. Bütün hal, hareket ve sözleriyle örnek olan Allah Rasulüne yapılan bu çirkin teklife Yüce Allah'tan layık oldukları bir cevap gelmiş ve Hz. Peygamber bunu anında onlara bildirmiştir.

“De ki- Ey kafirler, sizin taptıklarınıza tapmam.” Bu hitaba muhatap olanlar Kureyşli kafirler olsalar da, ayet-i kerime yeryüzündeki bütün kafirlere şamildir. Allah'ın dışındaki varlıklara, tanrılara, putlara, heykellere tapan bütün insanlar bu ilahi kitabın muhatabı durumundadırlar.¹¹²

Kur'an'ı Kerim'in şu ayetlerinde de Allah Rasulünün, müşriklerin arzularına uymayacağı, açık bir şekilde bildirilmektedir: “De ki: “Allah'ın dışında taptığımız şeylere tapmak bana yasak edildi.” “De ki: “Ben sizin arzularınıza uymam, böyle yaparsam sapıtırım da hidayete erenlerden olmam,” De ki: “Şüphesiz ben Rabbinden gelen apaçık bir delile dayanıyorum. Siz ise yalanladınız.”¹¹³

Mekkeli müşrikler Hz. Peygamberi çok iyi tanıyorlar ve onun dürüstlüğünden hiç bir kuşku duymuyorlardı. Ona her türlü emanetlerini de bırakıyorlardı. Ancak sıra imana gelince sapıtıyorlardı. Peygamberi kendi hileleriyle aldatmaya çalışıyorlardı. Bazen sinsi tuzaklara başvuruyorlar, bazen de açıkça cephe alıyorlardı. Hakaretler, küfürler savuruyorlardı. Ancak Allah Rasulu, Allah'ın ayetleriyle onlara karşı mücadelesini sürdürüyor ve davasından hiç bir taviz vermiyordu.

¹¹⁰ Kafirun, 109/1-6 .

¹¹¹ Bursevî İ.İ.,Ruhu'l-Beyan c.10, s.206-207 .

¹¹² İbn-i Kesir, a.g.e., c.4, s.675 .

¹¹³ Enam, 6/56-57 .

Hz. Peygamber bu tavizsiz mücadelesini yaparken bir beklentisi var mıydı? Kimseden bir karşılık bekliyor muydu, şimdi onu görelim.

11. HZ. MUHAMMED (S.A.V)'İN DAVETİNİ KARŞILIKSIZ YAPMIŞ OLMASI

İnsanlara ilahi emir ve yasakları bildirmek için görevlendirilen peygamberler, bu görevlerini eksiksiz olarak ve hiç bir karşılık beklemeden yapmışlardır. Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v)'de diğer peygamberler gibi risalet görevini eksiksiz biçimde ve karşılıksız yapmıştır. Onun istediği sadece insanların Hak dine tabi olmaları idi.

Yüce Allah Kur'an'ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır-

“İşte o peygamberler Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Sen de onların yoluna uy.” De ki: “Ben buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Bu alemler için ancak bir öğüttür.”¹¹⁴

Allah'ın varlığı ve birliğini en güzel şekilde anlayan ve ona göre davrananlar peygamberlerdir. Cenab-ı Allah buyuruyor ki “Rasulüm, sen de önceki peygamberlerin hidayet yolu üzerindesin. Tevhid ve dinin esaslarında onlar ile berabersin. Ümmetine de ki: “Ben tebliğ ettiğim Allah'ın dini için sizden bir ücret istemiyorum. Ben bunu sadece Allah'ın rızası için yapıyorum. Çünkü bu benim görevimdir.”¹¹⁵

Kur'an'ı Kerimin şu ayetinde Yüce Allah yine aynı şekilde Rasulüne hitab ediyor:

“De ki “Rabbine götürülen bir yol tutmayı dileyen kimseler dışında sizden herhangi bir ücret istemiyorum.”¹¹⁶

Ey Muhammed! Onlara de ki: “Allah'ın dinini tebliğ etmeye karşı sizden herhangi bir ücret istemiyorum. Ancak kim, iman etmek ve iyi amel işlemek suretiyle, kendisini Allah'a yaklaştıracak bir yol tutmak isterse bunu yapsın. Peygamber (s.a.v)

¹¹⁴ Enam 6/90 .

¹¹⁵ Bilmen, Ö.N. Kur'an'ı Kerim Yüce Meali ve Tefsiri c.2, s.919 İstanbul,1990 .

¹¹⁶ Furkan, 25/57 .

sanki şöyle diyor. Sizden hiç bir para ve ücret istemiyorum. Sadece Allah'a iman ve itaat etmenizi istiyorum. Benim ücretim Allah'a aittir. ¹¹⁷

Bir diğer ayeti kerimede, aynı konuda şöyle buyurulmaktadır:

“Sen şiddetle arzu etsen bile, insanların çoğu iman edecek değildir. Oysa ki sen buna karşı onlardan bir ücret de istemiyorsun. O alemler için yalnızca bir öğüt ve hatırlatmadır.” ¹¹⁸

Bu ayet, Rasulullah(s.a.v)'ı teselli etmektedir. Yani, sen ne kadar onların iman etmelerini istesen ve doğru yola gelmeleri için ne kadar gayret sarfetsen de insanların çoğu, inkarda ısrarlarından dolayı sana inanmazlar. Sen onlara verdiğin öğüt ve hayra davet karşılığı bir ücret istemiyorum ki, bu onlara ağır gelsin. Bu Kur'an, alemlere bir öğüt ve nasihattan başka bir şey değildir. ¹¹⁹

Allah Rasulu, tebliğ görevinin gereği olarak Allah'ın kitabı Kur'anı insanlara bildiriyordu. Kur'an'ı onlara okuyor, açıklıyordu. Onları sıratı müstakime, dosdoğru yola davet ediyordu. Bunu en güzel bir şekilde yapıyor ve onlardan bir ücret istemiyordu. Ne var ki insanlardan bazıları bu çağrıya kulak vermemişti. Onlar Allah'ın Kitabını inkara devam ediyordu. Ancak gerçek olan şu ki: Allah Rasulü insanlara karşı vazifesini yapmaya devam ediyordu. Onların inkarları karşısında Allah'tan helaklerini değil, rahmetini istiyordu. Çünkü O Alemlere rahmet olan peygamber idi. O, inanmayan insanlar için de hidayete gelmeleri için dua ediyordu.

12. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN ALEMLERE RAHMET OLUŞU

HZ. Muhammed(s.a.v)'in yaşadığı çağda, Arabistan yarımadası başta olmak üzere, dünyanın bir çok yerinde kötü davranışlar bütün boyutlarıyla sergilenmekte idi. İnsanların doğuştan sahip oldukları haklar ayaklar altında idi. Toplumlarda sınıflaşmalar meydana gelmiş, sefalet, sömürülme çoğunluğun kaderi durumuna gelmişti. İnanç alanındaki çöküntü, insanları neredeyse bütün iyi vasıflarından uzaklaştırmış, onları kesif bir cehaletle baş başa bırakmıştı. Böyle bir ortamda insanlar bir kurtarıcının gelmesini bekliyorlardı. Beklenen kişi yeryüzünü fesada verenlerin

¹¹⁷ Sabuni, a.g.c., c.2, s.367.

¹¹⁸ Yusuf, 12/103-104 .

¹¹⁹ Sabuni, a.g.c., c.2, s.69 .

önünü keserek, iyileri ve mazlumları koruyacak bir peygamber idi. İşte o peygamber iki cihanın efendisi Hz. Muhammed(s.a.v) idi. Yüce Allah onu şöyle vasıflıyordu:

“Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik”¹²⁰

İbn-i Abbas dedi ki: Muhammed(s.a.v), O'na inanan ve onu tasdik eden bütün insanlar için rahmet idi. Ona inanmayanlar bile geçmiş ümmetlerin başına gelen zillet ve helaktan salim olmuşlardır.¹²¹

Dünya hayatının çekilmez duruma geldiği bir zamanda Allah Rasülü, Allah'tan gelen emir ve yasakları hayata geçirerek, insanlığa adeta yeniden nefes aldırdı. İnsanları, kaybettikleri güzel vasıflarla donatmaya başladı. Hayırlı ve güzel olanı yaptı ve ashabına yaptırdı. Kendisine düşman olanlara bile yardım etti, suçlarını affetti. Çünkü o azap değil rahmet peygamberiydi.

Hz. Muhammed(s.a.v)'in peygamber olarak gönderilmesi her yönü ile rahmettir. Bu rahmetin iki yönünü açıklayan Maverdi, tefsirinde şöyle diyor: Rahmetin birincisi, Allah'a itaata ve O'nun mükafatına ulaştırmak için bir hidayettir. İkincisi ise insanlardan helak edici azabı kaldırmaktır. Ayetteki alemler için de iki durum söz konusudur. Birincisi insanlardan iman eden mü'minlerdir. İkincisi ise bütün insanlardır.¹²²

Dikkatle incelendiğinde görülecektir ki, Hz. Muhammed(s.a.v)'in insanlığa sunduğu değerler gerçekten rahmettir. Bir köle ile efendisinin eşit görülmesi, kanunlar önünde herkesin eşit olması o günkü toplumun kabul etmediği şeylerdi. Ancak Rasulullah bu değerleri yeniden topluma kazandırdı.

Allah Rasulu, kaybedilen değerleri topluma kazandırma mücadelesinde bir çok zorluklarla karşı karşıya kalıyordu. Çok sıkıldığı zamanlar oluyordu. Bir defasında müşrikler çok ileri gitmiş, müslümanları, her yönden sıkıştırmışlardı. Rasulullah'tan bunlar aleyhine beddua etmesi istenmişti. Ancak Allah Rasulu (s.a.v) şöyle

¹²⁰ Enbiya, 21/107 .

¹²¹ Kurtubi, a.g.e.e, c.11, s.232 .

¹²² Maverdi, en-Nüketü ve'l-Uyun (Tefsiru'l-Maverdi) c.3, s.476, Daru'l Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, Tarihsiz .

buyurmuştu: “Ben lanetçi olarak gönderilmedim! Ben ancak ve ancak rahmet olarak gönderildim.”¹²³

Peygamber’in insanlar içinde bulunması onlar için rahmetti. Yüce Allah şöyle buyuruyor: “Halbuki sen içlerinde iken Allah onlara azab edecek değil idi, istiğfar ettikleri halde de Allah onlara azab edecek değil.”¹²⁴

Ey Muhammed sen onların içinde iken Allah onları cezalandıracak değildi. Sen onlar için rahmet idin. Senin bulunduğu yere azab inme ihtimali yoktu. Ve onlar istiğfar ederlerken veya edeceklerken de Allah onları cezalandırmadı. Yani sen içlerinden çıksan bile onlar af dilediklerinde veya içlerinde af dileyip iman edenler veya iman edecek olanlar varken onlara, köklerini kazıyacak bir azabı vermezdi. Nitekim hiç bir kavim, peygamberleri içlerinden alınmadan helak edici bir azab ile cezalandırılmamıştır. İyilerin içinden kötüler çıkıp, ileri gitmeye başladığı zaman zulümleri sebebiyle gelecek olan fitne ve fesadın zararı iyilere de dokunacaktır. Bunun gibi kötüler içinde iyiler ortaya çıkmaya başladığında, velev ki az olsun, o iyiler sebebiyle, kötülerin hak ettikleri genel azab da affedilir veya ertelenir. Kötü olanların azabı çektikleri gibi, iyiler de nimet içinde olurlar.¹²⁵

Söz konusu ayeti kerime, müşriklerin aralarında kalan zayıf mü'minlerin istiğfar ettiklerine de işaret etmektedir. Bu konuda İbn-i Abbas şöyle diyor: “onları koruyacak iki eman vardı: Birisi Allah’ın Rasulü, diğeri ise istiğfarları. Allah’ın Rasulü ahirete irtihal etmiştir. İstiğfar ise, kıyamete kadar devam eder.”¹²⁶

Hz.Peygamber'in alemlere rahmet olduğu konusunda İbn-i Kesir şöyle diyor: Hz. Muhammed(s.a.v) din açısından rahmettir. Çünkü Allah rasulü, insanların cahiliyet ve sapıklık içinde oldukları, Ehl-i Kitab'ın kitaplarında bulunan farklılıklardan dolayı şaşkınlık içinde buldukları, hakkı arayan bir kimsenin doğruyu bulamadığı bir zamanda insanları hakka çağırması, doğruyu göstermiş, helal ve haramı belli etmiştir. Hz.Peygamber (s.a.v) bu dünya hayatı bakımından da rahmet idi. Çünkü kendi

¹²³ Müslim, Sahih, Birr ve's-Sıla 24, c.16, s.366.

¹²⁴ Enfal, 8/33 .

¹²⁵ Elmahıl,11.Y.a.g.c., c.4, s.2398-2399 .

¹²⁶ İbn-i Kesir, a.g.c, c.2, s.381 .

zamanının insanları onun vasıtasıyla bir çok fenalıklardan, yağma ve savaşlardan kurtulmuştur. ¹²⁷

Hz. Muhammed'in risaleti kafirler için dahi bir rahmet olmuştur. Çünkü onun sebebiyle cezaları ertelenmiş ve onunla yeryüzünden tamamen yok olma azabından, yere batmak ve şekillerinin çirkin şekilde değiştirilmesi cezasından kurtulmuşlardır. ¹²⁸

Hz. Muhammed(s.a.v) herkes için rahmet idi. Ne var ki düşmanları onu rahat bırakmıyordu. Onun faaliyetlerini ve davranışlarını etkisiz kılmak için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlardı.

Kalbi insan sevgisiyle dolu olan Rasulullah, herkesi dinler ve istedikleri şeyi söylemelerine izin verirdi. Münafıklar, Hz. Peygamber'in bu davranışını hata olarak değerlendiriyor ve şöyle diyorlardı. "O saf bir adam. Herkes ona rahatça yaklaşip dilediğini söyleyebilir. O da hemen duyduğuna inanıyor, her şeye kulak kesiliyor. Sözün doğrusunu, yanlışını anlayamıyor. Kim kendisine gelip yemin ederse onu tasdik ediyor." Bunun üzerine şu ayet-i kerime nazil oldu:

"Münafıklardan, "O peygamber, bir kulaktır (üzün)" diyerek peygamberi incitenler de vardır." De ki: "O, sizin için bir hayır kulağıdır. Çünkü o Allah'a inanır, mü'minlere güvenir ve o sizden iman edenler için de bir rahmettir. Allah'ın Rasulüne eziyet edenler için acıklı bir azap vardır." ¹²⁹

Münafıkların, Allah Rasulü için söyledikleri şeyler edepsizliklerinin bir tezahürü idi. Onlar, Hz. Peygamber'in(s.a.v) hoşgörü ile insanları dinleme konusunda üstün bir terbiyeye sahip olduğunu, getirdiği dinin gereği olarak insanlara zahiri durumlarıyla muamele ettiğini ve onlara kucak açtığını görüyorlardı ve bu büyük nezaketi başka şekilde yorumluyorlardı. ¹³⁰

Allah Rasulü mü'minlerin sözlerini dinler ve onların getirdiği haberleri doğrular. Çünkü onların samimi ve doğru olduklarını bildirdi. Onun için ihlaslı

¹²⁷ İbn-i Kesir, a.g.c., c.2,s.381 .

¹²⁸ Bursevi, a.g.c., c.5, s.366 .

¹²⁹ Tevbe, 9/61 .

¹³⁰ Kutub,S. a.g.c., c.7, s.324-325 .

mü'minlerin söylediklerini dinleyen ve kabul eden mutlaka hayırlı bir kulaktır ve mü'minler için rahmettir. ¹³¹

“Andolsun ki, içlerinden, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, kendilerini temizleyen, kendilerine kitap ve hikmeti öğreten bir Peygamber göndermekle Allah, mü'minlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Halbuki daha önce onlar apaçık bir sapıklık içinde idiler.” ¹³²

Hz.Muhammed(s.a.v) alemlere rahmet ve aynı zamanda mü'minler için büyük bir lütuftur. Bu mü'minlere özgü bir durumdur. Çünkü peygamberi dinleyip kabul edenler, hem Allah'a hem Rasulüne itaat edenler, onun getirdiklerinden faydalananlar sadece mü'minlerdir.

Yüce Allah insanları akıllı varlık olarak yaratmış ve bütün güzel hasletlerle donatmıştır. Ayrıca, sonsuz kerem ve rahmetinin tecellisi olarak insanlara peygamberler göndermiş, alemlere rahmet olarak da Hz. Muhammed(s.a.v)'i seçmiştir. O iki cihannın efendisi rahmet peygamberi oldu. Onunla doğan rahmet güneşi kısa sürede bütün dünyayı aydınlattı. Ve o bütün insanlar için hidayet rehberi oldu. Onun rehberliği olmasaydı insanlığın işi hiç te kolay olmayacaktı.

Şimdi Allah Rasulünün bütün insanlar için hidayet rehberi oluşunu ayet-i kerimelerin ışığında inceleyelim.

12. HZ. MUHAMMED(S.A.V)'İN BÜTÜN İNSANLAR İÇİN HİDAYET REHBERİ OLUŞU

Hz.Muhammed(s.a.v) yeryüzünde kıyamete kadar yaşayacak olan bütün insanları aydınlatmak için seçilmişti. Ondan önce Yüce Allah bütün kavimlere birer peygamber göndermişti. Ancak onlar gönderildikleri kavme ait ve belirli bir zamanla sınırlı bir peygamberlik ile gelmişlerdi.

İnsanlık, başından beri peygamberlerin gönderilmesiyle bir eğitim sürecinden geçmiş ve bir çok aşamalar kaydetmiştir. Her gelen peygamber sorumlu olduğu bölgedeki insanlara ilahi vahyi tebliğ ediyor, adeta onları bir sonraki risalete

¹³¹ Bursevi, I.H. a.g.e., c.3, s.453-454 .

¹³² Al-i İmran, 3/164 .

hazırlıyordu. Hz. Muhammed'in bütün insanlığa hidayet rehberi olarak gönderilmesiyle, peygamber vasıtasıyla insanlığın eğitim süreci son bulmuş oluyordu. Kur'an bu konuyu şöyle dile getiriyor:

“De ki: Ey İnsanlar! Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın elçisiyim. O'ndan başka ilah yoktur, o diriltir ve öldürür. Öyle ise Allah'a ve O'nun sözlerine inanan ümmi Peygamber olan Rasulüne iman edin ve ona uyun ki doğru yolu bulasınız.”¹³³ Bu ayeti kerime Rasulullah(s.a.v)'in bütün insanlara peygamber gönderildiğini ifade etmekte ve ondan sonra peygamber gönderilmeyeceğine işaret etmektedir.

Hz.Muhammed(s.a.v)'in getirdiği din bütün insanların ihtiyaçlarına cevap olan İslam'dı. Allah Rasulü, insanlığın hidayet kaynağı Kur'anı tebliğ ediyor, dünya ve ahiret saadeti için yol gösteriyordu. O, bu görevini sadece kavmi için değil, bütün insanlar için yapıyordu.

Hz.Peygamber'in yanında yer alan ilk müslümanlar arasında Selman-ı Farisi ve Bilal-i Habeşi gibi Arap olmayanlar da bulunuyordu. Bu, Hz.Muhammed'in bütün insanlara gönderilmesinin bir tezahürüydü. Medine'de, İslam devletinin kurulmasından sonra Hz.Muhammed'in bir çok devlet başkanına mektuplar yazarak onları ve halklarını İslama davet etmesi de Onun, bütün insanlığa peygamber gönderildiğini gösteren örneklerdir.

Hz.Muhammed(s.a.v) yirmi üç yıl boyunca hep Kur'an esaslarını tebliğ etti. Ne var ki kafirler inatlarından vazgeçmiyorlardı. Bahaneler uydurarak peygamberden çeşitli isteklerde bulunuyorlardı. Onların bu durumlarını Yüce Allah şöyle bildiriyor:

Küfre sapanlar derler ki: “Ona Rabbinden bir ayet (mucize) indirilseydi ya: Halbuki Sen bir uyarıcısın ve her topluluk için bir hidayet rehberi vardır.”¹³⁴

Hz.Peygamber Allah'ın elçisiydi ve kendisine gelen vahiyler doğrultusunda hareket ediyordu. O, kavmini uyarmakla görevliydi. O kafirlerin isteklerine göre değil, Allah'ın emirlerine göre tavır takınıyordu. Durmadan insanlara hak yolunu gösteriyor,

¹³³ Araf, 7/158 .

¹³⁴ Ra'd, 13/7 .

haramdan, sapıklıklardan sakındırıyordu. Allah'a karşı gelmemelerini, bunun kendilerine bir fayda sağlamayacağını söylüyordu.

Dünya hayatında ilahi vahye yer vermeyen kişi ve toplumların gerçek mutluluğu elde etmeleri mümkün olmamıştır. İlahi vahyin öğreticileri de peygamberlerdir. Hz. Muhammed Kur'an-ı Kerim'i hayatının tamamında uygulamalı olarak öğretmiştir. Allah (c.c.)'ın rızasına ulaşabilmek Kur'an'a ve O'nun Rasulünün sünnetine tabi olmayı gerekli kılar. Rasul'ün açıklamaları ve pratikleri insanlar için en güzel örneklerdir. Bir ayet-i kerimede "Andolsun ki, Rasulü Allah da, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlara ve Allah'ı çok zikredenlere en mükemmel bir örnek vardır." ¹³⁵ buyurulmaktadır.

Müslümanın hayatı anlamasında ve yaşamasında, Allah Rasulünün sünneti bir klavuz, öntünü aydınlatan bir ışıktır.

Hz. Muhammed' in her yönüyle mü'minler için bir örnek olduğunu Kur'an bize haber vermiştir. Şimdi ayrı bir başlık altında bunu görelim.

14. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN EN GÜZEL ÖRNEK OLUŞU

Yüce Allah Muhammed(s.a.v)'i en güzel şekilde yaratarak içini ve dışını güzelliklerle donatmış, nübüvvetten önce ve sonra ona ilahi terbiyesini vermiştir. Her davranışında en güzel örnek "Üsvetu'n-hasene" oluncaya kadar ilahi vahyi göndermiş, nübüvvet melekelerini ona bahşetmiştir.

Hz. Muhammed'in en güzel örnek olduğunu Kur'an şöyle haber vermektedir:

"An dolsun ki, Rasulullah'da, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlara ve Allah'ı çok zikredenlere en mükemmel bir örnek "Üsvetu'n-hasene" vardır." ¹³⁶

Tarihte ahlaki özellikler ve faziletlere sahip bir çok insan olmuştur. Bunların içinde alimler, filozoflar, kanun koyucular, halifeler ve kumandanlar çıkmıştır. Ancak bütün insani ve ahlaki faziletlerin mükemmel ölçülerde bir araya geldiği kişi Hz. Muhammed (s.a.v) dir.

¹³⁵ Alzab, 33/21 .

¹³⁶ Alzab, 33/21 .

Bu gerçeğin yanı sıra diğer bir gerçek daha vardır ki o da şudur: Hz. Muhammed (s.a.v)' de bulunan vasıflar mükemmel bir ölçüye sahiptir: Onun hiç bir sıfatı diğer sıfatını gölgede bırakmaz. Hiç bir özelliği diğerini aşmaz. Onun ahlakı Kur'an ahlakı idi. Onun ilmi derin bir manaya sahipti. Rahmetinde zayıflık, adaletinde kırılcılık yoktu. Şiddetinde yumuşaklık, sertliğinde rahmet vardı. Hakaret etmeden Allah için gazap ederdi. Cömertliğinde israfa kaçmazdı. Merhamet etmekte geri kalmazdı. Geniş bir kalpte üstün bir akla sahipti. Mükemmel bir vakara sahipti. Konuşması fasih ve beliğ idi.¹³⁷

Ayet-i Kerime'de peygamberimizin "Usvetu'n hasene" en güzel örnek olarak bildirilmesi, ümmeti için onun sözlerinin, fiillerinin ve hallerinin örnek alınması demektir. Ayetin nüzul sebebi, Hendek Savaşı sırasında kişisel çıkarlarını ve güvenliklerini düşünerek hareket eden kimselere bir ders vermek içindir. Onlara şöyle denilmektedir: Siz mü'min ve müslüman olduğunuzu ve Allah Rasulüne tabi olduğunuzu iddia ettiniz. Tabi olduğunuz Rasul' ün bu olayda nasıl davrandığını görmüş olmalısınız. Eğer bir grubun lideri kişisel güvenliği peşinde koşan, tembel, kişisel çıkarlarını her şeye tercih eden, tehlike anında her an kaçmaya hazır olan bir kimse ise, ona tabi olanların da böyle zayıflıklar göstermeleri beklenebilir. Hz. Peygamber ise başkalarına emrettiği her işe başkalarıyla beraber katlandı. Hatta onlardan daha fazlasını yaptı. O, müminlerle birlikte hendek kazdı. Açlık ve diğer zorluklara göğüs gerenlerin yanında ve içindeydi. O, kuşatma sırasında savaş alanından bir an olsun ayrılmadı ve bir adım bile geri çekilmedi.

Hz. Muhammed (s.a.v) kendisini hiç bir zaman diğer mü'minlerden ayrı veya onların fevkinde düşünmemişti. Bilakis o ashabına emrettiklerinin daha fazlasını kendisi yapıyordu. O daha fazla namaz kılıyor, oruç tutuyor, sadaka veriyordu.

¹³⁷ Ebu Şebhe, Muhammed b. Muhammed, es-Siretü'n-Nebeviyye fi Dav'il-Kur'an ve's-Sünne, c.2.s.601-602, Beyrut, 1988 .

Allah Rasulu ashab-ı kiramına hayatın diğer alanlarında da en güzel örnek olmuştur. Ahlakta, ticarete, siyasette, sosyal hayatta, maddî ve manevî her alanda Hz.Peygamber en mükemmel davranış biçimleri sergilemiştir. ¹³⁸

Yine başka bir olay Beni Kureyza'nın ihanetinden sonra, diğer müslümanların aileleri gibi Hz.Muhammed'in ailesi de tehlike ile karşı karşıya kalmıştı. O kendisi ve ailesi için özel koruma tedbiri almamıştı. O, başkalarından istediği fedakarlıkların en büyüğünü ortaya koyabilmek için savaş alanında daima en ön saflarda yer alıyordu. ¹³⁹

O haldé ona tabi olduğunu söyleyen her Müslüman bu eşsiz önderin ortaya koyduğu örnek davranışlara da tabi olmalıdır.

Her yönü ile insanlara örnek olan Hz.Muhammed (s.a.v)' i Yüce Allah aynı zamanda bir nur olarak vasıflamıştır. Şimdi Rasulullah'ın bu vasfını görelim.

15. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN NUR SAÇAN BİR KANDİL OLUŞU

Hz.Muhammed (s.a.v)'in peygamberliğinden önce insanlık çok zor günler geçiriyordu. Şirkin, putperestliğin, adaletsizliğin ve cehaletin kol gezdiği bir ortam meydana gelmişti. Miladî 7. asrın Arap yarımadası, insani olan bütün değerlerin çöğnendiği, dünya hayatının çekilmez boyutlara ulaştığı bir mekan olmuştu. İslam öncesi cahiliyyenin karanlığından kurtulmak için bir güneşin doğması gerekiyordu. O güneş Allah'ın Rasulü Hz.Muhammed (s.a.v) idi. Şöyle buyuruyor Cenab-ı Allah:

“Ey peygamber; Biz seni hakikaten bir şahid, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdir. Allah'ın izniyle, bir davetçi ve nur saçan “siracen-münira” bir kandil olarak gönderdik.”¹⁴⁰

Karanlıkları dağıtan, şüpheleri gideren, insanların yolunu aydınlatan, zulmetten nura kavuşturan bir kandil.¹⁴¹ Yüce Allah Hz.Peygamber' i bir kandile

¹³⁸ Hamidullah, M. İslam Peygamberi, Çev. S.Mutlu, c.1,s.15 .

¹³⁹Mevdudi, a.g.c., c.4, s.401.

¹⁴⁰ Ahzab, 33/45-46.

¹⁴¹ Kutub, S. a.g.c. c.12, s.51, Kurtubi, a.g.c., c.14, s.130 .

benzetmiştir. Çünkü ışık saçan kandil ile gecenin karanlığı aydınlatıldığı ve yol bulunduğu gibi, Allah Teala şirk karanlıklarını peygamberle giderdi.

Yüce Allah'ın Hz.Muhammed (s.a.v)' i kandile benzetme sebeplerini İsmail Hakkı Bursevi şöyle açıklıyor: Nasıl ki lamba ile karanlıkta doğru yol bulunuyorsa, Hz.Muhammed'in risaletiyle de cehalet ve sapıklık karanlıklarından aydınlığa, hidayet yoluna girilir.

İkinci olarak Hz.Muhammed (s.a.v) tıpkı her yönden aydınlatan lamba gibi bütün alemleri ve ümmetini her açıdan aydınlatmaktadır. ¹⁴² Hz. Muhammed (s.a.v) insanlığa apaçık, doğru yolu "sırat-ı müstakim"i gösterdi. İnsanlara tevhid' i öğretti, onları şirkten kurtardı. Onların yaratılış gayelerini anlattı. Kainattaki diğer varlıkların hikmetlerini, varlık sebeplerini açıkladı. İnsanları, inançta ibadetde, ahlakta, muamelatta aydınlattı, onlara örnek oldu. İnsanlara ölüm ve ölüm sonrasını hatırlattı. Onları cennetle müjdeledi, cehennemle ikaz etti.

Hz.Muhammed (s.a.v) cehaletin kesif karanlığında doğru yolu kaybetmiş, elleriyle yonttukları putları Allah'a ortak koşan, zulümde sınır tanımayan bir toplumdaki, tevhid, adalet, ahlak, Allah yolunda cihad, fedakarlık, yardımseverlik gibi hakikatlerin ve hasletlerin en güzel şekilde yaşandığı bir toplum meydana getirmiştir. Bu toplum sadece Arap yarımadasıyla sınırlı kalmamış, kısa sürede kıtalar aşmıştır. Ve bugün yaklaşık 1,5 milyar insan Hz.Muhammed'in risaletiyle, nuru ile aydınlanmış, cehaletten kurtulmuştur.

16. HZ. MUHAMMED(S.A.V) İN ÜMMETİ ÜZERİNE ŞAHİD OLUŞU

Yüce Allah, Hz.Muhammed'i, kullarına doğru olanı göstermek için peygamber olarak seçti. Onun vasıtasıyla ilahî mesajı insanlara gönderdi. Hz.Muhammed (s.a.v)de nübüvvet görevini eksiksiz olarak yerine getirdi. O, bu görevini yaptığına dair, ahiret günü Allah'ın huzurunda ümmeti üzerine şahid olacaktır. Hz.Muhammed (s.a.v) in bu şهادeti Kur'an'da şöyle geçmektedir:

¹⁴² Bursevi, a.g.c., c.6. s.459-460 .

“O gün her ümmetten bir kişiyi üzerlerine şahid tutarız. Seni de onların üzerine şahid olarak getirdik. Sana her şeyi açıklayan, hidayet ve rahmet olan, müslümanlara da müjde olan kitabı indirdik”¹⁴³

Bir önceki ayette kafirlerin durumu açıklandıktan sonra, bu ayet-i kerimede Allah Rasulünün kavmi ve bütün ümmeti ile olan durumu açıklanmaktadır. Allah'ın her kavimden bir şahid getireceği gün Kureyş müşriklerinin ve ümmetinin durumu beyan ediliyor. Diğer ümmetler üzerinde kendi peygamberleri şahitlik edeceği gibi, Kureyş müşrikleri üzerine de Hz.Muhammed şahitlik edecektir.

Yine aynı ayette Hz.Muhammed'e indirilen Kur'an'ın “her şeyi açıklayıcı” mahiyette olduğu belirtilmektedir. Kur'an'dan sonra kimsenin getireceği bir delil, bir hüccet' in kalmayacağı ve hiç bir özrün kabul edilmeyeceği açıklanmaktadır.¹⁴⁴

Bir diğer ayette aynı konuda şöyle buyrulmaktadır. “Her Ümmetten bir şahid getirdiğimiz ve onların da üzerine seni şahid olarak getirdiğimiz zaman nasıl olacak”¹⁴⁵

Her ümmetin peygamberi Allah huzurunda şehadet edecek ve “Ya Rabbi, Senin mesajımı halkıma ulaştırdım, onlara doğru hayat şeklini ve bana öğrettiğin doğru düşünme ve uygulama şeklini öğrettim” diyecektir. En sonunda da Hz.Muhammed (s.a.v) kendi ümmetine şehadet edecektir. Kur'an'a göre onun peygamberlik dönemi rasul olarak tayin edilmesinden başlayıp kıyamete kadar sürer¹⁴⁶

Hz.Muhammed (s.a.v)'in şahid, müjdecî ve uyarıcı olduğunu beyan eden bir diğer ayet şudur: “Ey Peygamber, gerçekten biz seni bir şahid, bir müjdecî ve bir uyarıcı olarak gönderdik.”¹⁴⁷

¹⁴³ Nahl, 16/89 .

¹⁴⁴Kutub, s. a.g.c., c.9, s.228-229 .

¹⁴⁵ Nisa, 4/41.

¹⁴⁶ Mevdudi, a.g.c., c.1, s.360.

¹⁴⁷ Ahzab, 33/45

Hz.Muhammed'in insanlar üzerine şahadetini şu şekilde yorumlamak mümkündür.

a) Hz.Muhammed'in sözlü şahitliği: Hz.Peygamber, Allah'ın dininin temel dayanakları olan ilkelerin gerçekliğine şahadet etmiş, bunların hak olduğunu, buna aykırı olan her şeyin batıl olduğunu açıkça söylemiştir. Korku ve tereddüde kapılmaksızın Allah'ın varlığını, birliğini ve diğer iman esaslarını ilan etmiştir.

b) Uygulamadaki şahitliği: Rasulullah (s.a.v) bütün insanlara sunmak üzere görevlendirdiği şeyleri önce kendi nefsinde uygulayarak göstermiştir. Onun hayatı, kötü dediği şeylerden uzak olmuş ve en mükemmel davranışları sergilemiştir. Onun karakteri ve davranışları, davetinde ne kadar samimi olduğuna şahadet etmiştir.

c) Ahirette şahitliği: Ahirette Allah'ın mahkemesi kurulduğunda, Allah Rasulu (s.a.v) hiç bir eksiltme ve değiştirme yapmaksızın kendisine emanet edilen tebliği insanlara ulaştırdığına ve gerek söz, gerekse davranış olarak insanlara hakkı açıklamakta hiç bir zayıflık göstermediğine şahadet edecektir. Bu şahadete dayanılarak mü'minlerin hangi mükafatı, kafirlerin ise hangi cezayı hak ettikleri belirlenecektir.¹⁴⁸

Fahrudin Razi, Hz.Muhammed'in şahitliğini üç yönü ile tefsir etmektedir:

1. Hz.Muhammed (s.a.v) Kıyamet günü yeniden yaratılışa şahittir. Bundan dolayı Allah Rasülü ahirette şahitlik yapmak üzere gönderildi.

2. Allah'ın tek olduğuna şahittir. O, Rasulünü Allah'ın vahdaniyetine şahid kıldı ki, Allah'ın birliği güneşten daha açıktır.

3. Hz.Peygamber dünyada, ahiretin cennet, cehennem, mizan ve sırat'ın şahididir. Ahirette dünyanın taat, masiyet, iyilik ve kötülüğün şahididir.¹⁴⁹

Kur'an-ı Kerimde insanları uyanık tutmaya davet eden bir çok ayetler vardır. Hz. Muhammed'in şahitliğini beyan eden ayetlerde bunlardandır. İnsanların bu dünyada neler yapıp neler yapmamaları gerektiğini peygamberler bildirmiş ve buna şahid olmuşlardır. Ahiret gününde insanlar hesaba çekileceklerdir. Bundan dolayı söz

¹⁴⁸ Mevdudi, a.g.e., c.4, s.430-431.

¹⁴⁹ Razi, F. a.g.e., c.13, s.187.

konusu ayet-i kerimeler, insanların gaflete düşmemeleri, doğrudan ayrılmamaları için birer ilahi uyarıdır.

Hz.Muhammed (s.a.v)'in şahid olduğunu bildiren ayetlerin yanı sıra onun müjdeci ve uyarıcı olduğunu da Kur'an haber vermektedir. Hz.Muhammed'in bu özelliğini de ayrı bir başlık altında ele alalım.

17. HZ.MUHAMMED'(S.A.V)' İN SEVABIN MÜJDECİSİ VE AZABIN HABERCİSİ OLUŞU

Hz.Muhammed (s.a.v)'in Kur'an-ı Kerimde geçen özelliklerinden biriside onun müjdeleyici ve uyarıcı olmasıdır. Allah Rasulu mü'minleri Cennet ile müjdelemiş, kafirleri uyarılmış ve Cehennemle korkutmuştur. Rasulullah (s.a.v) nübüvvet görevinin gereği, Allah'tan gelen vahiyleri eksiksiz olarak bildirmiştir. O, insanlara, Allah'ın kendileri için hazırlamış olduğu sonsuz nimetleri hatırlatmış, iman ettikleri takdirde bu nimetlere kavuşacaklarını açık açık ifade etmiştir. Aynı şekilde insanların inanmadıkları, isyan ve küfre düştüklerinde ise gidecekleri yerin cehennem olduğunu bildirmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in yaklaşık elli ayetinde Hz.Muhammed (s.a.v)'in müjdeleyici ve uyarıcı olduğu bildirilmektedir. Biz bunlardan bir kısmını alacağız. Bir ayetinde Yüce Allah şöyle buyuruyor:“Doğrusu biz seni Hak ile müjdeleyici “Beşir” ve uyarıcı “Nezir” olarak gönderdik. Sen cehennemliklerden sorumlu değilsin”¹⁵⁰

İbn-i Abbas'a göre Hak'tan maksat Kur'an'dır. Allah (c.c.) Peygamber'ini Kur'an ile müjdeleyici olarak gönderdi. İbn-i Keysan'a göre ise: Hak'ta maksat İslam ve şeriatıdır. Hz.Muhammed'in müjdeci olması, onun Allah'ın dostlarını ve taat ehlini büyük sevab ile müjdelemesidir. Uyarıcı olması ise kafirleri acıklı bir azab ile korkutmasıdır.¹⁵¹

Ayet-i kerimede Hz.Muhammed' in müjdeleyici ve uyarıcı olarak görevi belirlendikten sonra: cehennemliklerden sorumlu olmadığı bildirilmiştir. Onun görevi

¹⁵⁰Bakara, 2/119

¹⁵¹ Bağavi, Hasan b. Mes'ud, Mealinu't Tenzil, c.1, s.142-144, Riyad, 1997

tebliğden ibarettir. Herkesin kalbine imanı sokmak, hidayete getirmek onun görevi değildir. Hidayet Allah'tan dır.

Kur'an hem müşriklere, hem de Ehl-i Kitab'a yönelik olarak Hz.Muhammed'in Beşir ve Nezir olduğunu bildirmiştir. Ehl-i Kitab'a hitabeden ayetlerden birisi şöyledir:“Ey Ehl-i Kitap! Peygamberlerin arası kesildiği bir sırada size elçimiz geldi. Gerçekleri size açıklıyor ki: “Bize bir müjdeleyici ve uyarıcı gelmedi” demeyesiniz. İşte size müjdeleyici ve uyarıcı gelmiştir. Allah her şeye hakkıyla kadirdir.¹⁵² Allah (c.c)’ın, Hz.Peygamberi, ilahi vahiyleri açıklamak için göndermesinden sonra, müşriklerin ve Ehl-i Kitab’ın herhangi bir itirazı bir hüküm ifade etmez.

Kitap ve Peygamber’in, ne ifade ettiğini, Yüce Allah şu ayetlerde bildirmektedir:“Elif, lam, Ra. (Bu), hikmet sahibi (ve) herşeyden haberdar olan Allah tarafından ayetleri sağlamlaştırılmış, sonra da açıklanmış bir kitaptır. Allah'tan başkasına ibadet etmemeniz için indirildi. Şüphesiz ki ben, onun tarafından size gönderilmiş bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim.¹⁵³ Bu ayetlerde Kur'an'ın sağlam, değişmez, tüm esasları birbiriyle uyumlu bir kitap olduğu bildirilmekte, bu kitabın indirilmesinin sebebi olarak, insanların Allah'tan başkasına ibadet etmemesi gösterilmektedir. Ve Peygamber, Kur'an'ı indiren Allah tarafından müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderilmiştir.

Peygamber, insanlar için gönderilmiş, ona itaat edenler için cenneti müjdelemiş, inanmayanlar için de Allah'ın azabını haber vermiştir.¹⁵⁴ Bu konuyu bildiren bir Kur'an ayeti de şudur: “Biz onu (Kur'an'ı) hak ile indirdik ve O hak ile indi: Seni de yalnızca bir müjde verici ve uyarıp korkutucu olarak gönderdik.”¹⁵⁵

¹⁵² Maide, 5/19.

¹⁵³ Hud, 1,1/1,2 .

¹⁵⁴ Kurtubi, a.g.e. c.5, s.4 .

¹⁵⁵ isra, 17/105. Bu konudaki diğer ayetler için bakınız. En'am,6/19,551;Araf, 7/184,188;Yunus, 10/2;Ra'd, 13/7;İbrahim, 14/44;Hicr, 15/89;Nahl, 16/2;Kehf, 18/2,4;Meryem, 19/97;Furkan, 25/1,56;Şuara, 26/194;Kasas, 28/46;Ankebut, 29/50;Secde, 32/3;Ahzab, 33/45;Sebe, 34/28,44,46;Fatr, 35/23,24;Yasin, 36/6,70;Sad, 38/65,70;Zümer, 39/17,18;Mü'min, 40/15,18;Şura, 42/7;Alkaf, 46/9,12;Feth, 48/8;Zariyat, 51/50,51;Necm, 53/56;Mülk, 67/26;Müddessir, 74/1,2 .

Yani, Kur'an'ın mesajını değerlendirmeyen, hak ile batılı ayıramayan topluluğu ikna etmek için olağanüstü olaylar, mucizeler göstermek senin vazifen değildir. Kur'an hak ile gönderildiğine göre, sen onu insanlara tebliğ et, ona inananın kendi iyiliği için inandığını, inkar edenin de kendi aleyhine inkar ettiğini söylemelisin.¹⁵⁶

Peygamber'in konumu asıl itibariyle Allah'ın emir ve yasaklarını, haram ve helali bildirmesidir. Topluma bu emir ve yasakların uygulamasında rehber olmaktır. Hz.Muhammed (s.a.v) yirmi üç yıl süren risalet görevinde, insanlara tebliğ etmiş, tebliğ ettiği hükümleri hem kendi ailesinde hem de toplum içinde uygulamıştır. Allah'ın emirlerine uyan, yasaklarından kaçınan cennet ile müjdelemiş, uymayanları da cehennem ile uyarmıştır. Bunun dışında peygamberin yapacağı fazla bir şey yoktur. Peygamber kafirlerin, müşriklerin her isteklerine cevap vermek zorunda değildir. peygamber mucize göstermek için değil, tebliğ için görevlidir. Bu görevini de eksiksiz yapmıştır. İnsanlara düşen ona itaat etmektir.

Hz. Muhammed' e itaat etme konusunda Kur'an'da ne buyurulmaktadır, bu konu ile ilgili ayetler nelerdir? Bundan sonraki başlığımızda bunu göreceğiz.

18. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' E İTAAT EDİLMESİ

İslam, sadece Allah'a inanıp itaat etmekten ve Kur'an'a uymaktan ibaret değildir. Aynı zamanda Allah'ın Rasulüne de inanıp, ona itaat de gereklidir. Rasulullah'a itaat, ayetlerde açıkça buyurulduğu için mü'minler üzerine bir farzdır.

İnsanların, Allah'ın dinine vakıf olabilmeleri için Kur'an dan sonra Rasulünün (s.a.v) sünnetine tabi olmaları gereklidir. Hz.Peygamber'in vahiy çerçevesinde söyledikleri ve yaptıkları Allah'ın dinini teşkil etmektedirler. Onun görevi, insanları Allah'ın dinine çağırarak ve dini uygulamaları göstermek olmuştur.

Allah Rasulu Hz.Muhammed (s.a.v), Kur'an'ı beyan ettiği ve Kur'an'da yer almayan bazı konularda hüküm verdiği için: beyan çerçevesinde kanun koyucu durumundadır. Böyle olunca Peygambere itaatın önemi de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

¹⁵⁶ Mevdudi, a.g.e, c.3, s.143 .

“Biz her peygamberi, Allah'ın izniyle ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Rasul de onlar için istiğfar etseydi, Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı.”¹⁵⁷

Allah'a itaatin yanında peygambere de itaatin şart olduğunu Kur'an ayetleri bildirmektedir. Bu ayetlerden birisi şöyledir:

“Her kim peygambere itaat ederse muhakkak Allah'a itaat etmiş olur. Ve her kim yüz çevirirse -aldırma- çünkü seni onların üzerine muhafız göndermedik.”¹⁵⁸

Peygamber, asıl itibariyle tebliğcidir. Gerçek emreden ve nehyeden ise Yüce Allah'tır. Bundan dolayı peygambere itaat, onu gönderen Cenab-ı Hakk'a itaatten başka bir şey değildir. Ve her kim yüz çevirirse, Peygamber onlardan sorumlu olmayacaktır. Çünkü Allah Teala, peygamberi onların üzerine bekçi olarak göndermemiştir. Yani peygamber onların amellerini zabt ile, muhasebelerini yapmak ile sorumlu değildir. Onun görevi ilahi hükümleri bildirmektir. Onların muhasebeleri ise Rabbine aittir.¹⁵⁹

Allah ve Rasulüne birlikte itaat edilmesinin emreden bir Kur'an ayeti şöyledir:

“Allah'a ve Rasulüne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin. Yoksa korkuya kapılırsınız da kuvvetiniz gider. Bir de sabredin, çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.”¹⁶⁰

Ayet-i kerime mü'minlerin Allah ve Rasulüne itaatlerini öncelikle bildiriyor ve akabinde başka neleri yapıp, yapmamaları gerektiğini emrediyor. Allah'a ve Rasulüne itaat, mü'minlerin arasındaki çekişmelerin ortadan kalkmasında temel unsurdur. Bu temele dayanılmadığı sürece ayrılıkların ve çekişmelerin sonu gelmeyecektir. Böyle bir durum ise mü'minlerin zayıf düşmeleri, korkuya kapılmaları ve peşinden, kuvvet ve güçlerini kaybetmeye sebep olacaktır. Yüce Allah mü'minlerin böyle bir akibete

¹⁵⁷ Nisa, 4/64 .

¹⁵⁸ Nisa, 4/80 .

¹⁵⁹ Bilmen, Ö.N, a.g.e., c.2, s.632.

¹⁶⁰ Enfal, 8/46.

gitmemeleri için çok açık bir uyarı yapmaktadır. Ardından mü'minlerin sabırlı olmaları buyurulmaktadır. Yerinde sabır müminin vecibeleri arasındadır.

Peygambere itaat edilmesi müminlerin amellerinin boşa gitmemesi, hükümsüz kalmaması demektir. Yüce Allah ayet-i celilesinde mü'minleri bu konuda uyarmaktadır:

“Ey iman edenler Allah'a itaat edin ve Rasulüne itaat edin de amellerinizi boşa çıkarmayın.”¹⁶¹

“Allah'a itaat edin, Peygambere de itaat edin. Yüz çevirirseniz biliniz ki, elçimize düşen apaçık bir duyurmadır.”¹⁶²

Allah'ın sizin için koymuş olduğu bütün emir ve yasaklarda O'nun ve Peygamber'inin emrine uyun. Yüce Allah Peygambere itaatin Allah'a itaat gibi olduğunu açıklamak ve bunu vurgulamak için Allah'a “İtaat edin” emrini tekrarlamıştır. Eğer sizi çağırdığında, iman ve hidayet hususunda onun davetine uymaktan yüz çevirirseniz, bunun ona herhangi bir zararı olmaz. Bunun zararı sizedir. Çünkü, Peygamber'in görevi sadece Allah'ın emrini tebliğ etmektir. O da üzerine düşeni yapmıştır.

Allah'a itaat gibi, O'nu sevmenin yolu da Peygamberi sevmek ve ona itaat etmektir. Bu hususu da Kur'an-ı Kerim bildirmektedir: “De ki eğer siz Allah'ı seviyorsanız hemen bana uyun ki Allah da sizleri sevsin ve suçlarınızı mağfiretle örtsün. Allah gafurdur, rahimdir.”¹⁶³

Eğer mü'minler Allah Teala'yı tam bir ihlas ile seviyorlarsa, O'nun peygamberine itaat etmek durumundadırlar. Allah'ın rızasına uygun bir sevginin nasıl gerçekleşeceğini ayet bildirmiştir. Bundan dolayı mü'minler, Peygambere tam bir itaat ve sevgi ile bağlanmalıdırlar ki Allah Teala da onları sevsin ve rahmet etsin.

Bu ayet-i kerimeni sebab-i nüzülü olarak gelen rivayetlerden birisi şöyledir: Yahudiler ve Hristiyanlar kendilerini Allah'ın evlat ve sevgilileri olarak telakki

¹⁶¹ Muhammed, 47/33 .

¹⁶² Teğabun, 64/12 .

¹⁶³ Al-i imran, 3/31.

ediyorlardı. Bunun üzerine bu ayet nazil olmuş, ilahi sevgiye kavuşmanın nasıl olacağı bütün insanlığa bildirilmiştir. ¹⁶⁴

Yukarıda geçen ayetlerde olduğu gibi, Kur'an'ın diğer bir çok ayetinde Rasulullah'a itaatın gerekliliği ifade edilmekte, ona itaate teşvik edilmekte, bu itaatın Allah'a ve Resulüne inanmanın bir gereği olduğu bildirilmektedir. Bu gerçekleri Kur'an'ın şu ayetlerinde görüyoruz.

“Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kim Allah'a ve Peygamber'ine itaat ederse Allah onu, altında ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Orada devamlı kalıcıdır. İşte büyük kurtuluş budur. Kim de Allah'a ve Peygamber'ine karşı isyan eder ve sınırlarını aşarsa Allah onu, devamlı kalacağı bir ateşe sokar ve onun için alçaltıcı bir azab vardır. ¹⁶⁵

“Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin, işittiğiniz halde ondan yüz çevirmeyin. ¹⁶⁶

“Ey İman edenler; Hayat verecek şeyleri sizi çağırdığı zaman, Allah ve Resulüne uyun. Ve bilin ki, Allahı kişi ile onun kalbi arasına girer ve siz mutlaka O'nun huzurunda toplanacaksınız. ¹⁶⁷

Ayet-i kerimelerde müslümanların Rasulullah (s.a.v)'a itaat etmeleri açık ifadelerle buyurulmakla, bu konuda tereddüt ve ihtimal düşmemeleri emredilmektedir. Ayrıca ayetler, Allah Resulüne itaat edip onun emirlerine zor zamanlarda da, normal şartlarda da bağlılık gösteren kimseleri övmektedir. Başka bir ifadeyle ayetler: müslümanların imanları ve fedakarlık derecelerine göre takındıkları tavırları ve değişik konularını ortaya koyan bazı durumları sunmaktadır. Müslümanların bu konuda yanlış ve farklı tutumlarının olduğu ve bu tutumlarını düzeltmeleri için değişik ayetlerin nazil olduğu anlaşılmaktadır. ¹⁶⁸

¹⁶⁴ Bilmen, Ö.N. a.g.c., c.1, s.352 .

¹⁶⁵ Nisa, 4/13,14 .

¹⁶⁶ Enfal, 8/20 .

¹⁶⁷ Enfal, 8/24 .

¹⁶⁸ Derveze, İzzet, Kur'an'ın Işığında Hz.Peygamberin Hayatı, c.2, s.124, İstanbul 1995 .

“Ey iman edenler” Allah’a itaat edin. Peygambere ve sizden olan ulu'l-emrede itaat edin. Eğer herhangi bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz. Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah'a ve Rasulüne götürün. Bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir. ¹⁶⁹

Üzerinde anlaşmazlık çıkan bir konuyu Allah'a arz etmek, Kur'an'a başvurmaktır. Rasulullah (s.a.v)'a arz etmek ise ölümünden sonra onun sünnetine müracaat etmektir. ¹⁷⁰

“Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin, karşı gelmekten çekinin.” ¹⁷¹

Bu ayette Allah'a itaatın önce zikredilmiştir. Bu Allah'ın kitabı Kur'an'da, bildirilen şeylere uymayı gerektirir. Bundan sonra Rasulullah (s.a.v)'e itaat ayrıca emredilmektedir. Bunun anlamı da şudur. Kur'an'da yer almayan ve bizzat Allah Rasulünden gelen emir ve nehiylere tabi olmak müslüman üzerine zorunlu bir görevdir. Sünnet tamamıyla Kur'an'ın içinde olsaydı o zaman Allah'a itaatın içine girerdi. ¹⁷²

“Onun (peygamberin) buyruğuna aykırı hareket edenler, başlarına bir belanın gelmesinden veya can yakıcı bir azaba uğramaktan sakınsınlar.”¹⁷³

Bu ayet Hz.Peygamber'e ait, ayrıca itaati gerektiren bir konu olduğunu gösterir ki, bu da Kur'an'da yer almayan sünnet olur. ¹⁷⁴

Allah'ın peygamberine hayatın her alanında iman etmek mü'min için bir vecibedir. Ona itaatsizlik ve isyan ise sonuçta insanı cehenneme götürecek bir rüsvaylıktır.

Peygambere uymamak konusunda sert uyarılar içeren bir ayette şöyle buyurulmaktadır :

¹⁶⁹ Nisa, 4/59.

¹⁷⁰ İskz. Şatıbi, el-Muvafakat, Çev. M. Erdoğan, c.4, s.11,12, İstanbul 1993; Abdülhalik, A, Hücciyetü's-Sünne, Çev. D. Selvi, s.305-318, İstanbul 1996 .

¹⁷¹ Maide, 5/92 .

¹⁷² Şatıbi, a.g.e., c.4, s.12; Abdülhalik, a.g.e., s.305-318, İstanbul 1996 .

¹⁷³ Nur, 24/63 .

¹⁷⁴ Şatıbi, a.g.e. , c.4, s.12 .

“Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra, kim peygambere karşı çıkar ve mü'minlerin yolundan başka bir yola girerse, onu o yönde bırakırız ve cehenneme sokarız. O ne kötü bir yerdir.”¹⁷⁵

Yüce Allah Kur'an-ı Kerimde Allah ve Rasulüne itaatsizliği ihanet olarak da bildirmiştir. Bir insan için ihanet en kötü şeydir. Bu ihanet Allah'a ve Rasulü için söz konusu ise o zaman durum daha da vahim olur. Bununla ilgili Kur'an ayetİ şöyledir: “Ey Müminler” Allah ve Rasulüne hainlik etmeyin. Bile bile kendi emanetlerinize hainlik etmiş olursunuz.”¹⁷⁶

Ayet-i Kerimenin bildirdiği hainlikten maksat müminlerin sırlarını müşriklere bildirmek suretiyle, dine ve peygambere hainlik etmektir ki bu Allah'ın emanet ettiği şeye bile bile ihanet etmek olur.

Emanete ihanet konusunda İbn-i Abbas şöyle demiştir: “Allah'a (c.c.) hainlik etmek, farzları terketmekle, Rasul'e (s.a.v) hainlik de sünnetini terketmek ve onun günah saydığı şeyleri yapmakla olur. Emanetler Allah'ın, kullarından yapmalarını istediği amellerdir.”¹⁷⁷

Allah ve Rasulü hangi işte olursa olsun, bir konuda hüküm vermişse, her mü'min kayıtsız ve şartsız ona uymak mecburiyetindedir. Bir kişi, mü'min olarak ona muhalefet edemez. Muhalefet ederse mü'minlik vasfını kaybeder ve sapıklığa düşer.

“Allah ve Rasulü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Rasulüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.”¹⁷⁸

Hz.Muhammed (s.a.v)'e itaat etmek ve onun sünnetine uyanın gerekliliği konusunda hadis-i şerifler de bulunmaktadır. Bunların bazıları şöyledir:

“Çok geçmez sizden biri koltuğuna kurulur: kendisine benden bir hadis rivayet edildiği zaman şöyle der: “Aramızda ve aramızda Allah'ın kitabı var. Onda helal

¹⁷⁵ Nisa, 4/15 .

¹⁷⁶ Enfal, 8/27 .

¹⁷⁷ Sabuni, a.g.c. c.1, s.501, Taberi, a.g.c. c.2, s.744 .

¹⁷⁸ Ahzab, 33/36 .

olarak bulduğumuzu helal kabul eder, onda haram olarak bulduğumuz şeyi de haram sayarız. Dikkat edin! Allah'ın Rasulünün (s.a.v) haram kıldığı da aynen Allah'ın haram kıldığı gibidir.”¹⁷⁹

“Sakın ola sizden birinizi koltuğuna kurulmuş (şöyle bir tavır sergilerken) görmeyeyim: ona öğrettiğim ya da yasakladığım şeylerden bir şey gelir de şöyle der? Bilmiyorum (böyle bir şey yok). Biz Allah'ın kitabında bulduğumuz şeye uyarız.”¹⁸⁰

Bu hadisler, Rasulullah'ın sünnetine mutlaka uyulması gerektiğini ve sünnetin, Kur'an'ın dışında hükümler getirdiğini vurgulamaktadırlar.

Her alanda olduğu gibi, medeni hayatın tanziminde de müminler Allah Rasulüne uymak zorundadır. miras taksimi sebebiyle nazil olan bir ayette şöyle buyurulmuştur :

“Kim Allah'a ve Peygamber'ine isyan eder ve sınırı aşarsa Allah onu, devamlı kalacağı bir ateşe sokar ve onun için alçaltıcı bir azab vardır.”¹⁸¹

Bu ayetteki sert uyarı, insanları miras hükümlerini değiştirdikleri veya Allah tarafından belirlenen sınırları aştıkları zaman atılacakları cehennem azabından korumak için yapılmıştır.

Allah ve Rasulüne isyan edenin sonu cehennemde ebedi kalmaktır. Bu kaçınılmaz sonu bildiren ayetlerden birisi de şudur : “Ben ancak Allah'tan ve gönderdiklerinden bir tebliğ yaparım. Kim de Allah'a ve peygamberine isyan ederse, muhakkak ona orada devamlı kalmak üzere cehennem ateşi vardır.”¹⁸²

Yukarıdaki ayet-i kerimeler çok açık bir şekilde, Allah'a ve Rasulüne itaatın mü'minler için bir farz olduğunu bildirmektedirler. Allah ve Rasulüne isyan ve itaatsizlik ise, sonuçta insanı cehenneme götürecektir. Yüce Allah kitabında bu gerçekleri apaçık bir şekilde bildirmişken, ümmeti Muhammed'in içinden bazı

¹⁷⁹ Ebu Davud, Sünen, Sünnet 5, c.2, s.610, Beyrut, 1988 .

¹⁸⁰ Ebu Davud, Sünen, Sünnet 5, c.2, s.610

¹⁸¹ Nisa, 4/14

¹⁸² Cin, 72/23

kimselerin, Allah Rasulünün konumuna gölge düşürcek düşüncelere dalmalarının hiç bir kıymeti yoktur. Mü'minin görevi Allah ve Rasulüne tam bir iman ile uymasdır.

Müminin diğer bir görevi de Allah Rasulünün ismi her anıldığında ona salat ü selam getirmesidir. Şimdi bu konuyu ele alalım.

19. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' E SALAT VE SELAM GETİRİLMESİ

Allah Rasulüne itaatin bir fariza olduğunu bir önceki başlıkta zikrettik. Rasulullah'a karşı yapmanız gereken görevlerimizden birisi de ona salat ü selam getirmektir. Bu görev Allah tarafından Kur'an'da buyurulduğu için üzerimize bir farizadır. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Allah ve melekleri, Peygambere çok salavat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."¹⁸³

Allah Teala, peygamberine merhamet eder, şanını yüceltir ve makamını yükseltir. O'nun itaatkar melekleri de, peygamber için dua eder ve bağışlanmasını dilerler. Allah'tan, kulu ve elçisi olan Muhammed (s.a.v)' i yüceltmesini ve en yüksek mertebeye erdirmesini isterler.¹⁸⁴

Allah'ın salatu, O'nun rahmeti ve rızası demektir. Meleklerin salatu, dua ve istiğfar manasındadır. Ümmetin salatu ise, dua ve O'nun emrine saygı göstermek demektir.¹⁸⁵

Ayette müslümanlara iki şey emredilmektedir. 1) Sallu aleyhi(Onu övün,şanını yüceltin) 2) "Ve sellimu teslima"(Dua edin ve onun emrine uyun). Salat kelimesi ala cki ile kullanıldığında üç anlama gelir: 1) Birisine yönelmek, bir kimseye sevgiyle yaklaşmak ve onun üzerine eğilmek. 2) Bir kimseyi yüceltmek, 3) Bir kimse için dua etmek. Bu kelime Allah için kullanıldığında üçüncü anlama gelmez. Çünkü Allah'ın bir kimse için dua etmesi anlamsızdır. Allah için sadece ilk iki anlamda kullanılabilir. Fakat bu kelime melekler için olsun insanlar için olsun, Allah'ın kulları

¹⁸³ Ahzab, 33/56.

¹⁸⁴ Sabuni, a.g.e., c.2, s.536.

¹⁸⁵ Kurtubi, a.g.e. , c.14, s,149.

için kullanıldığında her üç anlama da gelebilir. Sevgi, övgü ve dua anlamlarının hepsini içine alır. O halde mü'minlere "Sallu aleyhi" emrinin verilmesi şu anlama gelir: "Ona bağlanın, onu yüceltin, övün ve onun için dua edin." ¹⁸⁶

Selam kelimesinin de iki anlamı vardır: 1) Her türlü hata kusur ve eksiklikten uzak olmak. 2) Barış içinde olmak ve başkasına karşı çıkmaktan sakınmak. O halde Hz.Peygamberle (s.a.v) ilgili olarak "Sellimü teslima" emri şu anlamlara gelir: Onun iyilik ve emniyeti içinde olun. Ona karşı çıkmaktan sakının ve samimiyetle ona itaat edin. ¹⁸⁷

Hz.Peygambere salat ve selam getirme konusunda bir çok hadis-i şerif rivayet edilmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir:

"Müezzinin ezan okuduğunu duyduğunuz zaman siz de onun gibi okuyun ve bana salat getirin. Kim bana bir defa salat getirirse Allah da ona on sevap verir." ¹⁸⁸

"Kim bana bir defa salat getirirse Allah ona on defa salat eder, ona lütuf ve rahmet eder." ¹⁸⁹

Hz.Peygamber'e salat ve selam getirmek farzdır. Çünkü bu ayet-i kerime de emredilmiştir. Ömründe bir kere salat ve selam getiren bu farz görevini yerine getirmiş olur. ¹⁹⁰ Bu sebeple Hz.Peygamber'in (s.a.v) ismi anılınca bir defa salat ve selam getirmek vacib, isminin tekrar edilişi sayısınca salat getirmek ise müstehabdır. ¹⁹¹

Namazda et-Tahhiyatü duasını okuduktan sonra salat ve selam getirmek, Hanefilere göre sünnet, Şafilere göre farzdır. Herhangi bir dua yapılırken salat ve selam okumak ise hem müstehab, hem de duanın kabulüne sebeptir. ¹⁹² Bunun dışında Allah Rasulünün (s.a.v) isminin zikredildiği her yerde yazıldığı her sayfada, ezan

¹⁸⁶ Mevdudi. Tefhimu'l-Kur'an c.4, s.451 .

¹⁸⁷ Mevdudi, aynı yer .

¹⁸⁸ Ebu Davud, Salat, 36, c.2, s.337.

¹⁸⁹ Nesai, Ezan, 37. Terc. Komis. c.2, s.406, İstanbul 1981.

¹⁹⁰ Kadı İyaz, Sifa, s.346.

¹⁹¹ Halebi, İbrahim. Halebi Sağır, s.300, İstanbul, 1323; Elmalılı, a.g.e. , c.6. s.3923 .

¹⁹² Kadı İyaz. a.g.e., s.347, Bayraktar, İbrahim, Değişik yönleriyle Hz.Peygamber, s.150. İzmir, 1993

okunduğunda salat ve selam getirmek müstehab sayılmıştır. Cuma günlerinde, camiye giderken, cenaze namazını kılarken salat ve selam okumak yine müstehabdır.¹⁹³

Bir müslüman olarak iki cihanın efendisi olan Peygamber Efendimiz Hz.Muhammed (s.a.v) 'in ismi her anıldığında ona olan itaatimizi, bağlılığımızı ve saygımızı ifade etmek için salat ve selam okumalıyız. Yüce Allah ona rahmet anlamında salat etmiştir. Melekler ona dua anlamında salat etmişlerdir. Biz ümmeti ise Hz.Peygambere saygımızdan, isminin okunduğu ve geçtiği her yerde ona salat ve selam getirmeliyiz.

Yüce Allah'ın ve meleklerin üzerine salavat getirdiği ve bizim de üzerine salavat getirmekle emrolduğumuz Rasulullah (s.a.v) kıyamet günü ümmetine şefaate edecek mi? Şimdi bu sorunun cevabını inceleyelim.

20. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' E ŞEFAATİN VE MAKAM-I MAHMUD'UN VERİLMESİ

Şefaate, Allah'ın izni ile Peygamberlerin ve alimlerin mü'minlerden bazılarının günahlarının bağışlanması ya da Allah katındaki derecelerinin yüceltilmesini talep etmeleridir.

Ehl-i sünnet'e göre mü'minlerden büyük günah sahibi olanlar için de şefaate söz konusudur. Ancak Allah'ın izni olmadan hiç kimse şefaate edemeyeceği gibi, Allah'ın izin vermediği hiç kimse için de şefaate edilemez.¹⁹⁴ Bu konuda Kur'an'da şöyle buyurulmaktadır:

“Hiç bir şefaateçi yoktur ki, O'nun izni olmadan şefaate edebilesin.”¹⁹⁵ “O'nun izni olmadıkça nezdinde şefaate edecek kimmiş?”¹⁹⁶ “Bunlar, O'nun (Allah'ın) rızasını ermiş olandan başka kimseye şefaate edemezler”¹⁹⁷

¹⁹³ Kadı İyaz. a.g.e, s.348-350 .

¹⁹⁴ Gölcük. Ş.Toprak. S. a.g.e. , s.423.

¹⁹⁵ Yunus. 10/3 .

¹⁹⁶ Bakara, 2/255.

¹⁹⁷ Enbiya, 21/28.

“O gün Rahman'ın izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseden başkasının şefaati fayda vermez.”¹⁹⁸

“De ki: Bütün şefaati (hakkı) Allah'ındır.”¹⁹⁹

“Göklerde nice melekler vardır ki, onların şefaati, dilediği ve hoşnut olduğu kimse için Allah'ın izin vermesi dışında bir işe yaramaz.”²⁰⁰ Kur'an'da şefaati konusu birçok ayette geçmektedir. Şefaati edecek olanlardan ilki de Allah'ın Rasulüdür. Bu, Rasulullah'ın en büyük özelliklerinden biridir. Hz.Peygamber'e şefaati makamı olarak tefsir edilen Makam-ı Mahmud' un verildiğini şu ayet beyan etmektedir:

“Gecenin bir kısmında uyanarak, sana mahsus bir nafile olmak üzere namaz kıl. Rabbinin, seni övgüye değer (makam-ı mahmud) bir makama göndereceği umulur.”²⁰¹

Ey Muhammed! Umulur ki Rabbin, kıyamet gününde seni Makam-ı Mahmud (övülen makam)'a yerleştirir. Orada seni öncekiler de sonrakiler de över. Orası, büyük bir şefaati makamıdır.²⁰²

İbn-i Kesir'in nakline göre İbn-i Abbas şöyle diyor: “Makam'ı Mahmud şefaati makamıdır.” Hasan-ı Basri de aynı görüştedir.²⁰³

Allah Rasulünün (s.a.v) başkasında bulunmayan, eşi ve benzeri olmayan yüce değerleri vardır. İlk defa onun için yer(kabir) yarılacak ve o binitli olarak mahşere gelecektir. Hz.Adem'in ve ondan sonra gelenlerin altında toplandıkları sancak Onun sancığıdır. Mahşerde ziyaretçileri en çok olan havuz onun havuzudur. En yüce ve en büyük şefaati, Allah katında onun şefaati'dir. Şefaati için insanlar önce Adem'e sonra 'Nuh'a, sonra İbrahim'e, sonra Musa'ya, sonra İsa'ya yalvardıktan sonra hepsi; “Ben bunun ehli değilim.” derler. Nihayet Muhammed (s.a.v)'e gelirler. O, Ben bunun

¹⁹⁸ Taha, 20/109.

¹⁹⁹ Zümer, 39/44 .

²⁰⁰ Necin 53/26

²⁰¹ İsrâ 17/79

²⁰² Saburı, a.g.e., c.3, s.72

²⁰³ İbn-i Kesir, a.g.e., c.3, s.72

içinim, ben bunun içinim, der. Ayrıca Hz. Peygamber, cehenneme gönderilmesi buyurulan topluluklara da şefaatt eder ve onları cehennemden geri döndürür. Anneleriyle cennete giremeyen topluluklara şefaatt ederek derecelerinin yükselmesini sağlayacak yine odur.²⁰⁴

Yüce Allah asilere şefaatt için izin verdiğinde, melekler, peygamberler ve mü'minler şefaatt edeceklerdir. O ise Allah'tan başka sayısını kimsenin bilmediği yaratıklara şefaatt edecektir. Kimse onun gibi şefaatt edemeyecek ve şefaatta hiç kimse ona eşit olamayacaktır.²⁰⁵

Şefaattle ilgili olarak rivayet edilen bir çok hadis vardır. Bir hadisinde Rasulullah (s.a.v) şöyle buyuruyor: "Kıyamet gününde insanlar cemaatler halinde olurlar. Her ümmet peygamberine tabi olur. "Ey falan bize şefaatt et, ey falan bize şefaatt et" derler ve en sonunda Rasulullah(s.a.v) şefaatt eder. İşte o gün Allah'ın Peygamberini "Makam-ı Mahmud'a ulaştırdığı gündür."²⁰⁶ Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v) a "Makam-ı Mahmud" un ne olduğu sorulmuş, O da "Şefaatt Makamıdır" diye cevap vermiştir.²⁰⁷

Ebu Hureyre'den nakledilen diğer bir hadis-i şerifte Rasulullah (s.a.v)'şöyle buyurmuştur:

"Her peygamberin kabul edilen bir duası vardı ve her peygamber duasını evvelece yapmıştır. Fakat ben duamı kıyamet gününde ümmetime şefaatt etmek için sakladım. İnşallah ümmetinden Allah'a hiç bir şeyi şerik koşmadan ölenlere nasib olacaktır."²⁰⁸

Başka bir hadiste de Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurmaktadır? "Her bir peygamber bir istekte bulundu. Yahut şöyle buyurdu. "Her bir peygambere özel bir dua hakkı tanıdı. (Diğer peygamberlerin her biri) bu dualarını, ümmetleri hakkında

²⁰⁴ İbn-i Kesir, aynı yer .

²⁰⁵ İbn-i Kesir, aynı yer.

²⁰⁶ Buhari, Sahih, Tefsiru's-Sureti İsrâ, 10, s.1002.

²⁰⁷ Tirmizi Sünen Tefsiru's-Sureti İsrâ 7, C.6, s.224.

²⁰⁸ Müslim, Sahih, İman 85, c.3, s.70.

kullandılar. Ben ise duamı kıyamet gününde ümmetime şefaatte bulunmak amacıyla sakladım.”²⁰⁹

21. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' E KEVSER' İN VERİLMESİ

Hiz.Muhammed (s.a.v) ahirette verilen nimetlerden birisi de Kevser'dir. Bu konuda Kevser suresi ve bir çok hadisler bulunmaktadır.

“Şüphesiz, biz sana Kevser'i verdik.”²¹⁰

Kevser, kesretin mübalağa sigasıdır. Manası, pek çok sınırsız bolluktur. Buradaki kullanılışı ile sadece çokluk değil aynı zamanda hayır, iyilik ve nimette de bolluk anlamını taşır. Bu çokluktan, ifrat ve çokluğun en aşırısı kastedilmiştir. Bundan maksat, bir tane hayır ve iyilik değil, sayısız iyilik ve nimetlerin çokluğudur.²¹¹

Kevser ile ilgili tefsirciler tarafından bir çok yorumlar yapılmış ve yirmi altı kadar anlam verilmiştir. Elmalılı Hamdi Yazır, bunlardan bazılarını şöyle açıklıyor:

1. Cennette bir nehrin özel ismidir. Bu mana Hz.Peygamber'den sahih olarak rivayet edilmiştir. Bazı rivayetlerde bir havuzdur ki onda çok hayır vardır. Hz.Muhammed'in ümmeti kıyamet günü Kevser' den içecektir. Onun kapları yıldızlar kadardır. Hadislerdeki tariflerine göre bu havuzun kenarlarında inci kubbeler vardır. İçinden misk çıkar. Suyu süttten daha beyaz, baldan daha tatlı, uzunluğu doğu ve batı arası, derinliği yetmiş bin yıllıktır. Ondan içen bir daha susamaz, abdest alan ebedi olarak pişman olmaz.²¹² Sahih hadislerde Kevser, hem havuz, hem de nehir ismi olarak geçmektedir.

2. Kevser nübüvvet şerefidir. Çünkü Allah'ın Rahman ve Rahim sıfatlarının bir tecellisi olan nübüvvet, insanlara dünya ve ahiret saadetine yollarını göstermiştir.

Kevser, Hz.Peygamber'e verilen ve bütün hayırları içine alan Kur'an, Hz.Peygamber'in büyük faziletleri, yüce ahlakı ve insanlığa yol gösterici olan bütün

²⁰⁹ Kadı İyaz, a.g.e. s.171

²¹⁰ Kevser, 108/1

²¹¹ Mevdudi, a.g.e., c.7, s.266

²¹² Elmalılı, a.g.e., c.9, s.6183-6184

hususiyetlerine denilebilir. İslam'ın getirdiği tevhid esası, ilim, hikmet de Kevser'in kapsamında yer alır. Ayrıca Hz.Peygamber'e verilen Makam-ı Mahmud'da bunların içinde yer alır.

3. Kevser, Ümmetin ulemasıdır. İlimde ve ahlakta peygamberlerin mirasçısı olan ulema, insanlara en çok hayrı olanlardır. Onlar Kur'an'dan feyz olarak Rasulullah'ın zikrini ihya, dinin esaslarını ümmete öğretmek bakımından Cennette rıdvan menbaından akan Kevser nehrine benzerler.

4. Kevser Hz.Muhammed (s.a.v)'in ümmetinin çokluğudur. Allah Teala ona o kadar çok hayırlı ashab ve tabiin ihsan buyurmuştur ki, vakıa suresinde²¹³ geçtiği üzere Cennet ehlinin yarısından fazlası O'nun ümmetinden olacaktır. Bu sahih hadislerde müjdelenmiştir.

5. Kevser, Hz.Peygamber'in evladlarının çokluğudur. Kevser suresinin nüzulu, Peygamber Efendimizin oğlunun vefatı üzerine ona ebter diye iftira etmeye kalkışan düşmanlarını redd için olmuştur. Hz.Peygamber'in soyu düşmanlarının zannettiği gibi ebter olmamış, aksine Yüce Allah Hz.Fatıma'nın sulbünden ona, geçen zaman içinde pek çok nesil vermiştir.²¹⁴

Kevser suresinin tefsirinde müfessirler bir çok görüş ortaya koymuşlardır. Ancak peygamber efendimizden nakledilen sahih rivayetlerin çoğunda havuz, bir kısmında ise nehir olarak zikredilmektedir. İbn-i Abbas Kevser için, "O bir hayırdır ki Allah onu sadece Hz.Muhammed'e vermiştir" yorumunu yapmıştır.²¹⁵ Kevser'le ilgili olarak Hz.Peygamber (s.a.v)'den elliye yakın sahabi rivayette bulunmuştur. Bunlardan bazıları şöyledir:

Ebu Ubeyde tarafından Aişe (r.a.)'ya (Ya Muhammed) "Biz sana Kevser'i verdik" ayetinin tefsiri soruldu. O da: "Kevser muazzam bir ırmaktır ki,

²¹³ Vakıa, 56/13.

²¹⁴ Elmalul, a.g.e., c.9, s.6186.

²¹⁵ Buhari, Sahih, Tefsiru Sureti'l-Kevser, 108, s.1095.

Peygamberimiz (s.a.v)'e balısolunmuştur. O'nun iki tarafı, içi boş halis inci üzerine yapılmıştır. Bu nehrin bardakları yıldız sayısındadır”, diye cevap verdi.²¹⁶

Enes İbn-i Malik (r.a.)'den rivayet edildiğine göre: Nebi (s.a.v) semaya yüceltildiği zaman (bu miraca ait gördüklerini anlatırken) şöyle dedi: “Bir ırmağa götürüldüm ki, onun iki taraf sahil (sarayları)ı içleri boş halis inci kubbelelerdi, buyurdu. Cibril'e bu nedir? diye sordum. O da: İşte bu Kevser'dir, diye cevap verdi.”²¹⁷

Kevser'in havuz olarak zikredildiği bir hadis-i şerifte Rasulullah (s.a.v) şöyle buyuruyor:

“Ben, Havuz kenarında sizin karşılayıcınızım, Kim bana uğrarsa (bu havuzdan) içer. Bir içen de, asla artık susuzluk duymaz...”²¹⁸ Ukbe b. Amir (r.a.)'den rivayet edildiğine göre; “Rasulullah (s.a.v) bir gün çıktı ve Uhud halkına cenaze namazını kılar gibi bir namaz kıldı. Sonra dönüp minbere çıktı ve: “Ben (ahirette) sizin karşılayıcınız ve amellerinizin şahidiyim. Vallahi, muhakkak ben, şu anda Havuzunu görüyorum. Bana yer yüzü hazinelerinin, yahut yer yüzünün anahtarları verildi. Ve ben, sizin benden sonra şirke dönmenizden, Vallahi, korkmuyorum da sizin bu hazineler etrafında rekabetinizden korkuyorum, buyurdu.”²¹⁹

Kevser ile ilgili olarak hadis-i şeriflerden anlaşılan, onun cennette Peygamber Efendimize verilen, ümmeti için sınırsız hayırlar içeren bir nehir veya havuz olmasıdır. Buna bir kaynak da denilmesi mümkün olabilir. O Kevser'in başında mü'minler Hz.Muhammed ile buluşacak ve onun ümmeti olmanın, şerefini, hazzını, doyumsuz mutluluğunu tadacaklardır. Ahirette Allah'ın sevgilisi Hz.Muhammed Mustafa (s.a.v) ile beraber olmak, onun sancağı altında bir araya gelmek, Kevser'in başında onunla buluşmak müminin ahirette kavuşacağı mükafatlardandır.

Peygamber'ine Kevser nimetini ve Makam-ı Mahmud'u veren Yüce Allah dünyada da ona yardım etmiştir. Bu konuyu da ayrı bir başlık altında ele alalım.

²¹⁶ Buhari, Sahih, Tefsiri Sureti'l-Kevser, 108, s.1095.

²¹⁷ Buhari, Sahih, Tefsiri Sureti'l-Kevser, 108, s.1095.

²¹⁸ Buhari, Sahih, Rikak, 53, s.1396.

²¹⁹ Buhari, Sahih, Rikak, 53, s.1397.

22. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN HİCRETİ VE ALLAH'IN YARDIMI

İslam Mekke'de yayıldıkça Kureyş kafirleri telaşlanıyorlardı. Müslümanları sindirmek, yeni insanların İslam'a girişlerini engellemek için her türlü çabayı sarf ediyorlardı. Özellikle savunmasız zayıf müslümanlara her türlü işkenceleri yapıyorlardı. Ancak bütün bunlar İslam'ın yayılmasını engellemiyordu. Bunun üzerine müşrikler Daru'n Nedve'de bir toplantı yaparak Hz.Muhammed (s.a.v)'in öldürülmesi kararını aldılar. Bu gelişme Cebrail tarafından vahiyyle Hz.Peygamber'e bildirildi. Ve Allah Rasulü dostu Hz.Ebubekir'e durumu bildirdi. Müşriklerin kendisine ölüm tuzağı kurdukları gece Rasulullah (s.a.v) müşriklerin arasından Yasin suresini okuyarak evinden ayrıldı. Ve en yakın dostu Hz.Ebubekir ile Medine'ye doğru yola çıktı.²²⁰

Rasulullah'ın hicreti ve Allah'ın ona yardımı hakkında Kur'an'da şöyle buyurulmaktadır: “Eğer siz Rasulullah'a yardım etmezseniz bilirsiniz ki Allah ona yardım etmiştir. Hani, kafirler onu, iki kişiden biri olarak çıkarmışlardı, onlar mağaradaydı: O, arkadaşına “üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir” diyordu. Bunun üzerine Allah ona gönül rahatlığı verdi, onu sizin görmediğiniz bir ordu ile destekledi ve kafir olanların sözünü alçattı. Allah'ın sözü ise zaten yücedir. Çünkü Allah üstündür, hikmet sahibidir.”²²¹

Kafirler Allah Rasulünü Mekke'den çıkmaya zorladılar ve onu öldürmek için tuzaklar kurdular. Sonunda Peygamber (s.a.v) hicret etmeye mecbur kaldı. Onların ikisi mağarada buldukları zaman Peygamber iki kişiden biriydi. Diğeri de Ebubekir es-Siddik (r.a.) idi. Üçüncü bir kişi yoktu. Sevr dağındaki mağarada gizlendiklerinde Allah ona yardım etti. O zaman, o arkadaşı Ebubekir'i yatıştırmak ve gönlünü hoş etmek için “korkma, Allah'ın yardım ve zaferi bizimle beraberdir” diyordu. Yüce Allah, Rasulü üzerine huzur ve sükun indirdi. Onu, katından melekler ordusu ile destekledi. Melekler onu mağarada koruyorlardı. Siz onları görmediniz. Allah

²²⁰ İbn-i Hişam, a.g.e., c.2, s.126.

²²¹ Tevbe, 9/40 .

kafirlerin sözünü alçaltı. O melek ordusu ile şirki ve müşrikleri zelil etti. Kelime-i tevhid, yani “La ilahe İllallah” ise galip ve üstün geldi.²²²

Hz.Muhammed (s.a.v)’in Mekke’den Medineye hicreti müslümanlar için tam bir zafer olmuştur. Hicret ile beraber Hz.Muhammed (s.a.v)’in liderliğinde bir İslam devleti kurulmuştur. Bunu müteakiben İslam’ın hükümleri kamusal alanda tatbik alanına konulmuş ve İslam her yönü ile hayata geçirilmişti. Müşriklerle yapılan savaşlarda büyük zaferler elde edilmiş, geniş topraklar İslam devletine katılmıştı. İslam günden güne yayılmış, müslümanlar kısa sürede bir çok yeri fethetmişlerdir. Bütün bunlar Allah’ın yardımı ile gerçekleşmişti.

Allah’ın Hz.Peygamber’e yardımı çerçevesinde, ona verdiği mucizeleri de saymak mümkündür. Önce ki peygamberlere olduğu gibi Hz. Muhammed (s.a.v)’ de mucizeler verilmiştir. Şimdi bu konuya geçiyoruz.

B. HZ. MUHAMMED (S.A.V)’ İN MUCİZELERİ

Bu başlık altında Hz. Muhammed (s.a.v)’ in Kur’an’da geçen mucizeleri üzerinde duracağız. Ondan önce mucize nedir? kısaca görelim.

1. MUCİZE KAVRAMI

Mucize, Peygamber’in elinde, nübüvvet davasında doğruluğunu isnat için Allah tarafından tabiat kanunlarına aykırı olarak yaratılan harikulade olay olup başkaları tarafından benzeri getirilemez.²²³

Mucize olağan durumu kesen ve peygamber olduğunu ilan eden kimsenin elinde meydana gelen, beşeri gücü aşan, muarızlarının güçsüzlüğünü ortaya koyan karşı konulmaz kesin belgedir.²²⁴

Mucize iki çeşittir: Birincisi insanın kudreti dahilinde olan işlerdendir. Ancak insanlar böyle bir mucizenin aynısını yapmaktan aciz kalırlar. Kur’an Muhammed’in sözüdür, diyenlere haydi bir benzerini de siz getirin denilince müşrikler çaresiz kalmışlardır. Mucizenin ikinci çeşidi insanın kudreti dışındaki işlerdendir. Ölünün

²²² Sabuni, a.g.c., c.1, s.536.

²²³ Taftazani, Serhu’l-Makasid, c.2, s.175-176, İst. 1305.

²²⁴ Gölcük Ş.Toprak S. a.g.c., s.337.

dirilmesi, asanın yılanı dönüştürülmesi, kayadan deve çıkarılması, ağacın konuşması, parmaklardan su akıtmak ve ayı ikiye ayırmak gibi. Bunları Allah'tan başka kimsenin yapması mümkün değildir. Yüce Allah bu işleri peygamberlerinin elleri ile yapıp, yaratır ve peygamberlerini inkar edenlerin aynısını yapmaları için meydan okur ve onları aciz bırakır.²²⁵

Peygamber Efendimiz(s.a.v) her ikisinden de e mucizeler göstermiştir. Kur'an-ı Kerim bu mucizelerin en büyüğüdür.

Hz.Peygamber'in mucizeleri iki kısma ayrılır; Birincisi, kati olarak bilinip bize tevatür yolu ile ulaşanlardır. Kur'an-ı Kerim gibi. Bunların peygamber tarafından getirildiğine en küçük bir şüphe yoktur.

Peygamberimizin ikinci kısım mucizeleri, kati ve zorunlu olarak bilinme noktasına ulaşmayan mucizelerdir. Bunlar da iki kısma ayrılır. Birincisi meşhur ve yaygın olanlardır. Bunları çok sayıda kimse rivayet etmiştir. Peygamber'in parmaklarından su akması ve dokunduğu veya dua ettiği yemeğin çoğalması bu çeşittendir.

İkincisi ise bir veya iki kişiye mahsus haberlerdir. Çok az kişi tarafından rivayet edilmiş ve şöhret bulmamışlardır.²²⁶

Biz bu bölümde, Hz.Muhammed(s.a.v)'in devamlı ve en büyük mucizesi Kur'an-ı Kerimi ve konumuz gereği Kur'an'da ifade buyurulan İsrâ ve Mirac ile Ay'ın yarılma mucizelerini ele alacağız.²²⁷

²²⁵ Kadı İyaz, a.g.c., s.197-198

²²⁶ Kadı İyaz, a.g.c., s.198-199.

²²⁷ Hz.Peygamber'in mucizeleri hakkında geniş bilgi için şu kitaplara bakılabilir. Ebu Bekîr el-Beyhaki, Ebu Nuaym el-Asbahani, Ebu's-Şeyh el-Asbahani, Ebu'l-Kasım el-Taberani, Ebu Zur'a er-Razi, Ebu'l-Hasan el-Maverdi'nin Delail'ü- Nübüvve adlı kitapları; Suyuti, el-Hasais'ül-Kübra; Kastalani el-Mevahib'ül-Ledünniye; Ebu Sad en-Nisaburi, Şeref'ül-Mustafa; Kadı İyaz, Şifa-ı Şerif.

2. MUCİZE ÇEŞİTLERİ

a) KUR'AN MUCİZESİ

Hz.Peygamber'in esas mucizesi Kur'an-ı Kerim'dir. Diğer bütün mucizelerin icazı Kur'an'la tamamlanmakta veya Kur'an'a bağlı bulunmaktadır.²²⁸ Peygamber Efendimiz (s.a.v) ondaki icaz ile müşriklere meydan okumuş, onlar ise bu meydan okumaya cevap verememişler ve Kur'an'a karşı aciz ve mağlup olmuşlardır. halbuki Araplar fesahat ve belâğatta üstün bir kudrete sahiplerdi. Yüce Allah Fesahat ve belâğatı onların tabiatına yerleştirmişti. Onlar hiç düşünmeden şaşılacak derecede fasih ve belîğ sözlerle konuşurlardı.

Onlar bu belîğ sözlerle sevdikleri insanı yükseltir, sevmedikleri insanı alçaltır ve gerçeklerin şeklini değiştirirlerdi. Fesahat ve belâğat eseri sözleriyle akılları teslim alır, iradeleri kökleştirir, zorlukları kolaylaştırır, kin ve düşmanlıkları yatıştırır veya alevlendirirlerdi. Arapların fesahat ve belâğatın zirvesinde oldukları böyle bir durumda o zamana kadar bu mevzuda hiç bir hüneri görülmemiş olan Muhammed (s.a.v) birdenbire karşısına Kur'an-ı Kerim ile çıktı. Kur'an'ın ayetleri sağlam yapılı, kelimeleri açık ve derin manalar taşıyorlardı. Kur'an'ın belâğati adeta nefesleri kesiyor, fesahati akıllara durgunluk veriyordu. Kur'an'ın kullandığı kelimeler Arapların kullandığı kelimelerdi. Fakat bu dili kullanma biçimi ve ona yüklenen mana, lafızlara Arapların alışamadığı bir özellik getiriyor ve onların gücünü aşan bir üstünlük kazandırıyor.²²⁹

Böyle olduğu içindir ki, Rasulullah (s.a.v) yirmi üç yıl, onları bu sözün bir benzerini getirmeye davet ettiği halde onlar, onun benzerini getirmek bir tarafa bir suresinin bile benzerini getirmekten aciz kaldılar. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade buyurulmaktadır.:

“Eğer kulumuza indirdiklerimizden herhangi bir şüpheye düşüyorsanız, haydi onun benzeri bir sure getirin, eğer iddiamızda doğru iseniz Allah'tan gayri şahitlerinizi

²²⁸ Gölcük, Ş. Toprak, S. a.g.e., s.345.

²²⁹ Nebhani İsmail b. Yusuf, Peygamber Efendimizin Mucizeleri, Çev. Abdülbaki Duran, c.1., s.429, İst. 1997.

(yardımcılarınızı) da çağırın. Bunu yapamazsanız ki, elbette yapamayacaksınız, yakıtı insan ve taş olan cehennem ateşinden sakının. O ateş kafirler için hazırlanmıştır.”²³⁰

“Onlara de ki, insanlar ve cinler birbirlerine yardımcı olup bu Kur'an'ın bir benzerini ortaya koymak için bar araya gelseler, yemin olsun ki, yine de onun bir benzerini ortaya koyamazlar.”²³¹

“Kur'an'ı o mu uydurdu diyorlar? De ki, öyleyse siz de Kur'an'ın on suresi kadar bir söz uydurun ve bu iş için Allah'tan başka çağırabileceğiniz herkesi de yardıma çağırın.”²³²

“Bu Kur'an Allah' tan dır, başkası tarafından uydurulmuş değildir. Ancak kendinden öncekini doğrulayan ve o kitabı açıklayandır. Onda şüphc yoktur, o alemlerin Rabbindendir. Yoksa, “Onu Muhammed uydurdu” mu diyorlar? De ki “Eğer sizler doğru iseniz Allah'tan başka, gücünüzün yettiklerini çağırın da benzeri bir sure getirin.”²³³

Yukarıdaki ayet-i kerimelerde müşriklere Kur'an'ın veya Kur'an'dan on surenin veya bir suresinin benzerini getirmeleri için meydan okunmuş, ancak müşrikler hiç bir şekilde cevap verememişler ve aciz kalmışlardır.

Kur'an'ın bir mucize olarak kendisine verildiğini bildiren Hz.Peygamber bir hadisinde şöyle buyurmaktadır: “Peygamberlerden hiç bir peygamber yoktur ki, ona mucizelerden insanların inanacağı kadar verilmiş olmasın. Mucize olarak bana verilen ise Ancak Allah'ın bana vahyettiği Kur'an-ı Kerim'dir. Bunun için kıyamet gününde en çok etbatı, ümmeti bulunan peygamber olacağımı umarım.”²³⁴

Kur'an'ı en büyük mucize yapan ondaki icaz yönleridir. Şimdi bunları görelim.

²³⁰ Bakara, 2/23-24 .

²³¹ İsrâ, 17/88 .

²³² Hud, 11/13.

²³³ Yunus, 10/37-38.

²³⁴ Buhari, Sahih, Fezailu'l-Kur'an, 1, s.1099-1100 .

aa) Kur'an'ın İcaz Yönleri

Peygamber Efendimiz Hz.Muhammed (s.a.v) nübüvvetini ilan ederken ilk olarak insanlara tebliğ ettiği ve peygamberliğini ispat etmek için dayandığı mucize Kur'an-ı Kerim idi. İmam el-Maverdi'ye göre Cenab-ı Allah'ın diğer mucize çeşitleri arasında ona Kur'an'ı vermesinde üç sebep vardır :

Birinci sebep: Her peygambere onun zamanında ve çağdaşları yanında en çok revaç bulan ve kıymet kazanan şeyler cinsinden mucize verilmiş olmasıdır. Mesele Musa (a.s.) zamanında sihir ileri gittiği için, bu peygambere sihre benzeyen mucizeler (denizin yarılması, asanın yılanı dönüşmesi, taştan su çıkarılması, elinin aydınlanması gibi) verildi. Ona verilen bu mucizelerle sihirbazlar mağlup edildi ve kafirlerin kibir ve gururu kırıldı. İsa (a.s.) döneminde tıp en çok revaç bulan ve dikkat çeken şey olduğu için, ona tıbla ilgili mucizeler (sakatları düzeltme, hastaları iyileştirme, ölüleri diriltme gibi) verildi. Bu mucizelerle tabibler yenildi ve akıl sahipleri düşünceye sevk edildi. Son Peygamber Hz.Muhammed (s.a.v) gönderildiği zaman ise, onun çevresinde fesahat ve belâgat ilerlemiş, güzel söz söylemek en büyük meziyet haline gelmişti. Bu sebeple, ona da söz cinsinden bir mucize verildi ve bu mucize ile fesahat, belâgat ve dil erbabı aciz bırakıldı. Bundan dolayıdır ki, peygamberlerin mucizeleri şekil bakımından ayrı olsalar da sebep ve gayede aynıdır. Çünkü hepsinde gözetilen gaye milletlerin kendilerini en çok güçlü hissettikleri bir konuda karşılarına çıkmak ve onlara Allah'ın daha üstün ve daha güçlü olduğunu göstermektir.²³⁵

İkinci sebep: Her peygambere onun gönderildiği milletin akıl ve idrak seviyesine göre mucize verilmiş olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında, Musa ve İsa (a.s.)'nın, gönderildiği İsrailoğullarının akıl ve idrak yönünden geri oldukları görülür. Onun için, bu insanlardan güzel sözler ve parlak fikirler nakl edilmemiştir. Bunlar, puta tapan bir kavim gördükleri zaman, kendi peygamberlerine: “Bize de bunları gibi bir put yap.”²³⁶ diyerek basitliklerini ortaya koymuşlardı. Bu yüzden, onlara his ve duyulara hitap eden mucizeler verildi. Hz. Muhammed (s.a.v) 'in gönderildiği

²³⁵ Maverdi, Ebi'l-Hasan Ali b. Muhammed, Alamu'n-Nübüvve, s.126, Daru'n-Nefais, Beyrut, 1994.

²³⁶ Araf, 7/138.

Araplar ise, kuvvetli idrak ve keskin zeka sahibi insanlardı. Bu ince idrak ve üstün zekaları sayesinde en kuvvetli belâğatı bulmuş, en derin manaları kurcalamış ve en yüksek edebiyata ulaşmışlardı. Bundan dolayı, bu insanlara mana ve edebiyat yüklü bir söz (Kur'an) verildi. Bu söz, onları hissi mucizelerden daha çok tatmin edecek, zihinlerine yeni ufuklar açacak ve akıllarını ilim ve marifet semalarına çıkaracaktı.²³⁷

Üçüncü sebep: Kur'an mucizesi yazılı ve kalıcı bir metin olduğu için onda bütün ülkelere yayılma, bütün asırlara uzanma ve bütün insanlara ulaşma imkanının bulunmasıdır. Halbuki ölüyü diriltmek, asayı yılanı çevirmek gibi hadise cinsinden olan mucizeler, yalnız onların meydana gelmesi sırasında hazır bulunan kimselere hitap eder ve ondan sonra doğruluğu tartışılan rivayetler haline gelirler. Bu sebeple, Kur'an'ın delil olma kabiliyeti çok yüksekti ve bu yüzden ahir zaman peygamberine bu delil tercih edilip verildi.²³⁸

Kur'an-ı Kerim beşeri ölçüler içerisinde değerlendirilebilen bir söz olmayıp, bu ölçüleri aşan ilahi bir söz ve bir mucizedir. Kur'an'ın muciz bir kitap olduğu bir çok yönü ile sabittir. Kur'an'ın icazını gösteren bu özelliklerin bazıları şunlardır:

1.Kur'an'ın Hem Mana, Hem de Lafız Olarak Allah'ın Sözü Oluşu

Vahiy meleği olan Cebrail (a.s) Kur'an'ı mana ve lafız olarak indirmiş, Peygamber(s.a.v) de onu olduğu gibi tebliğ etmiştir. Manası, lafzı ve tertibiyle Allah'a ait olan Kur'an, bu üç hususta hiç bir değişikliğe uğramadan bütün zamanlara, meknlara ve milletlere ulaşmıştır. Zamanın geçmesi, meknların değişikliği ve uzaklığı, milletlerin farklı olması onda en küçük bir değişiklik veya tahrif meydana getirmemiştir. Kur'an'ın bozulmadan korunacağını Yüce Allah kitabında şöyle açıklıyor:

“Kur'an'ı muhakkak biz indirdik: elbette onu yine biz koruyacağız.”²³⁹ Bu ayet-i kerimede Kur'an'ın muhafaza edileceği kesin ve açık bir dille ifade edilmiştir.

²³⁷ Maverdi, a.g.c., s.126-127.

²³⁸ Maverdi, a.g.c., s.127 .

²³⁹ Hicr, 15/9.

Diğer ilahi kitaplar bu özelliğe sahip olmamışlardır. Onlar zamanla bozulmuş ve değişikliklere maruz kalmışlardır.

2.Kur'an'ın Fesahat ve Belağatı

Fesahat lafzın belağatı, onun kasdedilen manayı eksiksiz ifade etmesi, kelimelerin dizilişinin güzel olması, telaffuzunun kolay ve akıcı olması, kulağa hoş ve tatlı gelmesidir. Kur'an'daki her kelime, kendisinden daha münasibi bulunmayacak şekilde seçilip kullanılmıştır. Herhangi bir ayetten bir kelime çıkarılsa onun yerine daha uygun bir kelime koymak mümkün değildir.²⁴⁰

Belağat: az bir sözle çok manalar ifade etmektir. Kur'an-ı Kerim'in lafızlarındaki ahenk ve güzellik, onun ne kadar fasih, manasındaki derinliğin, ne kadar belîğ olduğunu göstermektedir. Kur'an okunduğu zaman, onun insan sözü olmadığı hemen anlaşılır. Kur'an lafızlarının okunduğunda Hz.Peygamber (s.a.v)'in hadislerinden bile kolayca ayırdedilebilmesi onun fesahat ve belağatinin ayrı bir işaretidir.

Kur'an'ın ayetlerinde terğib, terhib, kıssa, misal, delil, va'd, vaid, geçmiş ve gelecek şeyler gibi birbirinden ayrı konular ve değişik cümle türleri bir arada zikredilmiş ve bunlar kendi aralarında uyum sağlamışlardır. Halbuki bu konular lafız ve mana itibariyle birbirlerinden farklı oldukları için başka sözlerde ve kitaplarda bir arada zikredildikleri takdirde uyumsuzluk doğururlar. Bundan dolayı, konular ayrı ayrı bölümler olarak kaydedilir. Tevrat ve İncil'de de böyle yapılmıştır. Bu çeşit kitapların muhtevalarını anlamak için de onları baştan sona kadar okumak gerekir. Fakat Kur'an'da uyumsuzluğa yer vermeden konular bir arada zikredildiği için onun herhangi bir suresini okuyan kimse, İslam'ın temel esaslarını öğrenir ve bir sureyi okuyunca onları yeniden hatırlar. İrşad için en ideal olan bu metoda hiç bir çirkinliğe yer vermeden ulaşan kitap, sadece Kur'an olmuştur. Mesela üç ayet olan Kevser suresinde Allah'ın nimetleri anlatılmış, bunlara şükretmek gerektiğine işaret edilmiş, namaz kılma, haccetme, kurban kesme emredilmiş. Peygamber (s.a.v)'in muvaffak olacağı,

²⁴⁰ Gölcük, Ş.Toprak, S. a.g.e., s.348.

onun düşmanlarının ise helak edileceği bildirilmiş ve bütün bu değişik mevzular uyumlu, icazlı ve secili bir üslub içinde verilmiştir. ²⁴¹

3. Üslubunun Bütün Beşeri Üsluplardan Farklı Olması

Allah kelamı olan Kur'an, insanların tesbit ettikleri hiç bir ifade üslubuna benzemez. O ne şiidir, ne secidir ne nazımdır ne de başka bir şey. O tamamen kendine has bir üsluba sahiptir. Kur'an'ın lafızları açık ve sadedir. Manasında letafet ve güzellik vardır. İfadeleri fasih ve belîğdir. Hiç bir şair, hiç bir edebiyatçı onun sözleri kadar güzel bir söz söyleyememiştir. Velid b.Muğire: Kur'an'ı dinlediği zaman kalbi yumuşandı. Ebu Cehil ona gelerek onun bu durumun yadırgadı. Bunun üzerine Velid şöyle dedi.: “Yemin ederim ki, içinizde benden daha iyi şiir bilen kimse yoktur. İnanın şiir söyleyenlerden kimse Kur'an'a benzetme yapamaz.” ²⁴²

Utbe b.Rebia Kur'an'ı dinleyince şöyle demiştir: “Ey kavmim bilirsiniz ben bilmeden, okumadan ve konuşmadan bir şeyin arkasını bırakmam. Yemin ederim ki öyle bir söz işittim ki şimdiye kadar onun benzerini asla duymadım. O şiir, sihir veya kehanet olamaz.” ²⁴³

4. Kur'an'ı Okumanın ve Dinlemenin Bıkkınlık Vermemesi

Kur'an okumaya devam ettikçe kişiye daha çok zevk verir. Kur'an'a karşı sevgisini artırır ve daima canlı tutar. Fakat insanların sözleri ve yazıları çok güzel ve belîğ olsalar bile, tekrar tekrar okununca insanı usandırır ve sıkar. Kur'an ise, okundukça insana haz verir. Bu özellik başka hiç bir kitapta bulunmaz.

5. Kur'an'ı Öğrenmenin ve Ezberlemenin Kolay Olması

Kur'an-ı Kerimi her insan rahatlıkla öğrenebilir. Onu ezberlemekte diğer sözleri ezberlemekten çok daha kolaydır. Kur'an-ı Kerim'i dünyada yaşayan herkes, büyük küçük her insan rahatlıkla okuyabiliyor ve ezberleyebiliyor. Kur'an'ın tamamını hifzeden çok sayıda hafız bulunmaktadır. Kur'an'ın okunmasının kolay olduğunu Yüce

²⁴¹ Nebhani, a.g.e., s.447.

²⁴² Kadı İyaz, a.g.e., s.207.

²⁴³ Kadı İyaz, a.g.e., s.208 .

Allah Kitabında bildirmektedir: “Andolsun biz Kur’an’ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Öğüt alan yok mudur?”²⁴⁴

6. Kalplerdeki Tasavvur ve Niyetleri Açığa Vurması

Kur’an insanların kalplerinde mevcut olan, ancak ulaşamadıkları şeyleri açıklayan bir kitaptır. Bu gibi şeyleri açıklayan ayetler ilgili kimselere okunduğu zaman, onlar mahcubiyet ve sıkıntı duymakla beraber, tasavvur ve niyetlerinin haber verildiği gibi olduğunu kabul ve itiraf etmişlerdir. “O zaman içinizden iki bölük bozulmaya yüz tutmuştu. Halbuki Allah onların yardımcısı idi. Mü'minler, yalnız Allah'a dayanıp güvensinler.”²⁴⁵

7. Kur’an’ın Geçmişe Dair Haberler Vermesi

Kur’an-ı Kerim geçmiş asırlara, helak olmuş milletler ve unutulmuş şeriatlara dair haberler verir ki, bunlardan tek bir kıssayı bile kimse bilmezdi. Ashab-ı Kehf, Zülkarneyn, Musa ile Hızır, Yusuf kıssaları bunlardandır. Çoğu kez Ehl-i Kitaptan olanlar Rasulullah'a gelir, geçmiş milletlerin haberlerinden sorarlardı. Bunun üzerine Kur’an ayetleri nazil olur. Hz. Peygamber de bu ayetleri onlara okurdu. Onlardan bir kısmı Allah’ın takdiri ile iman eder bir kısmı da inat ve hasetliğine devam ederdi.

8. Kur’an’ın Geleceğe Ait Haberler Vermesi

Kur’an-ı Kerim bilinmesi mümkün olmayan bir çok şeyi önceden ve kesin bir dille ifade etmiş ve bu şeyler onun haber verdiği gibi gerçekleşmiştir. Gelecek olaylarla ilgili haber veren bazı ayetler şöyledir: “Rumlar yenildi, En yakın bir yerde onlar, yenilgilerinden sonra yeneceklerdir.”²⁴⁶

“Allah sizden inanıp iyi işler yapanlara vadetti, onlardan öncekileri nasıl hükümran kıldıysa onları da yeryüzünde hükümran kılacaktır...”²⁴⁷ “Allah’ın yardımı ve fetih geldiği zaman ve insanların dalga dalga Allah’ın dinine girdiklerini gördüğün

²⁴⁴ Kamer, 54/17, 22 .

²⁴⁵ Al-i İmran, 3/122 .

²⁴⁶ Rum, 30/2-3 .

²⁴⁷ Nur 24/55 .

zaman, Rabbini överek tesbih et ve O'ndan mağfiret dile, Muhakkak ki o tevbeleri kabul edendir.”²⁴⁸

“Bu zikri (Kur'an'ı) biz indirdik ve elbette onu koruyacak olan da biziz.”²⁴⁹ Kur'an'da gelecekle ilgili verilen haberler aynı şekilde zuhur etmiştir. Kur'an'ın Allah tarafından korunduğunu bildiren ayet-i keriminin hükmünün nasıl cereyan ettiğini de bütün insanlar şahid olmaktadır.

9. Allah'ın Varlığı ve Birliği Hakkındaki Delilleri

Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın varlığı ve birliği hakkında getirdiği harika delil ve ispatlar inkarcıları susturmuştur. Şirk ve tabiatçılığın reddi ile ilgili Kur'an ayetlerindeki deliller muarızların sözlerini boşa çıkarmış ve sapık inançları temelden çürütmüştür.

10. Kur'an'ın Bir Çok İlimi İhtiva Etmesi

Kur'an-ı Kerimde bir çok ilmi gerçekler, bir çok tabiat kanunları formüle edilmiştir. Ancak Kur'an, bunlara sadece bir mucize olarak işaret etmiş ve hiçbir zaman ilimle çatışmadığını göstermiştir.²⁵⁰ Kur'an'da verilen kainatla ilgili hakikatler temel prensipler şeklindedir. O insanlara yol göstermiş, onları teşvik etmiştir. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Kur'an'da eksik bir şey bırakmadık.”²⁵¹ “Sana, her şeyi açıklamak için bu kitabı indirdik.”²⁵² “Biz bu Kur'an'da insanlara her çeşit bilgiyi verdik. Fakat onların çoğu, buna rağmen inkarda direnirler.”²⁵³

Hasan-ı Basri bu konuda şöyle demiştir: “Cenab-ı Hak, milletlere toplam olarak yüz dört kitap indirmiş ve bütün bunların ilimlerini Kur'an'da toplamıştır.”²⁵⁴

²⁴⁸ Nasr 110/1-3 .

²⁴⁹ İncir, 15/9 .

²⁵⁰ Ateş,Süleyman, İslam'a itirazlar ve Kur'an-ı Kerim'den Cevaplar, s.133, Ankara, 1966.

²⁵¹ En'am, 6/38 .

²⁵² Nahl, 16/89.

²⁵³ İsrâ, 17/89.

²⁵⁴ Nebhani, a.g.e., s.459.

11. Kur'an İfadelerindeki Manaların Çokluğu

Kur'an-ı Kerim'in ayetleri akıllara hayret veren, zihinleri yoran ve hayalleri aşan çok ve çeşitli manalar, işaretler ve remizler taşırlar. Bu manalar kelime ve cümleler içinde üst üste konulmuş tabakalar gibidir. Kur'an-ı Kerim içinde taşıdığı zengin anlamdan dolayıdır ki her zamana hitap etmekte ve eskimemektedir.

12. Kur'an'ın Nüzul Yönüyle Mucize Olması

Kur'an-ı Kerim çeşitli sebeplere göre 23 yılda parça parça nazil olmuştur. Hz. Peygamber de gelen ayetlerin nereye konulacağını gösteriyordu. Bu tevkifi bir yolla yapılmakta idi. Ayet ve sureler arasındaki uygunluk ve ahenk, nüzulünden geçen uzun zamana rağmen ilk günkü kadar taze ve canlıdır.²⁵⁵

13. İnsanlığın İhtiyaçlarını Karşılması

Kur'an-ı Kerim insanların inancının, ibadetlerinin, ahlakının nasıl olması gerektiğini, mü'minlerin kardeş olduklarını bildirmiştir. Üstünlüğün ancak takva ile olduğunu bildirerek insanların çeşitli şekilde tabi tutuldukları ayırımı kaldırmıştır. Adaletin korunması, kadın ve zayıfların haklarının en güzel bir şekilde sağlanması için esaslar koymuştur. İnsanlığın üstesinden gelemediği problemler, Kur'an ayetlerinin muhtevası içinde teker teker çözülmüşlerdir. Kur'an'ın dışında insanlığın problemlerini çözebilecek bir kitap veya bir ideoloji yoktur. İnsanlığın inanç, ahlak ve sosyal açıdan olgunlaşması için son ilahi kitap Kur'an'a yönelmesi gereklidir.

14. Kur'an'ın Değişik Kıraatlarda Okunması

Kur'an-ı Kerim yedi kıraat üzere indirilmiştir. Ve bu kıraatlerden hiç biri, Kur'an'ın ne belağatını, ne de icaz yönlerinden her hangi birini gölgelememiştir. Bu özelliği, beşer sözünden görmek mümkün değildir. Mesela, fasih olan bir şiir başka bir şekilde okunduğu veya onun bazı kelimeleri başka kelimelerle değiştirildiği takdirde, sağlam bir yapıdan bir hurda yığına dönüşür.

²⁵⁵ Fazlur Rahman, Ana Konularıyla Kur'an, çev. Alpaslan Açıkgenç, s.149, Ankara 1996 .

15. Kur'an'ın Kalplere Korku Salması

Kur'an okunduğu zaman, onu dinleyenin kalbini heybetinden ve kadrinin yüceliğinden dolayı korku ve ürperti sarar. Kur'an'da buyuruluyor ki:

“Rablerinden korkanların Kur'an'dan derileri ürperir, tüyleri diken diken olur. Sonra Allah'ın zikri ile derileri ve kalpleri yumuşar.”²⁵⁶

“Siz bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, Allah'ın korkusundan onu baş eğmiş, parça parça olmuş görürdün. Bu misalleri düşünsünler diye insanlara veriyoruz.”²⁵⁷ Bu ayet-i kerimeler gösteriyor ki, okunduğu zaman kalpleri ürpertme ve heybet olayı, yalnız Kur'an'a ait bir özelliktir ve bu ürpertiği manasını anlamayan ve açıklamalarını bilmeyen kimselerde de meydana getirmektedir.

16. Kıyamete Kadar Değişmeden Kalması

Kur'an'ın icaz yönlerinden birisi de dünya durdukça bir değişikliğe uğramadan devam etmesidir. Yüce Allah bu durumu şu Kur'an ayeti ile garanti etmiştir: “Bu Kur'an'ı biz indirdik ve onun koruyucusu da elbette biziz.”²⁵⁸ “Ne önünden ne de arkasından ona batıl gelemez. O Hakim ve Hamid olan Allah tarafından indirilmiştir.”²⁵⁹

Daha önce gönderilen peygamberlerin zamanları geçince mucizelerinin hükmü de son bulmuştur. Onlardan geriye sadece haberleri kalmıştır. Kur'an ise ilk nazil olduğu günkü gibi, ayetlerinin bütün parlaklığı ve apaçık mucizeleri ile günümüze kadar gelmiştir.

Asırlar boyu inice edebiyatçılar, belâgat üstadları gelip geçmiştir. Ama onlardan kimse günümüze intikal edecek ve ezberlenecek değerde olan, Kur'an'a karşı konulabilecek bir kaç kelime bile ortaya koyamamışlardır. Çünkü Kur'an'ın karşısında hiç bir beşer sözü bir varlık gösteremez.

²⁵⁶ Zümer, 39/23.

²⁵⁷ Haşr, 59/21.

²⁵⁸ Hicr, 15/9.

²⁵⁹ Fussilet, 41/42.

Kur'an'ın en büyük mucize olduğunu gördükten sonra, Kur'an'ın haber verdiği mucizelerden Ay'ın yarılmasını görülmüştür.

b) AY'IN YARILMASI (ŞAKKU'L-KAMER)

Hz.Muhammed (s.a.v)'in Kur'an'da geçen mucizelerinden biri de Ay'ın yarılmasıdır. Bu olay Rasulullah'nın nübüvvetinin açık delillerinden birisidir. Ay'ın yarılması Hicretten önce beşinci yılda olmuş ve Mekke de ve diğer bazı yerlerde görülmüştür.

Ay'ın yarılma mucizesi Kur'an-ı Kerim'de şöyle yer almaktadır: “Saat (kıyamet) yaklaştı ve ay yarıldı. Onlar bir ayet görürlerse yüz çevirirler ve süregelen bir büyüdür derler.”²⁶⁰

Hz. Peygamber'in en büyük mucizelerinden olan Ay'ın yarılması mucizesi meydana geldi. Ancak müşrikler hiç bir ayete, hiç bir delile ve mucizeye itibar etmedikleri için bu olaya da “süregelen bir büyüdür” dediler ve Hz.Muhammed'in nübüvvetini inkara devam ettiler.

Ay'ın yarılması mucizesini haber veren bir çok sahih hadis bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir:

İbn-i Mes'ud şöyle dedi: “Rasulullah zamanında ay iki parçaya ayrıldı. Bir fırkası dağın üstüne ve diğeri de arkasına düştü. Rasulullah (s.a.v) “şahid olunuz” diye buyurdu.”²⁶¹

Abdullah şöyle dedi: “Ay yarıldı ve biz Peygamberle beraberdik. Ay iki parçaya ayrıldı. Rasulullah şöyle buyurdu: “Şahid olunuz, şahid olunuz”²⁶² Abdullah b.Mes'ud (r.a.) şöyle dedi: Rasulullah zamanında ay iki parçaya bölündü. Nebi (s.a.v) “şahid olunuz” buyurdu.”²⁶³

Ay'ın yarılması hem ayet-i kerimede hem de hadislerde açıkça bildirilmiştir. bu olaya bir çok sahabe şahadet etmiş, bir çok müşrik de olayı görmüşlerdir. Ancak

²⁶⁰ Kamer, 54/1-2 .

²⁶¹ Buhari, Sahih, Tefsir, 54, s.1058.

²⁶² Buhari, Sahih, Tefsir, 54, s.1058 .

²⁶³ Buhari, sahih, Menakıb, 28, s.765.

müşrikler “Muhammed bizi büyülediği için ay bize bu şekilde göründü” dediler. Bazı kafirler de, “Muhammed bizi etkileyebilir, ama herkesi etkileyemez. Böyle bir olaya şahid olup olmadıklarımı dışardan gelenlere soralım dediler ve bu olayı görüp görmediklerini başkalarına sordular. Onlar da bu olayı gördüklerini söylediler.²⁶⁴

Birçok İslam aliminin kabul ettiğine göre Ay'ın yarılmaması, müşriklerin Hz. Peygamberden bir mucize istemeleri üzerine meydana gelmiş ve bunun olmadığına dair bir rivayet nakledilmemiştir. Eğer müşrikler açık bir yol bulabilseydiler hemen yalanlardı. Halbuki müşriklerden nakledilen tek söz “büyüledik” demeleridir. Ancak müşrikler olayı yine kendileri araştırarak büyü olmadığını kabul etmişlerdi.

Kaldı ki , Ay'ın yarılmaması imkansız bir şey değildir. Onu haber veren kaynaklar da sahih olduğuna göre inanmamaya sebep yoktur.

c) İSRA VE MİRAC

Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in Kur'an-ı Kerimde yer alan mucizelerinden bir diğeri de İsrâ ve Mirâc olayıdır. İsrâ, gece yolculuğu anlamında olup, Allah Rasulünün Mekke'den, 'Burak' ile ilahi ayetlerin kendisine gösterilmesi için Mescid-i Akra'ya götürülmesidir. Mirac ise Rasulullah (s.a.v)' in melekut alemindeki ilahi sır ve hikmetlere vakıf olması için Allah tarafından vaki olan davete icabet ederek geceleyin göklere yükseltilmesidir.

İsrâ ve Mirac olayı Hicret'ten bir yıl önce meydana gelmiştir.²⁶⁵ Hz. Muhammed (s.a.v)'in bir mucizesi olan İsrâ ve Mirac'ı Kur'an şöyle haber vermektedir:

“Bir kısım ayetlerimizi kendisine göstermek için, kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan, çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah, her türlü eksikliklerden münezzehtir. Gerçekten O, işitendir, görendir.”²⁶⁶ Ayet-i kerimede,

²⁶⁴ Mevdudi, a.g.c., c.6, s.47.

²⁶⁵ Köksal, Asım, Hz.Muhammed ve İslamiyet, Mekke Devi, s.307, İst. 1977: Mevdudi, a.g.c., c.3, s.75.

²⁶⁶ İsrâ, 17/1.

gece yolculuğunun, Mescid-i Haram'dan Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya kadarki bölümü yer almaktadır. Mescid-i Aksa'dan göklere yapılan Mirac'ı da sahih hadisler haber vermektedir. Malik b. Sa'sa'dan rivayete göre Allah' Rasulü (s.a.v) bir hadisinde şöyle buyurmaktadır: “Bir defa ben beytin yanında uyanık bir halde iken birdenbire bir ses işittim. Bu ses “üçten birisi iki kişinin arasında,” diyordu. derken bana geldiler ve alıp götürdüler. Bana içinde zenzem suyu bulunan altın bir tas getirdiler. Göğsümü şuradan şuraya yardılar, kalbimi çıkardılar ve zenzem suyu ile yıkadılar.

Sonra yerine iade ettiler. Sonra kalbime iman ve hikmet doldurdular. sonra bana Burak denilen merkepten büyük, katırdan küçük, ayağını gözünün gördüğü son noktaya basan beyaz bir hayvan getirerek beni ona bindirdiler. Sonra yürüdük ve birinci semaya geldik. Cibril (a.s.), kapıyı çaldı (içeriden)

-Kim o dediler.

-Cibril (im) cevabını verdi.

-Yanında kim var?

-Muhammed (s.a.v).

-O (göklere çıkmağa) gönderildin mi?

-Evet.

Bunun üzerine kapıyı açtılar (oradaki zat)! “Hoş gelmiş, sefa gelmiş” dedi, bunu müteakip Adem (a.s.)’in yanına geldik...” Malik b. Sa'sa hadisi hikayesi ile anlattı ve şunu söyledi: Rasulullah (s.a.v) ikinci semada İsa ve Yahya (a.s.), üçüncü semada Yusuf, dördüncü de İdris, beşincide Harun (a.s.) ile görüşüğünü ve şöyle buyurduğunu anlatmış. “Sonra yürüdük ve ta altıncı semaya vardık. Ben Musa (a.s)’ın yanına giderek ona selam verdim. (Bana) Salih kardeş ve Salih Peygamber hoş geldin, dedi. Ve yanından ayrılırken ağladı. Kendisine: Niçin ağlıyorsun? diye nida edildi. Musa (a.s.): Ya Rabb, Bu genç benden sonra peygamber gönderdiğin bir zattır. (Fakat) onun ümmetinden cennete girenler benim ümmetimden cennete girenlerden daha çoktur... dedi. Sonra yuruduk, nihayet yedinci semaya vardık. Ve beni İbrahim’in yanına götürdüler...”

Bu hadisi rivayet ederken Malik şunları da söyledi? Nebiyyullah(s.a.v) dört nehir gördüğünü, bunların asıllarından iki zahir iki de batın nehir çıktığını anlattı. Ve buyurdu ki:

“Ben, Ya Cibril bu nehirler nedir? “ dedim. Cibril (a.s.): Bu batını nehirler cennette bulunan iki nehirdir. Dıştaki nehirlerse Nil ve Fırat'dır” dedi. Sonra bana Beyt-i Ma'mur arzolundu. Ben yine; Ya Cibril! Bu ne ? dedim. “Bu Beyt-i Ma'mur'dur. Ona her gün yetmişbin melek girer. Bir defa oradan çıktılar mı bir daha dönmezler. (Bu onların ilk ve) son girişidir, dedi. Sonra bana biri şarap, diğeri süt dolu iki kap getirdiler. Bunları bana sundular. Ben sütü seçtim. Bunun üzerine bana: İsalet ettin Allah seni fitrat ve hayıra isabet ettirdi. ümmetin fitrat üzere olacak” dediler. Bundan sonra bana her gün elli (vakit) namaz farz kılındı...” Malik bundan sonra kıssayı hadisin sonuna kadar hikaye etti.²⁶⁷ Hz.Peygamber'in Mirac'ı hakkında bir çok farklı görüşler mevcuttur. Bazıları Mirac'ın rüyada meydana geldiğini ve manevi bir olay olduğunu²⁶⁸ söylemişlerdir. Bazıları miracda Peygamber'in tamamen uyanık olduğu ve bedeniyle beraber yolculuk yaptığını söylemektedirler. Bazıları ise bunun sadece Hz.Peygamber (s.a.v) gösterilmiş mistik bir görüntüden öte bir şey olmadığını iddia etmişlerdir. Fakat İsa'yı haber veren ayetin başlangıç sözleri, “Kulunu... götürən o (Allah) yücedir şeklinde nazil olmuştur.” Bu, Mirac' ın Allah'ın sınırsız gücü ile meydana gelmiş olan doğa üstü bir olay olduğunu göstermektedir. Eğer olay sadece mistik bir görüntüden ibret olsaydı, ayet-i kerime bu olayı meydana getiren varlığın her türlü zayıflık ve eksiklikten uzak olduğunu gösteren “Subhane” ifadesi ile başlamazdı. Yine “kulunu bir gece... götürən” sözleri, bunun sadece bir görüntü veya rüya olmadığını, bilakis Allah'ın, peygamberine (s.a.v) ayetlerini gösterdiği fiziksel ve bedensel bir yolculuk olduğunu göstermektedir. Bu nedenle Mirac' ın sadece ruhsal bir deneyim olmayıp, Allah'ın Peygamberi (s.a.v) için hazırladığı fiziksel bir yolculuk ve bir gözlem olduğu kabul edilmelidir.²⁶⁹

²⁶⁷ Müslim, Sahih, İman 73, c.2, s.394-396, İst. 1978.

²⁶⁸ Hamidullah, M. a.g.e., c.1, s.105.

²⁶⁹ Mevdudi, a.g.e., c.3, s.76, Kadıl İyaz, a.g.e., s.141.

Peygamber Efendimiz'in Mirac'da gördüklerine işaret eden başka ayetler de bulunmaktadır. Bu ayetlerde Yüce Allah şöyle buyurmaktadır. "Onun gördükleri hakkında şimdi kendisi ile tartışıyor musunuz? Andolsun onu, Sidretü'l-Müntcha'nın yanında bir defa daha görmüştü. Cennetü'l-Me'va da onun yanındadır. Sidre'yi kaplayan kaplamıştır. Göz ne şaştı, ne aştı. Andolsun O, Rabbinin en büyük ayetlerinden bir kısmını gördü."²⁷⁰

Rasulullah (s.a.v) Mirac olayını müşriklere haber verince, onu yalanlayıp hafife aldılar. Hz. Peygamber kendilerine Mescid-i Aksa'yı anlattı. Bunun üzerine doğru anlattı dediler.

Hz. peygamberin Mirac'da ikinci defa asıl suretinde gördüğü kişi Cebrail idi ve onu yedinci kat gökte Arş'ın yakınında bulunan Sidretü'l-Müntcha'da gördü. Sidre hakkında da tefsirciler şöyle diyor: Sidre, nebak (Arabistan kirazı) denilen bir ağaç olup kökünden nehirler çıkar. Sidre, Arş'ın sağ tarafındadır. Mahlukatın ve meleklerin bilgisi, ancak oraya kadar ulaştığı için, bu ağaca "Sidretü'l-Müntcha" denilmiştir. Ondaki ötesini Yüce Allah'tan başka hiç kimse bilmez.²⁷¹

Mirac olayında Yüce Allah Rasulü Hz.Muhammed'i daha önce hiç bir peygamberin ulaşmadığı bir makama çıkarmış ve ona ayetlerinden bir çoklarını göstermiştir. Mirac olayı müşrikler tarafından istihza ile karşılanmış, onların küfürlerinde daha da ilerlemelerine yol açmışken, mü'minler için de bir imtihan olmuş ve imanlarının daha da kuvvetlenmesine vesile olmuştur.

Peygamber Efendimizin Kur'an'da geçmeyen, ancak meşhur olarak bilinen bir çok mucizesi vardır. Bunlar arasında şunları sayabiliriz: Hz.Peygamber'in parmaklarından su akması, Hz.Peygamber'in duası ile yemeğin çoğalması, ağacın konuşması ve çağırdığında gelmesi, dağın hareket etmesi ve durması, zehirlenmiş kuzu etinin dile gelmesi vb.²⁷²

²⁷⁰ Necm, 12-18.

²⁷¹ Sabuni, a.g.e., c.3, s.273.

²⁷² Hz. Peygamber(s.a.v)' den nakledilen mucizeler hakkında geniş bilgi için 227. dipnotta verilen eserlere ve hadis külliyatına bakılabilir.

Hz. Muhammed (s.a.v)' in tespit edebildiğimiz peygamberlik özelliklerini birinci bölümde vermiş bulunuyoruz. İkinci bölümde Peygamber(s.a.v)' in insani özellikleri ve ailesi konuları yer alacaktır.

II. BÖLÜM

KUR'AN'DA HZ.MUHAMMED'(S.A.V.)'İN İNSANİ ÖZELLİKLERİ VE AİLESİ

A-İİZ. MUHAMMED (S.A.V.) 'İN KUR'AN'DAKİ İNSANİ ÖZELLİKLERİ

1. İİZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN İNSAN OLUŞU

Allah Teala, yaratmış olduğu insanların yeryüzünde rahat ve huzurlu bir hayat yaşayabilmeleri için, onlardan bazılarını elçi olarak seçmiştir. İnsanların eğitilmesi ve bilgilendirilmesinde bir insanın görevlendirilmiş olmasında büyük bir hikmet vardır. Çünkü Allah (c.c.) her şeyde insanlar için kolaylığı dilemiş ve onlara zorluklar yüklememiştir. Bundan dolayıdır ki Yüce Allah, emir ve yasaklarını insanlara tebliğ etmek, onların problemlerini çözmek, onları sapıklıklardan kurtarıp doğru yola iletmeleri için insanlardan elçiler göndermiştir.

Yüce Allah şöyle buyuruyor: “Ey iman edenler! Andolsun ki, içinizden size, sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen, size düşkün, inananlara şefkatli ve merhametli bir peygamber gelmiştir.”

Bu ayet-i kerimede görüldüğü gibi, insanlara kendi içlerinden birisinin peygamber gönderilişinin önemli sebeplerinden biri, onların sıkıntılarını gideren, onlara merhametli davranan birisinin olmasıdır. Bu ise ancak onların içinde yaşayan, problemlerini yakinen gözlemleyen bir insanın peygamber olmasıyla mümkündür.

Son Peygamber Hz.Muhammed (s.a.v) daha önce gönderilen diğer peygamberler gibi bir insandır. Bir anne ve babadan olmuştu. O da diğer insanların sahip olduğu tabiat ve mizaca sahipti. Hayatını devam ettirebilmek için çalışmış ve mücadele etmiştir. Onun içinde yaşadığı insanlardan, peygamberlik görevi dışında, bir farkı yoktu.¹

İnsanların Allah Rasulünde insan üstü bazı vasıflar aramamaları için Yüce Allah Kur'an ayetlerinde Onun bir beşer² ve yetim³ olduğunu ifade etmiştir. Bir çok

¹ Tcvbc, 9/129.

² Kehf, 18/110.

³ Duha, 93/6.

Kur'an ayetinde Hz.Muhammed (s.a.v) in insani özellikleri bildirilmiş, insanların onu yanlış tanımamaları ve bu hususta ifrat ve tefrite düşmemeleri için ikazlar yapılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de Hz.Peygamber'in beşer üstü herhangi bir özelliğinden bahsedilmemektedir. Allah tarafından mü'minlere örnek gösterilmiş bir peygamber⁴ elbette ki onların şartları içinde hareket edecektir. Onun bütün hayatı bunun örnekleriyle doludur. Valiyin tebliği dışında diğer insanlar gibi davranmış, bazen yanılmış, bazen unutmuş ve bazen de öfkelenmiştir. Herkes gibi Peygamber de bazen uykuya esir olmuş, sefer yorgunluğu sebebiyle zamanında uyanamadığı için sabah namazını güneş doğduktan sonra kılmıştır.⁵ Hz.Muhammed'in bir beşer olduğunu şu ayet-i Kerime açık bir şekilde beyan etmektedir: “de ki- ben yalnızca sizin gibi bir beşerim. Ancak bana şöyle vahy olunuyor: ilahınız bir tek ilahtır. Artık her kim, Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiç bir şeyi ortak koşmasın.”⁶

Yani benimle sizin aranızda sıfat olarak bir imtiyaz yoktur. Ancak Allah bana vahyetti ki Allah'tan başka ilah yoktur. O, Sammed'dir⁷

Hız.Peygamber'in kendisine verilen risalet görevinin dışında, diğer insanlardan hiç bir farkı yoktu. O toplum içinde geziyor, yiyor ve içiyordu. Başka türlü olması beklenemezdi. Ancak Mekke'li müşriklerin itirazları vardı. Onlar peygamber olarak bir insanı değil, bir meleği ve başka bir varlığı istiyorlardı. Bu durumu Kur'an şöyle haber veriyor:

“Biz senden önce de peygamberleri başka türlü göndermedik. Şüphesiz onlar hem yemek yiyorlar, hem çarşılarda geziniyorlardı. Sizin bir kısmınızı diğer bir

⁴ Alıab, 33/21.

⁵ Buhari, Sahih, Teyemmüm, 144, s.88.

⁶ Kehf, 18/110.

⁷ Razi, F. a.g.e., c.21. s.150, Yakub Muhammed, Tenviru'l-Mikyas min Tefsiri.

İbn-i Abbas, s.304. Bc yazıt 1988 .

kısmınıza imtihan vesilesi kıldık. Bakalım sabredecek misiniz? Rabbin her şeyi görmektedir.”⁸

Bu ayet-i Kerime müşriklerin: “Bu peygambere ne oluyor da yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte oda uyarıcı olmalıydı.”⁹ sözlerine cevap olmak üzere gelmiştir.

Müşriklerin Hz.Muhammed'e insan olması açısından yönelttikleri itiraz daha önceki peygamberlere de yapılmıştır.Onlar: nasıl olur da falan kişi peygamber olabilir? ona nasıl vahiy inebilir? Kendilerine neden vahiy gelmiyor da ona geliyor? Diye itiraz etmişlerdi. Bu itiraza karşı Kur'an ayeti şöyledir: “De ki: “Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Bana ilahınızın bir tek olduğu vahiy olunuyor. Artık O'na yönelin. O'ndan mağfiret dileyin. Ortak koşanların vay haline.”¹⁰

Peygamber, Allah'ın emir ve yasaklarını tebliğ ettiğinde, bu hükümlerin yaşayan bir tercümanı, somut bir kişisi olarak onlara anlatır ve onların da davranışlarla ilgili sorumlulukları yerine getirmelerini sağlar. Böylece o peygamberin yaşam biçimi ve hareketleri gözleri önünde sergilenmiş olur. Ancak peygamber bir melek olsaydı ne onun yaptıklarını taklit etmeyi düşünürler, ne de bu hususta çaba sarfederlerdi. Çünkü onun tabiatı kendi tabiatlarından farklıdır. Böyle olunca onun taklid edilmesi de mümkün olmayacaktı.¹¹

Allah Rasulü bir insanın bütün vasıflarını üzerinde taşımıştır. Evlenmiş, çocuk sahibi olmuş, bir eş, bir baba olarak normal insan hayatı yaşamıştır. Yerine göre sevinmiş, bazen de üzülmüştür.

⁸ Furkan, 25/20 .

⁹ Furkan, 25/27 .

¹⁰ Fussilet, 41/6 .

¹¹ Kutub, S, a.g.e., c.10, s.501-502 .

Ayrıca Hz.Muhammed (s.a.v) iyi niyetli, hoşgörülü, herkese karşı sevgili ve merhametli olmuş, insanlar arasında sevilmiştir. Bu durumu Kur'an şöyle bildiriyor: "Eğer kaba ve katı kalpli olsaydın, şüphesiz etrafında dağılıp giderlerdi." ¹²

Kur'an ayetlerinin bir çoğunda peygamberin insan olduğu vurgulanmaktadır. O, Allah'ın seçtiği bir insandır. Yarattığını en iyi bilen Allah (c.c.)'dir. Peygamberliğin kimne verilip, tebliğle gönderileceğini de en iyi Allah bilir. "De ki: Allah'ın dilemesi dışında ben kendime bir fayda ve zarar verecek durumda değilim..." ¹³

Peygamber, eğer kendi haline bırakılacak olsa insan olması itibariyle hataya da meyledebilir. Ancak Allah Teala vahiy ile onu hemen doğruya yöneltmiştir. Yüce Allah şöyle buyuruyor : "De ki: Ben sapıtırsam, sapıtmakla ancak kendime etmiş olurum. Doğru yolda olursam, bu Rabbimin bana vahy etmesiyledir." ¹⁴

Kafirler Hz.Muhammed (s.a.v)' e: "Sen atalarının dinini terkettin ve sapıttın" demişlerdi. Bunun üzere gelen ayette: "De ki: ey muhammed! eğer ben sapıttıysam kendi nefsiime sapıtmış olurum. eğer hidayete erersem bu Rabbimin vahy etmesiyledir." ¹⁵

Allah Teala, elçisini bir çok defa insani davranışlarında hataya meyl ettiğinde onu hemen uyarmıştır. Sirk üzere ölen amcası Ebu Talip için istiğfar ettiğinde şu ayet nazil olmuştur:

"Cehennemlik oldukları anlaşıldıktan sonra, akraba bile olsalar, puta tapanlar için mağfiret dilemek peygambere ve mü'minlere yaraşmaz." ¹⁶

Çünkü bütün beşeri ilişkilerin birleştiği bağ akide bağıdır. Ondandır ne akrabalık, ne millet, ne de toprak bağı ilk plandadır." ¹⁷

¹² Al-i imran, 3/150 .

¹³ Yunus, 10/49 .

¹⁴ Sebe,34/113 .

¹⁵ Kurtubi, a.g.e., c.14, s.200 .

¹⁶ Tevbe, 9/113 .

¹⁷ Haşimi, M.Ali, Kur'an'da Rasulullah, Çev. N.Yıldız. s.17, İstanbul, Tarihsiz .

Yüce Allah, bir takım mazeretlerle cihaddan geri kalmak isteyenlere, özürlerinin doğru olup olmadığını araştırmadan izin verdiği için de peygamberini uyarıyordu. Onlar, izin verilirse de cihaddan geri kalacaklardı zaten. Şu ayet-i Kerime bu sebepten nazil olmuştur.

“Allah seni affetsin: doğrular sana belli olup, yalancılara bilmeden önce niçin onlara izin verdin.”¹⁸

Allah Rasulünün bir konuşması sırasında gözleri görmeyen Abdullah b. Ümmü Mektum'a aldırılmayıp, müslüman olmalarını umduğu Kureyş'in bazı ileri gelenleri ile ilgilenmesi de Allah Teala'nın ikazı ile sonuçlanmıştır. Hz.Peygamber, müşriklerin İslam'a girmesi ümidiyle sözünün kesilmesini istememiş ve yüzünü ekşitmişti. Ve akabinde ayet nazil oldu:

“Yanına kör bir kimse geldi diye yüzünü asıp çevirdi. (Ey Muhammed) Ne bilirsin, belki de o arınacak, yahut öğüt alacaktı da bu öğüt kendisine fayda verecekti. Ama sen kendisini öğütten müstağni gören kimseyi karşına alıp ilgileniyorsun. Arınmak istememesinden sana ne? Sen, Allah'tan korkup sana koşarak gelen kimseye aldırılmıyorsun.”¹⁹

Bu ayetlerden anlaşılabilir ki: Allah rasulü de insanlarla ilişkilerinde normal insanlar gibi davranmıştır. Bazen kızmış, bazen sevinmiştir. O insan olarak farklı bir yapıda değildi.

Müşrikler Allah Rasulünden mucizeler isteyip inkarcılıkta direnince, yine kendilerine onun bir insan olduğu şu ayet ile bildirilmişti:

“... De ki: Rabbini tenzih ederim. Ben, sadece elçi olarak gelen bir insanım.”²⁰

¹⁸ Tevbe, 9/43 .

¹⁹ Abesc, 80/1-10 .

²⁰ İsrâ, 17/93 .

Hz.Peygamber, ayet-i kerimde buyurulduğu üzere kendisinin sadece bir insan olduğu, kendisine verilen peygamberlik görevinin gerektirdiği şekilde hareket ettiğini bildirmiştir.

Başka bir ayette müşriklerin itirazlarının sebebi şöyle açıklanıyor: “Kendilerine doğruluk rehberi geldiği zaman insanları inanmaktan alıkoyan şey, onların: “Allah, elçi olarak bir beşer mi gönderdi ?” demelerinden başkası değildir.”²¹

Müşriklerin bu itirazda bulunmalarının sebebi, insanın sahip olduğu değeri ve bunun Allah katındaki şerefini idrak edememeleri yüzündendir. Onlar bir insana peygamberlik makamını çok görmüşlerdi.Onları yanltın diğer bir husus ta, kainat ve meleklerin mahiyetlerini bilmemeleridir. Melekler asli suretiyle yeryüzünde yerleşip yaşamazlar. Yararılıları buna uygun değildir.²² Kur'an ayetleri ışığında şu esasları tesbit etmek mümkündür.

Peygamber bir insandır. Onun insan oluşu diğer tüm insanların beşeriyeti gibidir. “De ki ben ancak sizin gibi beşerim...”²³

Bu durum, peygamberden olağanüstü şeyleri isteyenlerin istekleri geri çevrilirken açık bir şekilde vurgulanmıştır.

İkinci bir esas: Hz.Muhammed kendisine vahiy gelmeden önce kesinlikle peygamber olacağını bilmiyordu. Aşağıdaki ayette bu husus ifade edilmektedir. “De ki: Eğer Allah dileseydi, onu size okumazdım, Allah da onu size bildirmezdi. Bundan önce aranızda bir ömür boyu durmuştum. Hala akıl erdiremiyor musunuz?”²⁴

Diğer bir esas da şudur: Allah, Rasulü diğer peygamberlerden farklı değildi. Şahsiyetinde, ölçiliğinde ve vahiy almasından önceki peygamberlerden farklı bir tarafı yoktu. Şu ayetler bu gerçeği ifade etmektedir: “Muhammed, yalnızca bir peygamberdir. Ondan önce nice peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölürse ya da

²¹ İsrâ, 17/94.

²² Kutub, S, a.g.e., c.9, s.375-376.

²³ Kehf, 18/110; Fussilet 41/6.

²⁴ Yunus, 10/16.

öldürülürse, siz topuklarımız üzerinde gerisin geriye mi döneceksiniz. İki topuğu üzerinde gerisin geriye dönen kimse, Allah'a kesinlikle zarar vermez. Allah şükredenleri pek yakında ödüllendirecektir.”²⁵

“Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Ya'kub'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a da vahyettik. Davuda'da Zebur verdik”²⁶

“De ki: “Ben peygamberlerden bir türedim değilim, bana ve size ne yapılacağını da bilemiyorum. Ben yalnızca bana vahyedilmekte olana uymaktayım ve ben, apaçık bir uyarıcıdan başkası değilim.”²⁷

Peygamber melek türünden ya da başka yaratıklardan değildir. Gaybı bilmez. Diğer insanlar gibi O da insani duygu ve zaafllara sahiptir. Şu ayetler bu durumu açıklamaktadırlar. “De ki, “Size Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum, gaybı da bilmiyorum ve ben size bir meleğim de demiyorum. Ben, bana vahyedilenlerden başkasına uymam...”²⁸ “De ki: “Allah'ın dilemesi dışında kendim için yarardan ve zarardan (hiç bir şeye) malik değilim. Eğer gaybı bilebilseydim muhakkak yaptıklarımı arttırdım ve bana bir kötülük dokunmazdı...”²⁹

“Senden önce hiç bir beşere ölümsüzlüğü vermedik, şimdi sen ölürsen ölümsüz mü kalacaklar?”³⁰

Rasulullah, bazı din kurucuları gibi kendisini beşer üstü bir varlık olarak takdim etmiyordu. Her fırsatta insan olduğunu vurguluyor ve Kur'an'ı kendisinin uydurmadığını söylüyordu. Müşrikler, Kur'an'ın ümmi bir beşere gelmesini eksiklik

²⁵ Al-i İmran, 3/144 .

²⁶ Nisa, 4/163 .

²⁷ Ahkaf, 46/9 .

²⁸ En'am, 6/50 .

²⁹ Araf, 7/188 .

³⁰ Enbiya 21/34 .

olarak görüyor, Mekke'nin önde gelenlerinden birisine veya insan türünden olmayan, insanüstü bir varlığa, bir meleğe gelmesini istiyorlardı.

Peygamber Efendimiz Hz.Muhammed (s.a.v), insani davranışlarıyla, vahye dayanan davranışları arasında ayırım yaparak, yaptığı bazı şeylerin kendisine vahyedildiğini, bazı şeyleri de kendiliğinden söylediğini belirtiyordu. Hz. Peygamber'in, günlük yaşamın teferruatı ile ilgili yeme, içme ve insani ihtiyaçları gidermek gibi davranışları onun beşeri yönünü teşkil ediyordu. Tecrübeye dayanan bazı davranışları da yine dinin esasına yönelik değildi. ³¹ Kur'an-ı Kerim'in bir çok ayeti Hz.Peygamber'in insani yönünü ve şahsiyetini gerçekçi bir şekilde ortaya koymaktadır. Kur'an'daki ifadelerle rağmen,bazı şemail kitaplarında Peygamber hakkında ifrata varan ifadelerle rastlanılmaktadır. Seleften rivayet edilen nakillerde ve önceki siyer kitaplarında bu tür şeylere rastlamak mümkün değildir. Hz.Peygamber'in beşeri tabiatı dışına taşırılması ve ona diğer peygamberlerin taşıdığı niteliklerden ayrıcalıklı bir görünüm verilmesi, ilahi bir çerçeveye ya da bu anlamda bir yapıya oturtulması Kur'an ile bağdaşmamaktadır. Mesela Hz. peygamber'in, tüm varlıkların en büyük babası olarak görülmesi, tüm insanlığın yaratılışındaki amacın o olduğu iddiası, Arş, levh, Kalem, Kürsü, Gökler, Yerler, İnsanlar, Cinler, Ay, Güneş, Melekler, Cennet ve Cehennem gibi bütün kainatın onun nurundan yaratıldığının iddia edilmesi gibi ididalar sayılabilir. ³²

Araplardan bazılarını, Peygamberin peygamberliğini inkara sürükleyen sebeplerden birisi, Peygamber'in sıfatları inancındaki aşırılıklar olmuştur. Onlar peygamberi harikulade işlere güçleri yeten, gaybı bilen, tabiata söz geçirebilen, ölümsüz olan, göklere yükselen, melekleri indirebilen vb. insanüstü niteliklere sahip bir varlık olarak algılamışlardır. Bunun için, Kur'an'ın, peygamberi, kendileri gibi beşeri özelliklere sahip bir insan olarak kabul ettiğini, harikulade işleri becermesini

³¹ İbn-i Kesir, a.g.c., c.2.s.172 .

³² Derveze, İzzet, a.g.c., c.2, s.30-31 .

talep ettiklerinde, peygamber'in beşeri bir elçi olduğunu hatırlatarak bunları reddedişini gördüklerinde hayrete düşüp inkar etmişlerdir.³³

Kur'an, onların bu durumlarını bir çok ayette şöyle eleştirmektedir: "Dediler ki: "Bize yerden pınarlar fışkırmadıkça sana kesinlikle inanmayız."³⁴

"Ya da sana ait hurmalıklardan ve üzümlerden bir bahçe olup aralarında şarıl şarıl akan ırmaklar fışkırtmalısın"³⁵

"Veya öne sürdüğün gibi, gökyüzünü üstümüze parça parça düşürmeli ya da Allah'ı ve melekleri karşımıza (şahid olarak) getirmelisin."³⁶

"Yahut altında bir evin olmalı veya gökyüzüne yükselmelisin. Üzerimize bizim okuyabileceğimiz bir kitap indirinceye kadar senin yükselişine de inanmayız. De ki: "Rabbimi yüceltirim. Ben, elçi olan bir beşerden başkası mıyım?"³⁷ "Kendilerine hidayet geldiği zaman, insanları inanmaktan alıkoyan şey, onların: "Allah, elçi olarak bir beşer mi gönderdi?" demelerinden başkası değildir."³⁸

Allah Teala'nın, insanlara kendi cinslerinden bir insanı peygamber olarak göndermesi çok anlamlıdır. Çünkü insan olan peygamber, onların hissettiklerini hisseder, zevk aldıkları şeyden zevk alır, tecrübelerini değerlendirir, arzu ve sıkıntılarını anlar. İnsanların beşer olan bir peygamberi taklid etmeleri psikolojik açıdan daha kolaydır. Ama melekten peygamber olsaydı, ne onun yaptıkları taklid edebilirler, ne de bu hususta çaba sarfederlerdi. Çünkü tabiatı farklı olanın, davranışı da farklı olacaktı. Bundan dolayı da örnek alınmayacaktı.³⁹ Kendi cinslerinden, onlara rahmet olarak gönderilen son peygamber yetim olarak büyümüştü. Onun bu durumunu da yine Kur'an ayeti açıklamaktadır. Şimdi bunu görelim.

³³ Derveze, İzzet, a.g.e., c.2, s.31 .

³⁴ İsrâ, 17/90 .

³⁵ İsrâ, 17/91 .

³⁶ İsrâ, 17/92 .

³⁷ İsrâ, 17/93 .

³⁸ İsrâ, 17/94 .

³⁹ Özbek, Abdullah, Bir Eğitimiçi Olarak Hz. Muhammed. s.50, Konya, 1995 .

2. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN YETİM OLUŞU

Alemlerin Efendisi peygamberimiz (s.a.v) henüz doğmadan, babası vefat etmişti. Önce babadan yetim kaldı. Sonra altı yaşındayken annesi vefat etti. Anneden de yetim kaldı. Sekiz yaşında dedesi Abdülmuttalib vefat etti ve dededen de yetim kaldı. Daha sonra amcası Ebu Talib onu koruması altına almıştı.

Kur'an-ı Kerimde Hz.Muhammed (s.a.v)'in yetim oluşu ile ilgili olarak şöyle buyurulmaktadır: "O, seni yetim bulup barındırmadı mı?"⁴⁰

Bu ayetin tefsirinde Elmalılı Hamdi Yazır, şunları yazıyor: Cenab-ı Allah Hz. Peygamberi önce babadan yetim olarak vücuda getirmiş iken, güzel bir surette barındırmış, sonra anadan, sonra dededen yetim etmiş ve yine barındırmıştır. Bu suretle peyderpey sonunu önünden daha hayırlı yapmak üzere terbiye etmiş ve seçmiştir. Onu hiç bir zaman terk edipte bırakmamıştır. Ayet-i Kerimedeki "Yetimen" sözünde dürr-i yetim (yetimlerin incisi) manasına da işaret vardır. bunun anlamı şudur: Seni halk içinde eşsiz olarak seçip, kalbini kendisine döndürüp te himayesinde barındırmadı mı? Şüphesiz ki barındırdı.⁴¹

HZ.Muhammed (s.a.v) dedesinin vefatından sonra amcası Ebu Talip himayesine almıştı. Ebu Talib İslam'ı kabul etmemesine rağmen yeğenini destekleyip, korumuş, değerini yüceltip saygı göstermiştir.

Ebu Talip müşriklerin bütün baskılarına rağmen vefatına kadar Hz.Muhammed'i korumuş , kavminin kendisine eziyet etmelerine engel olmuştur. Ebu Talip de putperest kavminin dinindendi ancak, bu Allah'ın bir takdiri ve tedbiri ile olmuştu.

Ayet-i kerimede Hz.Muhammed'i barındıran sığınak görünürde annesi Amine, süt annesi Halime, dedesi Abdülmuttalib, amcası Ebu Talip idi. Ancak gerçekte Yüce Allah idi. Her şeyi bilen ve takdir eden Yüce Allah'tır.

⁴⁰ Duha, 93/6.

⁴¹ Elmalılı, a.g.e., c.8, s.5900.

İnsan peygamber olan Hz.Muhammed insanlardan bir şeyi okuyup yazmamıştı. O bir ümmi idi. Şimdi Hz.Muhammed (s.a.v.)'in ümmi oluşunu inceleyelim.

3. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN ÜMMİ OLUŞU

Allah Rasulü Hz.Muhammed'in çok iyi bilinen yönlerinden birisi Onun ümmi oluşudur. O dini alanda hiç kimseden bir şey öğrenmemiştir. Onun okuma yazması olmamıştı. Bunun hikmeti için şöyle denilebilir: İnsanlara Allah'ın dinini tebliğ etmek için fitratına ilahi eğitimden başkasının ulaşmadığı birinin görevlendirmesidir. İnsanlara bu daveti, dünya değerlerinden etkilenmemiş saf ve berrak bir kalp sahibinin yapması, saf insan fitratının ona yönelmesi irade edilmiş olsa gerektir.⁴²

Hz.Peygamber'in ümmi olduğunu ve ona itaat edilmesini Yüce Allah ayet-i celilelerinde şöyle buyurmaktadır: “De ki: “Ey insanlar” Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın elçisiyim. O'ndan başka ilah yoktur. O diriltir ve öldürür. Öyle ise Allah'a ve Onun sözlerine inanan ümmi peygamber olan Rasulüne iman edin ve ona uyun ki, doğru yolu bulasınız.”⁴³

“Sen daha önce, ne bir yazı okur, ne de elinle onu yazardın. öyle olsaydı, batıla uyanlar kuşku duyarlardı.”⁴⁴

İbn-i Abbas Diyor ki: Rasulullah (s.a.v) ümmi idi. Hiç bir şey okuyamaz ve yazamazdı. Eğer o okur ve yazar olsaydı, o takdirde kafirler Kur'an hakkında mutlaka şüpheye düşer ve : “Belki de onu öncekilerin kitaplarından aldı da Allah'a nisbet etti” derlerdi.⁴⁵

Bu ayetler Allah Rasulü'nün ümmi olduğunu açık bir şekilde bildirirken, aynı zamanda Kur'an'ın Allah'ın kelamı olduğunu da beyan etmiş olmaktadırlar.

⁴² Haşimi, M.A., a.g.e., s.22; en Nedvi, Ebu'l-Hasan, Rahmet Peygamberi, Çev.A. Özaydın, s.85, İstanbul, 1996.

⁴³ Araf, 7/158.

⁴⁴ Ankebut, 29/48.

⁴⁵ Sabuni, a.g.e., c.2, s.464.

Yüce Allah, Rasulüne indirdiği Kur'an ile onun eğitimini ve öğretimini doğrudan yapmıştır. Ayetler sürekli onu Rabbinin dilediği tarafa yönlendirecek şekilde iniyor, ona bilmediklerini bildiriyordu. Şu ayet-i kerimeler bu durumu açıklıyor: “Sana Kur'an'ı biz okutacağız ve asla unutmayacaksın”⁴⁶ “.. Allah sana kitap ve hikmet indirmiş, sana bilmediğini öğretmiştir. Allah'ın sana olan nimeti de büyüktür.”⁴⁷ “İşte böylece sana da emrimizle Kur'an'ı vahyettik. Sen, kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle doğru yola erdirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen doğru bir yolu göstermektesin”⁴⁸

Hz.Muhammed(s.a.v)'in herhangi bir ilim tahsilinde bulunmadığını güvenilir kaynaklar bildirmektedir. Onun ehl-i kitaptan bazılarından veya İran'lı bir köleden başka şeyler dinlediğini iddia edenler olmuşsa da bunlar doğrulanmayan iddiaların ötesine geçmemiştir.

Hz.Muhammed(s.a.v)'in okuma yazma bilmediğinin delili Kur'an'ın ilk nazil olan ayetleridir. Cebrail ona ilk vahiy “oku” emrini getirdiğinde “Ben okuma bilmem” cevabını vermişti.

Risalet görevi verilmeden önce Hz.Peygamber, ne kitabın kendisine nazil olacağını beklemiştir, ne de böyle bir şeyi tasavvur etmiştir. O semavi kitaplar ve muhtevaları hakkında da bir bilgiye sahip değildi. Kendisi Allah'a iman etmiş olmasına rağmen, insanların Allah hakkında, melekler, peygamberler, kitaplar ve ahiret hakkında nasıl bir akideye sahip olmaları gerektiğini şuurlu ve ayrıntılı bir şekilde bilmiyordu. Müşrikler, Hz. Peygamber'in semavi kitaplar ile ilgili bir şey konuşmadığını biliyorlardı. Çünkü Hz.Muhammed'in peygamberlik davası gütmek gibi önceden karar verdiği bir düşüncesi ve niyeti olsaydı kırk yıl susmaz, aksine ortamı hazırlamak için bu konular da sürekli konuşurdu. Fakat o kırk senenin sonunda bu ko-

⁴⁶ A'la, 87/6.

⁴⁷ Nisa, 4/113.

⁴⁸ Şura, 42/52.

nular hakkında birdenbire ayrıntılarıyla konuşmaya ve tebliğ etmeye başlamıştır.⁴⁹

Burada şu söylenebilir. Hz.Muhammed (s.a.v) başlangıçta okuma ve yazma bilmiyordu. Ancak her gelen Kur'an ayetini vahiy katiplerine okuyor, onlarda yazıyordu. Bu yirmi üç yıl sürmüştü. Bu süre zarfında Hz.Muhammed'in okuma açısından hiçbir şey bilmemesi mümkün değildir. Ne var ki O Allah'ın dinini sadece Allah'tan gelen vahiylerden öğreniyordu. Yazma konusunda da gerçek şudur ki Hz. Peygamber hiç bir zaman yazı yazmamış sadece yazdırmıştır.

Ümmi olan Hz.Peygamber gaibten haber vermiş midir? Bu sorunun cevabını Kur'an'dan öğrenelim.

4. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN GAYBI BİLMEMESİ

Kur'an-ı Kerim'in bir çok ayetinde gayba ilişkin bilginin sadece Allah tarafından bilindiği ve gaybın anahtarlarının Allah'ın yanında olduğu bildirilmektedir.

Kur'an ayetlerinden anlaşılan odur ki hiç bir insan ve hiç bir peygamber gaybı bilmemektedir. Ancak Allah peygamberlerinden dilediğine gaybı vahiyle bildirir.

HZ.Muhammed (s.a.v) son peygamberdi ve bir insandı. O Allah'ın Rasulü olmasının dışında hiç bir iddiada bulunmamıştır. Allah'ın izni dışında ne gaybı bildirmesi, ne de mucize göstermesi söz konusu değildir. Eğer gayba ilişkin Hz.Peygamber'den sadır olan bir söz varsa o ancak Allah'ın kendisine bildirmesidir.

Peygamberler ve diğer insanlar için gayb ile ilgili bilgiler hususunda Kur'an'ın şu ayetleri yeterince açıktır: “ ... Allah, size gaybı bildirmez. Fakat Allah elçilerinden dilediğini seçer (ona gaybı bildirir) ⁵⁰ “ De ki? Göklerde ve yerde, Allah'tan başka kimse gaybı bilmez...” ⁵¹ “O gaybı bilir, gaybı kimseye bildirmez. Ancak peygamber olmasını istedikleri bunun dışındadır. Çünkü O, peygamberlerin önünden ve arkasından gözcüler salar.” ⁵²

⁴⁹ Mevdudi, a.g.c., c.5, s.254.

⁵⁰ Al-i İmran 3/179.

⁵¹ Neml 27/65.

⁵² Cinn 72/26-27.

Allah (c.c.), bazı peygamberler hariç, hiç kimseye gaybı bildirmez. O peygambere mucize olsun diye, gaybla ilgili bazı hususları bildirir. Çünkü peygamberler mucizelerle desteklenirler. Bazı gaypları haber vermeleri de bu mucizelerdendir. Nitekim Yüce Allah Hz. İsa (a.s.) hakkında mealen şöyle buyurmaktadır: “Ayrıca evlerinizde ne yiyip ne biriktirdiğinizi size haber veririm”⁵³

“De ki: “Ben size, Allah'ın hazineleri benim yanımdadır demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size, ben bir meleğim de demiyorum. Ben, sadece bana vahy olunana uyarım...”⁵⁴ “De ki? “Ben, Allah'ın dilediğinden başka kendime herhangi bir fayda veya zarar verecek güce sahip değilim. Eğer ben gaybı bilseydim elbette daha çok hayır yapmak isterdim ve bana hiç bir fenalık dokunmazdı.”⁵⁵ “İşte bunlar sana vahyettiğimiz gayb haberlerindedir. Bundan önce onları ne sen biliyordun, ne de kavmin...”⁵⁶ “İşte bu gayb haberlerindedir, onu sana Biz vahy ediyoruz.”⁵⁷

Ayet-i kerimelerden çıkan sonuç şudur. Mutlak gaybı ancak Allah bilir. Onun bildirmesi dışında ona sahip olmak mümkün değildir. Peygamberde diğer insanlarda olmayan vahy alma yetkisi ve bunu insanlara tebliğ etme görevi vardır. Bu durumun peygambere diğer insanlardan farklı özellik ve sıfatlar gerektiği açıktır. Vahy sebebiyle peygamber diğer insanlardan ayrı bir makam ve mümtaz bir mevkiye sahiptir.⁵⁸

Yüce Allah dilediği kişilere gayb bilgisini verir. Gayb ile ilgili bilgi olan peygamberler de bunu ifade etmişlerdir. Allah' tan bilgi almanın yolu vahiydir. Gayb hakkında bilgi sahibi olmanın tek yolu yine vahiydir.⁵⁹

⁵³ Al-i imran 3/49.

⁵⁴ En'am 6/50.

⁵⁵ Araf 7/188.

⁵⁶ Hud 11/49.

⁵⁷ Yusuf 12/49.

⁵⁸ Gölcük Ş. Toprak S, a.g.c, s.308.

⁵⁹ Çelebi, İlyas, İslamda İnançta Gayb Problemi s.103, İstanbul 1996.

5.11Z. MUHAMMED (S.A.V)' İN BÜYÜK BİR AHLAK ÜZERİNE OLUŞU

İnsan ve toplum hayatını anlamlı kılan en önemli unsurların başında güzel bir ahlaka sahip olmak gelir. İnsanlar ahlaklı hal ve davranışlarıyla şahsiyetlerini geliştirirler ve toplumda saygın bir yer elde ederler. Toplumlar da ahlakı olgunluğa sahip fertlerin varlığıyla yüccilir ve uzun ömürlü olurlar. Her yönü ile müslümanlara örnek olan Hz. Muhammed (s.a.v) ahlakta da ümmeti için en mükemmel model olmuştur. O ahlaki fazilet ve erdemın zirvesinde idi. Çünkü onu terbiye eden, ona her şeyi öğreten Allah Teala'dır. O Allah (c.c.)'n "Sen şüphesiz büyük bir ahlak üzerinesin"⁶⁰ hitabına mazhar olmuştu. Bunun anlamı şudur: Ey Muhammed, muhakkak ki sen, çok yüksek bir terbiye, en yüksek hayra ulaştıracak mükemmel huylar, gerçekten övgüye layık tabiat ve meleke üzere yaratılmışsın, Allah (c.c.) sende bütün faziletleri ve olgunlukları toplamıştır. İlim, bilim, haya, çok ibadet ve çok cömertlik, sabır, şükür, tevazu, zühd, merhamet, şefkat, iyi geçinme ve bunun gibi güzel huylar onun güzel ahlakındandır.⁶¹

İbn-i Kesir bu ayetin tefsirinde şöyle diyor: Rasulullah (s.a.v) emir ve yasak bakımından Kur'an'ın temsilcisi idi. Bu, onun seciyyesi haline gelmişti. Sahib olduğu bu tabiatı onun mizacı ve karakterini bütünüyle kaplamıştı. Kur'an ne zaman ona neyi yapmayı emrettiyse, Resulullah (s.a.v) onu yapmış ve neyi yapmamayı bildirdiyse, onu terketmişti.⁶² Allah Resulünün sahib olduğu ahlaki fazilet ve olgunluğu en güzel ifade edenlerden biri Hz. Aişe'dir. Said b. Hişam rivayetinde şöyle demiştir: "Rasulullah (s.a.v)' ın ahlakını Aişe (r.a)'den sordum, dedi ki: "Kur'an'ı okumuyor musun", okuyorum, dedim. İşte dedi "Rasul-i Ekrem'in ahlakı Kur'an idi"⁶³

Bütün insanlık için hidayet rehberi olan, ahlaki faziletlerin tamamını içine alan Kur'an-ı Kerimi Rasulullah hem sözlü olarak, hem de fiili olarak öğretiyordu. Ashab-ı Kiram Hz. Peygamberi adeta Kur'an'ın canlı bir modeli olarak görüyorlar ve ona uyuyorlardı. Her hal ve davranışı Kur'an'a dayanan Hz. peygamber en güzel ahlaki davranışları müslümanlara öğretiyor ve sergiliyordu.

⁶⁰ Kalem, 68/4.

⁶¹ Sabuni, a.g.e. c.3. s.425; Elmalılı, M.H.Y, a.g.e, c.8 s.5268.

⁶² İbn-İ Kesir, a.g.e., c4. s.475.

⁶³ Müslim, Sahih, Salatu'l-Musafirin 139, c.6. s.268 .

Hz.Muhammed (s.a.v) kendisini tanıttığı bir sözünde şöyle buyurmuştur:

“Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim”⁶⁴ Yüce Allah'ın alemlere rahmet olarak gönderdiği Hz.Peygamber'in, şahsında bütün ahlaki vasıfları taşıması tabidir ve risaletin gereğidir. Onun ahlaki vahiy kaynağından besleniyor ve insanlığı aydınlatıyordu.

Kur'an-ı Kerimde Hz.Peygamber'in ahlaki faziletlerini anlatan bir çok ayet bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir: “Allah'ın rahmetinden dolayı ey Muhammed: Sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı kalpli olsaydın, şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi.”⁶⁵

Rasulullah (s.a.v) etrafındakilere karşı müsamahalı ve yumuşak huylu idi. O davetini yumuşak bir tutum, üstün ahlak ve nazik bir karakterle yapıyordu. Yüce Allah O'na böyle olmasını emretmişti: “Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri, ancak hat ile yarattık. O saat mutlaka gelecektir. Onlara güzel muamele et.”⁶⁶ “Sakın onlardan bazılarına verdiğimiz dünya malına gözlerini dikme, onların karşısında üzülme ve mü'minlere kanat ger.”⁶⁷ “Afv yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.”⁶⁸ Bu, Rasulullah'a güzel ahlakı emreden bir ayettir. Sözlerde ve fiillerde, iyiyi, güzeli emret. Cahillerden yüz çevir. Beyinsizlere karşılık verme. Bilakis onlara yumuşak davran.⁶⁹ Bu ayet-i Kerime her ne kadar hitap Hz.Peygamber'e ise de, Allah burada bütün insanlara edeb öğretmektedir.⁷⁰ Hz. peygamber'in ahlaki vasıflarının nasıl olması gerektiğini bildiren ayetlerden bazıları şöyledir: “... Sen kötülüğü, en güzel haslet ne ise onunla def et. O zaman görürsün ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse bile sanki candan dostun olmuştur.”⁷¹

⁶⁴ İmam Malik, Muvatta, Husnu'l-Hulk. 8. c.4. s.255. Çev.Komisyon. İst. 1994.

⁶⁵ Al-i İmran, 3/159.

⁶⁶ Hicr, 15/85.

⁶⁷ Hicr, 15/88.

⁶⁸ Araf, 76/199.

⁶⁹ Sabuni, a.g.c., c1. s.488.

⁷⁰ Kurtubi, a.g.c., c.7, s.219.

⁷¹ Fussilet, 41/34.

İnkâr eden kalplere ve nefislere karşı Allah Rasulü'nün bu yüksek ahlak ile yaptığı mücadele sayesinde ki, onlar iman eden kalplere dönüşmüşlerdir.⁷²

Hz.Peygamber'in ahlakı ve faziletleriyle ilgili olarak gelen ayetler üslup ve anlatım yönünden çeşitlidir. Bu ayetlerden bazıları hitapta özellik ve yüceltme hususunda, bazıları da Mekke ve Medine dönemlerinde Rasulullah (s.a.v)'in hayatıyla ilgili olayları tesbit hususunda gelmişlerdir.”⁷³

Yüce Allah şöyle buyuruyor : “Nun, kaleme ve yazdıklarına andolsun ki, sen, Rabbinin nimeti sayesinde mecnun değilsin. Hiç şüphesiz senin için bitip tükenmeyen bir mükafat vardır. Ve sen büyük bir ahlak üzerinesin.”⁷⁴

Peygamber, sahip olduğu üstün hasletleriyle Allah'ın onu seçmesine ve elçiliğine hak kazanmış, insanlara yol göstermek, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarmakla görevlendirilmiştir. Peygamber ahlakıyla, sahip olduğu üstün meziyetlerle, nübüvvet melekesiyle, insani olgunluğun zirvesine çıkmış, insanları da buldukları yerden kendi seviyesine yükseltmek için mücadele etmiş ve ümmetine büyük bir ahlak bırakmıştır.

Büyük bir ahlak üzerine olmak şefkat ve merhametinde zirvesinde olmaktır. Hz. Muhammed' in bu yönünü de ayrı bir başlık altında ele alalım.

6. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN ŞEFKATLİ VE MERHAMETLİ OLUŞU

Peygamber Efendimiz Hz.Muhammed (s.a.v), nazik ve müşfik bir tabiata sahipti. O, insanlara sevgi, şefkat ve merhametle yaklaşmış, onlarla diyalogunu bu zeminde yürütmüştür. Allah Rasulu bütün ashabına, çocuklara, kadınlara bir baba şefkatiyle davranmış, kimsenin kalbini kırmamıştır. Rasulullah (s.a.v), kendisine her türlü eziyeti yapan, canına kasteden düşmanlarına dahi şefkat göstermiştir.

⁷² Hatte, M.Kamil, Muhammed Aleyhisselam'ın Peygamberliği, Çev. İ.Ezherli, M.A.Köksal, s.44-45, Ankara, 1967.

⁷³ Derveze, İzzet, a.g.e., c.2, s.61-62.

⁷⁴ Kalem, 68/1-4.

Kur'an-ı Kerim Rasulullah'ın insanlara şefkat ve merhametle yaklaştığını şu ayetlerde bildirmektedir: “Allah'ın rahmeti sebebiyledir ki, sen onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, çevrenden dağılır giderlerdi. Şu halde onları affet ve bağışlanmaları için dua et...”⁷⁵

“Andolsun size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. Çünkü O, size çok düşkün, mü'minlere karşı çok şefkatlidir merhametlidir.”⁷⁶

Yüce Allah yemin ile buyuruyor: İnsanlara kendi cinslerinden öyle bir elçi geldi ki, melek değil, insandır. İnsanların sıkılmaları onun gücüne gider. Yani insanların zahmet ve meşakkat çekmeleri onu son derece üzümüştür. İnsan olması sebebiyle, insanların dertleri ile müteccir olmuştur. O insanlar üzerine çok titremiştir. İnsanları cehennem azabından kurtarıp, Cennet'e ulaştırmak için bütün gücüyle çalışmıştır.⁷⁷

Yukarıdaki ayetin tefsirinde İ.Hakkı Bursevi şöyle diyor: o peygamber, sizin iman etmenizi çok ister ve durumunuzu düzeltmenize çok düşkündür. Yoksa Hz.Peygamber, onların bizzet kendilerine düşkün değildi. Bir şeye düşkün olmak (hırs), o şeyi elde etmek için şiddetli çaba sarf etmektir. Ayette “rauf” (şefkatli) kelimesi önce zikredilmiştir. Şefkatli olmak, merhametli olmanın daha kuvvetli halidir. Bir yerde övme yapılırken, alttan yukarıya doğru gidilir. burada tersinin yapılmış olması, ayet sonlarındaki fasılalara riayet içindir.⁷⁸

Rasulullah (s.a.v), peygamberliğinin onuncu yılında Taiflilere İslam'ı anlatmak için gitmişti. Ancak onlar ilahi daveti kabul etmemişler ve Peygamberden şehirlerini terk etmesini istemişlerdi. Hz.Muhammed (s.a.v)'in dönüş yoluna ayak takımı kimseleri musallat ederek Rasulullah'ı taş yağmuruna tutturmuşlardı. Allah elçisinin ayakları kanlar içinde kalmıştı. Onların şerlerinden kurtulunca, bir üzüm

⁷⁵ Al- İmran, 3/159.

⁷⁶ Tevbe, 9/128.

⁷⁷ Elmalılı, a.g.e., c.4, s.2653.

⁷⁸ Bursevi, İ.H. a.g.e., c.3, s.543.

bağına girdi. Ağaç altında gölgelenirken şöyle dua ediyordu: “Ey Allah'ım. Kuvvetimin zayıflığını, imkanımın azlığını ve insanlara karşı düşkünlüğümü ve hakir görülmüş olmamı sona arzediyorum. Ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'ım Sen zayıfların Rabbisin. Benim de Rabbimsin, Sen, beni kötü huylu, yüzüstü, düşman eline düşürmeyecek, hatta işimin dizginini elime verdiğin akrabadan bir dosta bile beri bırakmayacak kadar bana merhametlisin. Allah'ım senin gazabına uğramayayım da çektiklerim ne olursa olsun katlanırım! Fakat, senin af ve merhametin bana bunları da göstermeyecek kadar geniştir...”⁷⁹

Daha sonra Hz.Peygamber (s.a.v) üzgün bir şekilde oradan ayrılarak Karnu's-Sealib mevkiine geldi. Burada Allah Teala Cebrail'i ve onunla birlikte dağlarda görevli meleğini peygambere gönderdi ve şöyle haber verdi: “Eğer dilersen, şu iki dağı Sakif kabilesinin başına yıkayım.” Bunun üzerine Hz. Peygamber: “Hayır! Ben, Allah'tan onların zürriyetinden, Allah'a ibadet edecek olan ve sirk koşmayacak nesiller çıkarmasını istiyorum.” buyurdu. Bunun üzerine melek: “Sen, Rabbinin seni isimlendirmiş olduğu gibisin” dedi. Yani sen “çok şefkatli ve merhametlisin” demek istedi.⁸⁰

Hz.Peygamber, insanların en şefkatlisi, en güler yüzlüsü idi, Kalbi tertemizdi. Şefkati ve merhameti o kadar genişti ki bütün canlıları kapsıyordu. Kedinin su içmesi için su kabını eğdi. Hayvanlara bindikleri zaman onlara iyi davranmalarını ve şeytanlar gibi davranmamalarını müslümanlara tavsiye ederdi.”⁸¹

Onun sahip olduğu şefkat ve onun sahip olduğu evrensel nübüvvetin bir gereği idi. Bütün insanlara rahmet olan Peygamber'in diğer bir özelliği de güvenilir ve dürüst olmanın zirvesi olmaktı. Şimdi de Rasulullah (s.a.v.)'ın bu yönünü Kur'an ayetleri ile açıklamaya çalışalım.

⁷⁹ Köksal, M.A, a.g.e., s.301.

⁸⁰ Köksal, M.A, a.g.e., s.303, Bursevi, a.g.e., c.3. s.543.

⁸¹ Akkad, Abbas Muhamud. Hz.Muhammed'in Eşsiz Deha ve Şahsiyeti, Çev. Said Şimşek, s.111-112. Konya,1979.

7. HZ. MUHAMMED (S. A. V)' İN GÜVENİLİRLİLİĞİ VE DÜRÜSTLÜĞÜ

Allah Rasulü Muhammed (s.a.v.) insanların en güvenilir ve dürüst olanı idi. O bu vasıflarını peygamberlikten önce ve sonra bütün hayatında göstermiştir. Hz. Muhammed'in güvenilirliğini, doğruluğunu ve dürüstlüğü sadece müslümanlar değil, ona inanmayan müşrikler de itiraf etmişlerdir.

Hz. Muhammed, amcasının yanında ticarete başlamış, kısa zamanda güvenilir bir şahsiyet olarak tanınmıştır. Toplum tarafından büyük saygı gösterilen Muhammed (s.a.v.), "sadık" ve "emin" olarak tanınmıştır. Kabe'nin tamirinde Hacer'ül -Esved taşının yerine konulması konusunda Mekke'li kabileler arasında ihtilaf çıktığında Kabe'ye ertesini sabah ilk girenin koyması kararlaştırıldı. O sabah Kabe'ye ilk giren Muhammed (s.a.v) olunca, herkes sevindi? Bu gelen el-Emindir, onun hükmüne razıyız dediler. Hz. Muhammed Haceru'l-Esved' i yerine koymak için bir elbise istedi. Her kabilenin temsilcilerine elbisenin kenarlarında tutmalarını istedi. Herkes elbiseyi beraber tutarak kaldırdılar. Hz. Muhammed taşı alıp yerine koydu. Bu çözüm herkesi memnun etmişti.⁸²

İbn-i İshak diyor ki, Muhammed (s.a.v) insanların ahlakça en üstünü, ikram bakımından en cömerdi sözünde en doğru, emanette en büyüğü, kötülüklerden en uzağı olduğu için ismi "el-Emin" olmuştu.⁸³

Kur'an-ı Kerimde, Hz. Muhammed'in güvenilirliği şöyle bildirilmektedir: "O'na itaat edilir, sonra emindi."⁸⁴

Yani o itimad edilen bir kimsedir. Allah ona nasıl vahyetmişse o eksiltmeden ve kendisinden bir şey katmadan aktarır.⁸⁵ Emin: her yönü ile kendisine itimad edilen,

⁸² İbn-i Hişam, a.g.e., c.1. s.209.

⁸³ İbn-i İshak, Siret, s.57, Konya 1981.

⁸⁴ Tekvir, 81/21.

⁸⁵ Mevdudi, a.g.e., c.7, s.5620.

risalet görevinde tam güvenilir olan, görevini hakkıyla yerine getiren, kusuru, hatası, ihaneti asla mümkün olmayan ⁸⁶ Muhammed (s.a.v)'dir.

Rasulullah (s.a.v) bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “Semadakiler nezninde emin olduğum akşam, sabah bana semadan haber geldiği halde siz bana emniyet etmiyor musunuz?...”⁸⁷

Hz.Muhammed'in “Emin” olduğundan kimsenin şüphesi yoktu. ne var ki: müşrikler emin olarak vasıfladıkları ve en kıymetli emanetlerini yanına bıraktıkları Hz.Muhammed'i, İslam'ı tebliğ etmeye başlayınca yalanladılar. Onu çok iyi tanıdıkları halde getirmiş olduğu ilahi esaslara inanmadılar. Onlar Hz.Muhammed'in güvenilirliğini ve dürüstlüğünü inkar edemediler, ancak Onun getirdiği Kur'an ayetlerini inkar ettiler.

Hz.Ali'den şöyle rivayet edilmiştir: “Ebu Cehil, Peygamber'e “Biz seni yalanlamıyoruz. Senin getirdiğin şeyi yalanlıyoruz.” dedi. Bunun üzerine “Onlar seni yalanlamıyorlar. Fakat o zalimler Allah'ın ayetini inkar ediyorlar.”⁸⁸ anlamındaki ayet nazil oldu.⁸⁹

Bedir savaşında Ahnes b. Şarik, Ebu Cehl'e gizlice sordu. Burada ikimizden başka üçüncü bir kişi yok. Doğru söyle, Muhammed'i bir yalancı olarak mı görüyorsun, yoksa gerçekten doğru biri olarak mı?”Ebu Cehl şöyle cevap verdi:“Allah'a yemin olsun ki, Muhammed doğru bir insandır ve hayatı boyunca tek bir yalan bile söylememiştir. Fakat, zaten kabilenin bayrağını taşıma, hacılara su verme ve Ka'be'nin anahtarlarını ellerinde bulundurma ayrıcalığına sahip olan Kusay oğulları peygamberliğin alıcıları olarak da kabul edilirse, Kureys'ten geriye kalanlara ne düşer.”⁹⁰

Rasulullah (s.a.v) hayatının her safhasında doğruluktan ayrılmamış, her hal ve hareketiyle tertemiz bir hayat yaşamıştır. O, her yönüyle olduğu gibi emin olmada,

⁸⁶ Elmalılı, a.g.e., c.8, s.5620.

⁸⁷ Müslim, Sahih, Zekat, 48, c.7, s.163.

⁸⁸ En'am, 6/33.

⁸⁹ Tirmizi, Sünen, Tefsiru'l-Kur'an Suretu'l-Enam, 1, c.6, s.152.

⁹⁰ Mevdudi, a.g.e., c.1, s.544.

doğru ve dürüst olmada da Müslümanlar için en güzel örnek olmuştur. Ahlaki vasıfların en mükemmeliyle donatılmış olan Allah rasulu (s.a.v.) aynı zamanda insanların en cesur ve şecaat sahibi olanı idi. Şimdi Hz.Peygamber'in bu yönünü inceleyelim.

8. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN CESARETİ VE KAHRAMANLIĞI

Cesur olmak, peygamberliğin bir gereğidir. Bu vasıf bütün peygamberlerde mevcuttur. Değişik milletlere gönderilen peygamberler, Allah'ın dinini tebliğ ederken büyük zorluklarla karşılaşmış, inkarcılarla mücadele etmiş, bazen de savaşmak zorunda kalmışlardır. Peygamberlerin mücadelelerini sürdürmeleri büyük bir çaba ve cesareti gerekli kılmıştır. Peygamberlerin son halkası Hz.Muhammed (s.a.v), İslam dinini büyük bir kararlılık ve cesaretle tebliğ etmiş, hiç bir güç onu korkutmamış ve yıldırmamıştır. Çok sayıda tehlike ve bela ile karşılaşmış, fakat hiç bir zaman bir zayıflık ve korkaklık göstermemiştir. Mekke müşriklerinin muhalefeti çok şiddetlendiği bir sırada, amcası Ebu Talib şöyle demiştir: “Bütün bu anlattıkların hakkında konuşmasan olmaz mı? Kendi kendine inan, fakat başkalarıyla uğraşma, Konuşursan, ileri gelen insanları kızdırır, kendini ve hepimizi tehlikeye atarsın, “Rasulullah ise şöyle cevap vermiştir: “Güneşi sağ elime, ayı da sol elime koysalar, yine davamı bırakmam.”⁹¹ Bu cevap, Rasulullah (s.a.v)'in sahip olduğu ilahi cesaretin en güzel bir ifadesidir.

Allah Rasulu (s.a.v)'nün nasıl bir cesarete sahip olduğunu Kur'an-ı Kerim şöyle bildiriyor: “Rasul, arkanızdan sizi çağırırken siz habire (düşmandan) kaçıyor, hiç kimseye dönüp bakmıyordunuz.”⁹²

Bu ayet Uhud Savaş meydanını tasvir ediyor. Müslümanların aleyhine dönen savaş şartlarını ve yenildikleri anı anlatan ayet bu esnada Rasulullah (s.a.v)'in yalnız başına savaş meydanında sebat ettiğini, olayların onu korkutmadığını bildirmektedir. Öyle ki bu savaşta Allah Rasulünün öldürüldüğü şayiisi çıkmış ve öldüğü sanılmıştı. Kur'an bu konuya da şöyle değinmiştir. “Muhammed ancak bir Rasuldür. Ondan

⁹¹ Ibn-i İshak, a.g.e., s.135.

⁹² Al-i İmran 3/153.

öncece pek çok rasul gelip geçti. Şimdi O,ölür ya da öldürülürse siz ökçelerinizin üzerinde gerisin geriye mi döneceksiniz?”⁹³

Rasulullah (s.a.v)'ın savaş meydanındaki çağrısı ve ashabından bazılarının onun çağrısına kulak verip etrafında toplanmaları bir ölçüde müslümanların toparlanmasını temin etmiştir. Onun bu tavrı ve sebatı anında etkisini göstermiş ve müslümanlar toparlanmıştı.

Rasulullah (s.a.v)'ın zor durumlarda nasıl davrandığını bildiren diğer bazı ayetler şöyledir: “Andolsun ki Allah, birçok yerde ve Huncyn savaşında size yardım etmişti. Hani çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş, fakat size bir fayda sağlamamıştı. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti, sonunda gerisin geriye dönmüştünüz. Sonra Allah, Rasulü ile mü'minlere gönül rahatlığı verdi. Sizin görmediğiniz ordular indirdi de kafirlere azap etti. İşte bu, o kafirlerin cezasıdır.”⁹⁴

Bu ayetlerde ifade ediliyor ki, Rasulullah (s.a.v), müslümanların çoğunluğu kırılıp savaş şartları aleyhlerine dönmeye ramak kala, savaş meydanında sebat eden az bir toplulukla beraber olmuş ve onlarla birlikte direnmiştir. Huncyn savaşı 12 bin müslümanın katılmasıyla o güne kadar ulaşabildiği en büyük sayısal güce varan İslam ordusunun ilk savaşı idi. Fakat bu sayıya rağmen, Hevazin kabilesine mensup okçular, pusuya yattıkları yerden çıkıp İslam ordusunu ok yağmuruna tuttu ve öncü kuvvetlerini dağıttı. İslam ordusunun bu ön hattı geri çekilmeye mecbur oldu. Bu çekilme gerideki hatlara da sirayet ederek bir paniğe dönüştü. Buna rağmen Hz. Peygamber (s.a.v) ve cesur bir kaç ashabı, bütün metanetleriyle yerlerinde durdu ve panik halindeki orduyu toparlamaya çalıştı ve sonuçta bu savaşı zafarla noktadılar. Hz.Peygamber'in büyük cesareti ve birkaç cesur sahabinin üstün gayretleri olmasaydı Huneyn Savaşı müslümanlar için bir hezimet olabilirdi.⁹⁵ Peygamber Allah'ın dinini insanlara tebliğ ile görevli idi. Onun için korkmak, geri çekilmek söz konusu değildi. O Allah'ın tevhid dinini en küçük bir tereddüt göstermeden bütün insanlara

⁹³ Al-i İmran, 3/44.

⁹⁴ Tecvbc. 9/25,26.

korkusuzca anlattı. Allah'ın yardımı ve Peygamberin büyük cesareti ile İslam Arap yarımadasından bütün dünyaya yayıldı. Müslümanlara her yönüyle örnek olan Hz. Muhammed (s.a.v) bu konuda da en güzel modeli teşkil etmiştir. Müslümanların da bu özelliği ile Rasulullah'ı takip etmeleri üzerlerine bir vecibe teşkil etmektedir.

Hayatın her alanında bize rehber olan Allah Rasulü'nün hayası, adab-ı muaşeretini bizi nasıl aydınlatıyor? Ayrı bir başlıkta görelim.

9. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN HAYASI VE ADAB-I MUAŞERETİ

Allah Rasulü Muhammed (s.a.v), iffet ve hayanın zirvesiydi. O tam manasıyla bir namus sembolüydü. Ashabından bir çoğunun rivayetine göre genç kızlardan daha haya sahibi ve utangaçtı.⁹⁶ O, hiçbir zaman yüksek sesle konuşmaz, yakışsız bir tavır takınmazdı. İnsanlara karşı daima nezaketle hareket eder, hiç kimseyi incitmezdi. Bir mecliste istemediği bir şey duyduğu zaman insanların yüzüne karşı bir şey söylemezdi. Fakat yüzünün rengi duygularını yansıtırdı. Kur'an-ı Kerim)'de Hz. Peygamber'in hayası hakkında şöyle buyurulmuştur- "Ey iman edenler" Size izin verilmedikçe Peygamberin evlerine girmeyin. Kendiniz yemeğin pişmesini beklemediğiniz halde, yemeğe çağrılmanız hariç. Fakat çağrıldığınızda girin. Yemeği yediğinizde hemen dağılın, uzun söze dalmayın. Çünkü bu hareketiniz peygamberi üzüyor, fakat o utanıyor. Ama Allah, hakkı söylemekten çekinmez..."⁹⁷

Ayet-i kerime, müslümanların yapmaları gereken bir davranışı ve buna karşı Hz. Peygamber'in tutumunu ifade ediyor. Yemeğe davet edilen misafirler, yemeği bitirdikten sonra, ev halkını rahatsız edecek kadar uzun süre oturur ve konuşup eğlenceli sohbetler yaparlardı. Bu davranışlarıyla müslümanlar çoğu zaman Hz. Peygamber'i rahatsız ederlerdi. Fakat o affeder ve unutturdu. Hiç bir zaman onların yüzüne incitici bir söz söylemedi. Onun yüce ahlakı, merhametli kalbi ve sahip olduğu haya duygusu, onlara incitici bir şey söylemesini engelliyordu.⁹⁸

⁹⁶ Buhari, Sahih, Menkıb, 23, s.750 .

⁹⁷ Ahzab, 33/53 .

⁹⁸ Mevdudi. a.g.c. c.4, s.448 .

H.z.Peygamber her zaman ve her yerde ashabı ile en güzel şekliyle diyalog içinde bulunmuş, onlara karşı yumuşak davranmıştır. Şefkati ve merhametiyle onlara muamele etmiştir.

Kur'an bu gerçeği şöyle dile getiriyor: "O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın. Şayet sen kaba katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu halde onları affet ve bağışlanmaları için dua et. İşlerinde onlara danış. Artık kararını verdiğin zaman da Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine sığınanları sever."⁹⁹

Yani, ey Muhammed! Arkadaşlarının senin emrine muhalefet ve itaatsizlik etmelerine rağmen Allah'ın, senin kalbine yerleştiği rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın ve iyi muamele ettin. Eğer sen zalim huylu ve katı kalpli olup onlara karşı kaba ve sert davransaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılıp giderlerdi. Ey Muhammed! Onların sana yaptıkları eziyeti bağışla, Allah'tan onlar için mağfiret iste ve bütün işlerinde onlarla meşveret et ki, bu hususta insanlarda sana uysun.¹⁰⁰

Allah Rasulünün, İslam düşmanlarına karşı tutumu onun getirdiği din İslam'a göre idi. O, düşmanlarının seviyesine hiç bir zaman inmedi ve Allah'ın kendisine bildirdiği şekilde davrandı.

"İyilikle kötülük eşit olmaz. Sen, en güzel olan bir tarzda (kötülüğü) uzaklaştır. O zaman (görürsün ki) seninle onun arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost (un) oluvermiştir."¹⁰¹

Yüce Allah, elçisine ve onun vasıtasıyla müslümanlara söz konusu tavsiyeleri yaptığında mevcut durum şöyle idi: İslam düşmanları H.z.Peygamber (s.a.v) ve müslümanlara karşı her türlü şiddete başvuruyor ve insani, ahlaki ve vicdani tüm kural ve sınırları bir yana iterek zulmediyorlardı. Ayrıca H.z.Peygamber (s.a.v)'i ve müslümanları mağlub edebilmek için, her türlü yalan, iftira ve hileyi kullanıyorlardı. Tebliğ etmenin tüm yollarının kapandığı böylesine zor ve müşkil bir durumda yüce

⁹⁹ Al-i İmran, 3/159 .

¹⁰⁰ Sabuni, a.g.e., c. 1, s.240 .

¹⁰¹ Fussilet, 41/34 .

Allah, elçisine çözüm olarak şu tavsiyelerde bulunmuştur. “İyilik ve kötülük bir olmaz.” İnsan fitratı icabı kötülüğü sevmez ve ondan nefret eder. Kötülük yapanlar haksız olduklarını bilmektedirler ama inatlarından ve çıkarları söz konusu olduğundan, müslümanlara direnmektedirler. İyilik ve kötülük savaştığında iyilik her zaman galip gelecektir. “Kötülüğe iyilikle, hatta daha fazlasıyla cevap verin” Size kötülük yapan bir kimseyi affetmeniz bir iyiliktir. Fakat size kötülük yapan bir kimseye, karşılık verme imkanı bulmanıza rağmen, iyilik yapmanız ise, bir ihsandır. Bu davranışınızın sonunda, size en aşırı kötülüğü yapan kimseler bile sizinle dost oluverirler. Çünkü bu insan fitratında vardır.¹⁰²

Rasulullah (s.a.v) insanların gönüllerini alır, onları hoş tutardı. Her kavmin ileri gelenine ikramda bulunur ve onu kavmine başkan yapardı. İnsanların hilcelerinden çekinir, fakat hiçbir kimseye karşı tavrını ve davranışını değiştirmezdi. Ashabının hallerini takip eder, meclisinde oturanların her birine karşı gerekli ilgi ve iltifatı gösterirdi. Öyle ki, meclisinden kimse “şu kişi peygamberin yanında benden daha çok itibar görüyor” demezdi. Bir kimse bir şey sormak için gelip yanına otursa, onu dinler, cevabını verir, kendiliğinden ayrılıp gidinceye kadar ona katlanırdı. Birisi ihtiyacının karşılanmasını isterse, onun ihtiyacını gidermeden veya güzel sözle ona yol gösterip dua etmeden geri çevirmezdi.¹⁰³

10. HİZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN DOSTLUĞU

İnsanın imanının tam olması için Allah'ı ve Rasulünü kendi nefsinden daha çok sevmesi gerekir. Bir müslümanın Allah ve Rasulünü sevmesi, onlarla dost olması Allah'ın bir emridir. Yüce Allah buyuruyor ki:

“Sizin dostunuz ancak Allah, Onun Peygamberi ve Allah'ın emirlerine boyun eğici olarak namazı dosdoğru kılan, zekatı veren o mü'minlerdir.”¹⁰⁴ Yüce Allah ayet-i kerimede “veli” lafzını tekil olarak zikretmiştir. Bundan maksat asıl dostun sadece

¹⁰² Mevdudi, a.g.e., c.5, s.194-195 .

¹⁰³ Kadı İyaz. n.g.e., s.95 .

¹⁰⁴ Maide, 5/55 .

Allah olduğunu vurgulamaktır. Bundan sonra, Rasulünü ve mü'minleri kendi ismi üzerine atfedip onların da kendisine tabi olarak dost olduklarını bildirmiştir. ¹⁰⁵

Başka bir ayette Allah'ı ve Rasulünü dost edinenlerin üstün oldukları haber verilmektedir: "Kim Allah'ı, peygamberini ve inananları dost edinirse bilsin ki, şüphesiz Allah'tan taraf olanlar üstün gelirler." ¹⁰⁶

Allah'ın düşmanlarından uzak durup Allah'ın peygamberinin ve mü'minlerin dostluğuna güvenen kimse Allah'tan yana olanlardır. Allah'tan yana olan ve Onun dinine yardım eden kimseler, şeytanın taraflarına üstün gelirler. Onlar hem dünyada hem ahirette kazananlardır.

İnsanlığı cehaletten karanlığa çıkaran İslam'ın getirdiği en önemli esaslardan birisi adalettir. İslam peygamberi de en güzel şekilde adaleti uygulamıştır. Şimdi Onun adaletini inceleyelim.

11. İZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN ADALETİ

Hz.Peygamber (s.a.v) nübüvvetten önceki hayatında ve nübüvvetten sonra her hal ve hareketiyle adaleti gözetmiş ve onu hep uygulamıştır. Peygamber olmadan önce genç bir tüccar iken, adaleti ve dürüstlüğüyle adil bir işadamı olarak şöhret kazanmıştır. Onun adaletine sadece müslümanlar değil, herkes güveniyordu. Rasulullah'ın en azgın düşmanları olan Yahudiler bile aralarında hüküm vermesi için ona müracaat ederlerdi. Allah Rasulü önüne getirilen davaları onların kanunlarına göre çözümlerdi.

Kur'an-ı Kerim Yahudilerin bu durumunu ve Rasulullah'ın nasıl davranmasını şöyle bildiriyor: "Onlar yalana kulak verirler, haram yerler. Eğer sana gelirlerse aralarında hükmet, yahut onlardan yüz çevir, yüz çevirsen sana zarar vermezler. Eğer hükmedersen aralarında adalette hüküm ver, Allah adil olanları sever." ¹⁰⁷

¹⁰⁵ Sabuni, a.g.e., c.1, s.350 .

¹⁰⁶ Maide, 5/56 .

¹⁰⁷ Maide 5/42 .

Adalet söz konusu olduğunda Rasulullah (s.a.v) dost, düşman ayırt etmezdi. Herkese adaletin gereği neyse onu yapardı. Onu elçi olarak gönderen Allah Teala O'na ve tüm müslümanlara şöyle emrediyor: "Ey inananlar! Allah için adalette şahitlik edenler olun. Bir topluluğa karşı duyduğunuz kim, sizi adaletten saptırmasın. Adil davranın, takvaya yakışan budur. Allah'tan korkun, şüphesiz Allah yaptıklarınızı haber almaktadır." ¹⁰⁸ Bir defasında, Kureyşli bir kadın hırsızlıktan suçlu bulunmuştu. Bazıları Kureyş'in şerefini korumak için kadını cezadan kurtarmak istediler. Olayı örtbas etmeye çalışıyorlardı. Üsame b.Zeyd'den araya girmesini istediler. O da Rasulullah(s.a.v) dan kadını affetmesini rica etti. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v) hiddetle:"İsrailoğulları işte bu yüzden helak olmuştur. Onlar, kanunları fakirlere uygular, zenginleri ise affederlerdi." dedi. ¹⁰⁹

Allah Rasulü hayatı boyunca adaleti ayakta tutmuş, ashabından da adaletli olmalarını istemiştir. Ebu Said'in rivayetine göre Rasulullah (s.a.v)'a şöyle buyurmuştur: "Kıyamet gününde insanların Allah'a en yakın ve sevgilisi, adil lider olacaktır. Ve Allah'ın nazarında insanların en kötüsü ve O'na en uzak olanı da zalimlerdir." ¹¹⁰

Rasulullah (s.a.v) ölüm döşegindeyken şöyle demişti: "Birisine bir borcum varsa, veya birisini kırdıysam, yahut birisinin mal veya şerefine zarar verdiysem, işte şahsım, işte şerefim, işte mülküm, benden intikamımı bu dünyada alsın!" Çevresinde tam bir sükunet vardı. Sadece bir kişi birkaç dirhem talep etti ve hemen ödendi. ¹¹¹ Dünya insanları gerçek adaleti Hz.Muhammed'in getirdiği din İslam'da ve Onun şahsında tam anlamıyla buldular. Hz.Peygamber'in ashabı da onun yolundan yürüdü ve adaleti mülkün temeli yaptı.

Hz. Muhammed (s.a.v) hem adalet hem de itidal sahibiydi. Şimdi onun itidal yönüne bakalım.

¹⁰⁸ Maide 5/8 .

¹⁰⁹ Afzalur Rahman, a.g.c., c. 1, s.74 .

¹¹⁰ Afzalur Rahman, a.g.c., c. 1, s.75 .

¹¹¹ Afzalur Rahman, a.g.c., c. 1, s.75 .

12. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN İTİDAL SAHİBİ OLUŞU

Peygamber Efendimiz Hz.Muhammed (s.a.v) hayatının her safhasında itidal sahibi olmuştur. Yani ifrat ve tefrite gitmemiştir. İnsanların ibadetlerinde, harcamalarında, sevgi ve nefretle aşırılığa kaçmamalarını tavsiye buyurmuştur. O bu tavsiyelerini Kur'an ayetleri doğrultusunda yapıyordu. Bir ayeti kerimede şöyle emredilmektedir:

“Elini boynuna bağlama (cimri kesilme), tamamen de açma (tutumsuz olma), yoksa pişman olur, açıkta kalırsın.”¹¹²

Rasulullah (s.a.v) ayeti kerimenin gereğini kendisi uyguluyor ve ümmetinden buna uymalarını istiyordu. İnsanlar harcamalarında ne savurgan, ne de cimri olsunlar. İkisinin ortasında bulunmak en doğrusudur. Bu kuralı hayatlarında uygulayan insanları Kur'an şöyle övmektedir: “Onlar, harcadıkları zaman ne israf ederler, ne de cimrilik: ikisi arasında orta bir yol tutarlar.”¹¹³

Bütün davranışlarında ölçülü olmayı prensip edinen Peygamber (s.a.v) ibadetlerde de bu itidali gözetmiştir. Kendisi peygamber olması hasebiyle insanlardan fazlaca ibadette bulunmuştur. Ancak bir beşer olarak, herkesin mükellef olduğu ibadetlerde orta yolu takip etmiştir. O bütün geceyi namaz kılıp uyanık geçirmemiştir. Senenin bütün günleri oruç ta tutmamıştır. O ibadetlerini hakkıyla yapmış, çokça şükreden bir kul olmuş, ancak bunu insanın taşıyamayacağı bir yük haline getirmemiştir.

Bir gün ashabından üç kişi Hz. Aişe (r.a.) ye gelerek Onun ibadet hayatını öğrenmek istediler. Hz.Aişe (r.a.) “ şöyle şöyle ibadet eder” diye söyledi. Bunun üzerine içlerinden biri: “ olabilir, Allah onun gelmiş geçmiş bütün günahlarını affetti. Biz onun gibi değiliz.” dedi. Neticede şu karara vardılar. Birincisi her gün oruç tutacak, ikincisi bütün gece namaz kılacak, üçüncüsü ise hiç evlenmeyecekti, Hz.Peygamber bu üç şahsın durumunu ve verdikleri bu kararı öğrenir öğrenmez derhal çağırarak onlara şöyle buyurdu: “Vallahi sizin içinizde Allah'tan en çok korkan ve en

¹¹² İsra, 17/29 .

¹¹³ Furkan, 25/67.

mütteki olanımız benim. Fakat bununla beraber ben bazen oruç tutar, bazen tutmam, gecenin bir kısmında namaz kılar, diğer bir kısmında dinlenmek için yatarım. Hanımlarla evlenirim. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir. ¹¹⁴ Böylece Allah rasulü Kur'an'a ve sünnete uymayan bir davranışı tasvib etmiyor, dindar olma niyeti ile dine ve sırata aykırı bir yola giren sahabileri ikaz ediyor. Bununla gerek o sahabiler için gerekse onların aileleri için çıkması muhtemel problemleri bertaraf etmiş olmaktadır. ¹¹⁵

Hz.Peygamber (s.a.v.), sevgi ve düşmanlık konusunda aynı hassasiyeti göstermiş, insanların sevgi ve nefrette aşırı bir tutum içine girmemelerini istemiştir. bu konudaki, bir hadisinde Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyuruyor: “Sevdiğin kimseyi orta yollu sev, belki bir gün düşmanın olur. Düşmanına da aşırı buğzetme, belki bir gün dostun olur. ¹¹⁶

Hz.Peygamber'in itidal sahibi olduğunu gösteren en önemli olaylardan biri şudur: Oğlu İbrahim vefat ettiği gün güneş tutuldu. Halk, “İbrahim öldüğü için güneş tutuldu” dediler. Bundan haberdar olan Rasulullah (s.a.v) derhal şöyle buyurdu: “Güneş ve ay Allah'ın (kudretine delalet eden) iki işaretidir. Bunlar hiçbir kimsenin ölümü veya hayatı için tutulmazlar. Bunların tutulduğunu gördüğünüz zaman, Allah'a dua edin. Ve bu hal açılıncaya kadar nafil namaz kılın. ¹¹⁷

Bu olayda, Allah rasulü, halk sahib olduğu yanlış inanç ve düşünceden dolayı uyarılmış ve onları aydınlatmıştır. Başka türlü davranması itidal olmayacağı gibi esasen nübüvvet ile bağdaşmazdı.

Hz.Muhammed (s.a.v.), düşmanlarına karşı da itidal sahibi idi. Kendisine her türlü zulmü ve düşmanlığı yapan müşriklere aynı şekilde cevap vermemiş, en zor

¹¹⁴ Buhari, Sahih, Nikah, 1, s.1115.

¹¹⁵ Aşık, Nevzat, Hz.Peygamber ve İtidal, s.15, İzmir, 1987.

¹¹⁶ Tirmizi, Sünen, el-Birr ve's-sile, 60. c.4, s.354.

¹¹⁷ Buhari, Sahih, Kusuflar, 15, s.227.

zamanlarında bile, onlar için beddua yapılması istendiğinde “Şüphesiz ben lanetçi değil, rahmet olarak gönderildim buyurmuştur.”¹¹⁸

Hz.Peygamber (s.a.v)'in hangi davranışına bakarsak orada itidalî, yani orta yolu görürüz. O zorlaştırmak için değil, kolaylaştırmak için, nefret ettirmek için değil, müjdelemek için gelmişti.

Hz. Muhammed(s.a.v) Allah'ın dinini tebliğ etmede büyük bir azim ve sabır göstermiştir. Şimdi bu konuya geçiyoruz.

13. HZ. MUHAMMED(S.A.V)' İN AZİMLİ VE SABIRLI OLUŞU

Hz.Peygamber (s.a.v) Allah'ın dinini yaymak için bütün gücüyle çalışmıştır. Tebliğ etmekle görevli olduğu davası yoluna gereken her şeyi yapmış, hiçbir engel onu durduramamıştır. Nübüvvetinin her safhasında büyük bir azim ve sabır göstererek insanlara İslam'ı tebliğ etmiş ve doğru yolu göstermiştir. Hz. Muhammed vefat ettiği zaman, daha önce bir cehalet merkezi olan Arap yarımadası İslam'ın nuru ile aydınlanmıştı. Bu neticeye, Rasulullah'ın azim ve sabırla yürüttüğü büyük mücadelesi sonucu varılmıştı. O sabır ve azimle çok çaba sarf ettiği için Allah'ın yardımı ile İslam zafere ulaşmıştı. Bu gün dünyada milyonlarca kişi bu zaferin bir neticesi olarak Allah'ın dinini yaşamakta ve yaşatmaya çalışmaktadır.

Rasulullah (s.a.v) İslam'ı tebliğ ederken kendisine her türlü kötülüğü yapan müşriklere karşı direnmiş, bütün baskılara göğüs germiştir. O, Allah'ın yardımından hiç bir zaman ümidini kesmemiştir. Yüce Allah daha önceki peygamberlerin durumunu bildirerek Kur'an'da şöyle buyurmuştur: “O halde, peygamberlerden azim sahibi olanların sabrettiği gibi sen de sabret. İnkarcılar hakkında acele etme...”¹¹⁹

Daha önceki peygamberler kavimlerinin eziyet ve kötü davranışlarına yıllarca sabretmişler ve mücadele etmişlerdir. Yüce Allah Hz.Peygamber'den , kafirlerin hemen iman etmeleri ve azap görmeleri hakkında aceleci olmamasını bildirmektedir.

¹¹⁸ Müslim, Sahih, el-Birr ve's-Sile, 24, c.16, s.366 Nevevi Şerhi. Beyrut.1997.

¹¹⁹ Ahkaf, 46/35.

Yüce Allah'ın buyruğu doğrultusunda Hz.Peygamber (s.a.v) müşrik ve putperest bir toplumda insanları Allah'a inanmaya çağırmıştır. Müşrikler ona muhalefet etmiş, O'na engel olmak, hatta öldürmek için planlar hazırlamışlardır. Fakat o bütün bu engelleri aşmıştır. İnkarcılar Hz.Peygamber'in azmini ve sabrını kırmak için her türlü maddi menfaatleri ve makamları da teklif etmişlerdir. Ancak o ne davasından vazgeçmiş, ne de Onun azim ve sabrından bir şey kaybetmiştir. O doğru bildiği yolda durmadan, bıkmadan usanmadan en güzel azim ve sabır örneği olarak yürümüş ve Allah'ın yardımını ile Allah'ın dinini tebliğ görevini tamamlamıştır.

Burada Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimizin Kur'an'da geçen vasıfları ile ilgili tespitlerimizi bitirmiş oluyoruz. Bu kısımda Hz.Muhammed (s.a.v)' in ailesi ile ilgili Kur'an'da verilen bilgileri ele alacağız.

B. KUR'AN'DA HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN AİLESİ

Bu başlık altında Hz. Muhammed (s.a.v)' in hanımlarının durumu ve Hz. Peygamber' in evlilikleri ele alınacaktır.

Hz.Muhammed (s.a.v) bir peygamber olarak, insanlar için her yönü ile örnek teşkil etmiştir. Onun aile hayatı, ev içindeki davranışları, bir eş, bir baba olarak hal ve hareketleri bizler için birer örnektir. ¹²⁰ Hz. Muhammed (s.a.v)'in dörtten fazla evlenmesi, peygamberliği dolayısıyla ona münhasır bir durumdur. Ancak yaptığı her evlilikte ümmeti için faydalanılacak yönler bulunmaktadır. Hz. Peygamberin yaptığı on bir evliliğin her birinde gerek o zamanın şartlarının gereği, gerekse daha sonraki zamanlarda müslümanların önüne çıkacak meselelerin aydınlatılmasında yol gösterici esaslar bulunmaktadır.

İslam'ın getirmiş olduğu esas ve hükümlerin kadınlara yönelik olan tarafının, müslüman kadınlara öğretilmesi ve onların eğitilmesinde peygamber hanımları çok önemli rol almışlardır. Özellikle kadınlara özel dini hüküm ve esasların öğretilmesinde

¹²⁰ Mevdudi, Hz.Peygamberin Hayatı, Çev: A.Asrar, c.1, s.196. İstanbul,1992.

ve uygulanmasında başta Hz.Aişe (r.a.) olmak üzere peygamber hanımlarına önemli görevler düşmüştür.

Allah'ın son elçisi Hz.Muhammad (s.a.v.)' in hanımları bazı yönleriyle diğer kadınlardan farklı bir statüye sahiptirler. Bu durum Kur'an-ı Kerim tarafından belirtilmiştir. konuyla ilgili ayeti kerimlerde şöyle buyurulmaktadır: “Ey peygamber hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer sakınıyorsanız, artık sözü çekicilikle söylemeyin ki, sonra kalbinde hastalık bulunan kimse tamah eder. Sözü güzel söyleyin. ¹²¹

Hz. Peygamber'in hanımlarının diğer kadınlardan farkı onlardan daha faziletli ve takva sahibi olmalarındandır. Onların Allah Rasulu'nün eşleri olmaları diğer müslüman hanımlardan daha fazla takva sahibi olmayı gerektirmektedir. Kurtubi diyor ki: Allah (c.c.) onlara öncekilerin ve sonrakilerin efendisi olan Rasulullah (s.a.v)' a eş olmayı nasib etmiştir. Ancak faziletli olmalarının takva şartıyla tamamlanacağını açıklamıştır. ¹²²

İbn-i Abbas şöyle diyor: Yüce Allah bu ayette şunu demek istiyor: Benim katımda sizin değeriniz, diğer salih kadınların değeri gibi değildir. Siz, Benim katımda daha değerlisiniz. Eğer takvalı olursanız, sevabınız daha büyüktür. Yüce Allah, onların faziletinin, Rasulullah (s.a.v)'ın eşleri olmalarından değil sadece takvadan ileri geldiğini açıklamak için, takvayı onlara şart kıldı. ¹²³ Ayet-i kerimenin devamında Yüce Allah peygamberin eşlerinden erkeklerle yumuşak tarzda konuşmalarını istemiştir.

Bu hitap peygamber eşlerine yapılmış olmakla beraber bütün müslüman hanımları kapsamaktadır. Zaruretler halinde kadınlar erkeklerle konuşabilir. Ancak bu konuşmalarda kadının ses tonu ve konuşma tarzı karşısındaki erkeğin boş ümitlere kapılmayacağı bir ciddiyette olması gerekir.

Yüce Allah, böyle bir konuşma şeklinin, kalbinde Allah korkusu ve kötülükten sakınma olan bir kadına yakışmayacağını bildirmektedir.

¹²¹ Ahzab, 33/32.

¹²² Kurtubi, a.g.c., c.14, s.177.

¹²³ Sabuni, a.g.c., c.2, s.523.

“Evlerinizde vakarla oturun. İlk cahiliye (kadınları) nen süslerini açığa vurması gibi, siz de süslerinizi açığa vurmayın. Namazı kılın, zekatı verin, Allah’a ve Rasulüne itaat edin. Ey Ehl-i Beyt, gerçekten Allah, sizden kiri (günah ve çirkinliği) gidermek ve sizi tertemiz kılmak ister.”¹²⁴

Bu ayette de öncekisi gibi Yüce Allah peygamber eşleriyle beraber müslüman hanımlara emrediyor: Evlerinizde ağırbaşlılıkla oturun. İhtiyacınız olmadan dışarı çıkmayın. Yollarda şaşkın şaşkın dolaşan gafil kadınların yaptığı gibi yapmayın. Cahiliyye kadınlarının yaptıkları gibi, yabancı erkeklere süslerinizi ve güzelliklerinizi göstermeyin.

İbn-i Kesir şöyle diyor: Yüce Allah, önce onları kötülükten men etti, sonra da onlara, bir olan Allah'a ibadet etmekten ibaret olan namaz kılmak ve insanlara iyilik demek olan zekat vermek gibi hayırlı şeyleri emretti. Bu ayette çok ince ve engin bir mana vardı. Burada Allah (c.c.) Peygamberin hanımlarına bildiriyor ki: onların tezkiyelerini ve kendilerinden her türlü kirlilik eserini gidermeyi bizzat kendisi lutfetmiştir. Bu ise Allah'ın Ehl-i Beyt'e mahsus gayet ulvi ve hususi bir yardımı ve itinasıdır.¹²⁵

Ayetin devamında Yüce Allah peygamber' in aile fertleri için Ehl-i Beyt ifadesiyle hitabediyor: “Allah, sizi sadece günah kirlerinden kurtarmak ve sizi tertemiz yapmak istiyor.”

Buradaki Ehl-i Beyt (ev halkı) ile Hz.Peygamber' in eşlerinin kastedildiği anlaşılmaktadır. Çünkü hitap, “ Ey Peygamber'in hanımları” diye başlamaktadır. Ancak Ehl-i Beyt'in içinde sadece Peygamber'in hanımları yer almaz. “Ev halkı” bir kimsenin ailesine mensup olan herkesi kapsayan bir terimdir. Ayrıca Hz. Peygamber bu noktayı açıklığa kavuşturmuştur.

Bir defasında Hz.Peygamber, Hz.Ali, Hz.Fatıma, Hz.Hasan ve Hz.Hüseyin'i çağırarak abasının altına alır ve şöyle dua eder: “Allah'ım, bunlar benim Ehl-i Beyt'im. Onlardan pisliği uzaklaştır ve onları tertemiz kıl.” Hz.Aişe der ki: “Bende senin ev

¹²⁴ Ahzab, 33/33.

¹²⁵ İbn-i Kesir, c.3, s.599 .

halkından biriyim (yani beni de o örtünün altına alıp dua etsen) dedim. Bunun üzerine Hz.Peygamber (s.a.v) şu cevabı verdi: “Sen dışarıda kal. Elbette sen zaten Ehl-i Beyttensin.”¹²⁶

1. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN HANIMLARININ MÜ'MİNLERİN ANALARI OLUŞU

Hz.Muhammed (s.a.v.)' in hanımlarının, diğer müslüman hanımlardan farklı bir yönü , mü'minlerin anaları sayılmalarıdır. Ancak bu bütün durumlarda böyle değildir. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Peygamber, mü'minler için kendi nefislerinden daha evladır ve onun zevcele-ri de onların analarıdır.Akraba olanlar,Allah'ın kitabına göre,birbirlerine diğer mü'min-lerden ve muhacirlerden daha yakındırlar.Ancak, dostlarınıza uygun bir vasiyet yapma-mız müstesnadır. Bu kitapta yazılı bulunmaktadır.”¹²⁷ “...Allah'ın Rasulü'ne eziyet vermeniz ve ondan sonra eşlerini nikahlamanız size ebedi olarak (helal) olmaz.”¹²⁸

Hz.Peygamber'in (s.a.v.) müslümanlarla, müslümanların da Hz. Peygamber' (s.a.v.)' le olan ilişkileri, diğer insan ilişkilerinin ötesinde yüce bir özelliğe sahiptir. Hz. Peygamber mü'minlere, ailelerinden daha yakın, kendi nefislerinden daha üstündür. Aileleri, eşleri ve çocukları onlara zarar verebilir, onları hata ve günaha sevkedebilir. Fakat Peygamber sadece mü'minleri ebedi saadete götürecekt davranışlarda bulunur.

Mü'minlerin Hz.Peygamber' (s.a.v.)' le ilişkileri böyle olduğu için, Hz.Peygamber' (s.a.v.)'in eşleri mü'minlere gerçek anneleri gibi haramdır, yani onlarla evlenemezler. Bu sadece Peygamber (s.a.v)'e has bir durumdur.

Burada, Hz.Peygamber'in hanımlarının, müslümanların onlara saygı göstermesi ve hiçbir müslümanın onlarla evlenememesi anlamında mü'minlerin anneleri olduğuna dikkat edilmelidir. Diğer meselelerde mü'minlerin kendi anneleri gibi değildirler. Mesela, gerçek akrabaları dışında bütün müslümanlar onlar için namahremdir, yani onların yanında tesettürlü bulunmalıdırlar. Hz.Peygamber'

¹²⁶ Tirmizi, Sünen, Menakıb, 31, c.7. s.178.

¹²⁷ Ahzab, 33/6.

¹²⁸ Ahzab, 33/53.

(s.a.v.)'in eşlerinin kızları mü'minlerin gerçek kız kardeşleri gibi değildir. Öyle olsaydı hiçbir müslüman onlarla evlenemezdi. Onların kız ve erkek kardeşleri de mü'minlerin teyze ve dayıları gibi değildir. Gerçek akrabası olmadıkça hiç kimse Peygamber (s.a.v.)'in eşlerine varis olamaz.¹²⁹

2. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN MEHİRSİZ VE FAZLA KADINLA EVLENMESİ

Hz. Muhammed (s.a.v)' in mehirsiz ve dörtten fazla kadınla evlenmesi Allah'ın ona verdiği bir imtiyazdır. Kur'an'da şöyle buyurulmaktadır.

“Ey Peygamber! gerçekten biz sana ücretlerini (mehirlerini) verdiği eşlerini ve Allah'ın sana ganimet olarak verdikleri (savaş esirleri)'nden elinin altında bulunan cariyceleri, amcamın, halalarımın ve teyzelerinin seninle beraber hicret eden kızlarını, bir de Peygamber'e kendisini hibe eden ve Peygamberin de kendisini almak istediği inanmış kadınları sana helal kıldık. Bu diğer mü'minlere değil, sadece sana mahsus bir ayrıcalıktır. Biz eşleri ve ellerinin altında bulunan cariyceleri hakkında mü'minlere ne farz kıldığımızı biliyoruz (Seni bu hususta istisna ettik) ki senin için hiçbir darlık olmasın. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.”¹³⁰

Bu ayet-i Kerime, Hz.Muhammed' (s.a.v)'in başkalarına dört kadından fazlasını nikahlamayı yasaklarken kendisinin beşinci kadınla evlendiğini söyleyerek itiraz edenlere bir cevap niteliğindedir.

Hz.Peygamber (s.a.v.) Hz.Zeyneb (r.a.)' le evlendiği zaman bazıları bu duruma itiraz etmişlerdi. O zaman Hz.Peygamber'in dört eşi vardı. Bunlar Hz.Sevde, Hz. Aişe, Hz.Hafsa ve Hz.Ümmü Seleme(r.a.) idi. Hz.Zeyneb(r.a.) beşinci hanımı oluyordu. Burada Allah (c.c.) kafir ve münafıkların itirazlarına şöyle cevap vermektedir:”Ey peygamber, Biz mehirlerini vererek nikahladığım bütün kadınları sana helal kıldık.”

¹²⁹ Mevdudi, a.g.c., c.4.s.391.

¹³⁰ Ahzab, 33/50.

Ayet-i kerimde beşinci eşi Hz.Peygamber' (s.a.v.)'c helal kılmasından başka Allah' (c.c.) Peygamber'in birkaç şekilde eş almasına izin vermiştir. Birincisi: Allah'ın ganimet olarak verdiği cariyelerden onun payına düşenler. Buna göre Allah Rasülü, Beni Kureyza gazvesinde alınan esirler arasından Hz. Reyhane' yi, Beni Mustalik gazvesinde alınan esirlerden Hz.Cüveyriye'yi, Hayber'de ele geçirilen esirler arasından Hz.Safiyye'yi ve Mısır Mukavkısı'nın kendisine hediye olarak gönderdiği kıpti Mariye'yi almıştır. Bunlardan üçünü azat etmiş ve onlarla evlenmiş, Mariye'yi ise cariye olarak bırakmıştır.

İkincisi: Kendisiyle beraber hicret eden amcasının, dayısının, hala ve teyzesinin kızları. "Seninle beraber hicret eden" sözlerinden, onların hicret sırasında Peygamber' (s.a.v)'e arkadaşlık etmiş olmaları değil, onların da İslam uğrunda ve Allah yolunda hicret etmiş olmaları anlamı vardır. Hz.Peygamber (s.a.v), H.7. yılında Hz.Ümmü Habibe (r.a.) ile evlendi. (Bu vesile ile bu ayette bir müslümana hala, dayı, amca ve teyze kızlarının kendisine helal olduğu da bildirilmiş olmaktadır).

Üçüncüsü: Kendilerini Hz.Peygamber' (s.a.v.)'e hibe eden, yani hiçbir mehir almaksızın Peygamber (s.a.v.)'le evlenmeye hazır olan ve Peygamber (s.a.v.)'in kendisinden hoşlandığı müslüman kadınlar. Bu izin üzerine Hz.Muhammed (s.a.v) H.7. yılında Hz.Meymune ile evlendi, fakat mehrini ödemedi ilişki de bulunmaması gerektiğini düşündü. Bu yüzden Hz.meymune hiç istemediği halde ona mehir verdi. " Bu diğer mü'minlere değil, sadece sana mahsus bir ayrıcalıktır." Bu cümle bir önceki cümleye bağlı olarak kabul edilirse, mehir vermeksizin kendini hibe eden bir kadınla evlenmenin diğer müslümanlara caiz olmadığı anlamı çıkar. ¹³¹

Hz.Peygamber (s.a.v) 'in dörtten fazla kadınla evlenmesine Allah (c.c.) izin vermiştir. Hz.Muhammed'in yapmış olduğu evliliklere bakıldığında, hepsinin bir sebebe ve bir maslahata yönelik olduğu ortaya çıkar. Rasulullah (s.a.v.) ilk evliliğini yirmi beş yaşında Hz.Hatice (r.a.) ile yapmıştır. Hz.Hatice o zaman kırk yaşında bir dul idi. Hz.Peygamber'in bu evliliği yirmi beş yıl sürdü ve Peygamber bu süre içinde tek evli kaldı. Hz.Peygamber'in diğer evlilikleri elli yaşından sonradır.

¹³¹ Mevdudi. a.g.e., c.4. s.439-440.

Hz.Peygamber'in elli yaşından sonraki evlilikleri onun şahsi evliliklerinden ziyade, kadınlara yönelik hukuki meseleler başta olmak üzere, birçok dini hükmün ortaya çıkmasına vesile olmuştur.

Hayatın her alanını tanzim eden İslam'ın peygamberi, kadınlarla ilgi meselelerin ayrıntılarını öğretmek durumundaydı. Bunun için değişik yaşta, değişik konumlardaki kadınlarla yapılan evliliklerin her birisi önemli konularda açıklayıcı bir mahiyet arzemişlerdir. Hz.Peygamber'in hanımları müslüman hanımların dinlerini öğrenmelerinde büyük rol almışlar ve önemli görevler üstlenmişlerdir.

Hz.Muhammed (s.a.v)'in çok evliliği, müslümanların aile hayatlarını tanziminde, bir evliliğin ideal olarak yaşanmasında, en güzel örnektir. Ayrıca, ayet-i kerimede birden fazla evlenmeye verilen izin, sünnet ekseninde uygulanmasını Hz.Peygamber'de görmekteyiz.

3. HZ. MUHAMMED (S.A.V)' İN HZ. ZEYNEB' LE EVLENMESİ

“İhani sen, Allah'ın kendisine nimet verdiği ve senin de kendisine nimet verdiği kişiye: “İşini yanında tut ve Allah'tan sakın” diyordun. insanlardan da çekinerek Allah'ın açığa vuracağı şeyi kendi nefsinde saklı tutuyordun. Oysa Allah, kendisinden çekinmene çok daha layıktı. Artık Zeyd (r.a.), ondan ilişkisini kesince, biz onu seninle evlendirmiş olduk ki, böylece evlatlıklarının kendilerinden ilişkilerini kestikleri (kadınları boşadıkları) zaman, onlarla evlenme konusunda mü'minler üzerine bir güçlük olmasın. Allah'ın emri yerine getirilmiştir.”¹³² Bu ayet'i kerime Hz.Peygamber (s.a.v.), Hz.Zeyneb (r.a.) ile evlendikten ve münafıklar, Yahudiler ve müşrikler onun aleyhinde propaganda yapmaya başladıktan sonra nazil olmuştur. Hz.Zeynep (r.a.), Allah ve Rasulünün emri gereği Zeyd ile evlenmeyi kabul etmiş olduğu halde, Zeyd'in azatlı bir köle, kendisinin ise Arabistan'ın en soylu ailesine mensup olduğunu, Zeyd'in kendisine denk olmadığı fikrini aklından çıkaramıyordu. Bu durum aralarında anlaşmazlıklara sebep oldu ve bir yıl sonra Zeyneb ve Zeyd boşandılar.

¹³² Ahzab, 33/37.

“... İnsanlardan çekinerek Allah'ın açığa vuracağı şeyi kendi nefsinde saklı tutuyordun. Oysa Allah, kendisinden çekinmene çok daha layıktı...” Ayet-i kerimenin bu bölümü farklı yorumlanmıştır.

Bazıları ayeti şöyle anlamışlardır. Hz.Peygamber (s.a.v) Zeynep ile evlenmeyi ve Zeyd'in onu boşamasını istiyordu. Fakat Zeyd gelip hanımını boşamak istediğini söyleyince, Hz.Peygamber (s.a.v) onu istemeyerek de olsa durdurdu. Bunun üzerine Allah (c.c.) “Allah'ın açığa vuracağı bir şeyi içinde gizliyordun” buyurdu. Oysa ayetin gerçek anlamı bunun tam tersidir. İğfer bu cümle aynı surenin 1.2.3. ve 7. ayetleriyle birlikte okunursa, Hz. Zeyd ile hanımı arasındaki anlaşmazlık şiddetlendiğinde Allah, Hz.Peygamber (s.a.v.)'in kalbine, Zeyd, Zeyneb' i boşadığında onunla Hz. Peygamber (s.a.v.)'in evlenmesi gerektiğini ilham etmişti. Fakat o günkü Arap toplumunda evlallığın boşadığı kadın ile evlenme yoktu. Evlatlık öz evlat gibi kabul ediliyordu. Hz.Peygamber bu durumdan dolayı bu evliliğe yanaşmak istemiyordu. Bu yüzden Zeyd hanımını boşamak istediğini söyleyince Hz. Peygamber (s.a.v.) “Allah'tan kork, eşini yanında tut. “ diyordu. bununla kastettiği şeydu: Kendisinin bu imtihandan kurtulabilmesi için Zeyd'in eşini boşamaması gerekiyordu. Aksi takdirde boşanma olunca bu emri yerine getirmek zorunda kalacak ve birçok iftira ve suçlamalara hedef olacaktı. Fakat Hz.Peygamber (s.a.v.) karşılaşacağı iftira ve suçlamalardan kaçınmak amacıyla, bilerek Hz.Zeyd'in eşini boşamasını engellerken, Allah (c.c.) bu davranışı Peygamberinin yaşaması gereken bir tecrübe olarak kabul ediyor ve Peygamber'in bu evliliği vasıtasıyla büyük bir reform yapmayı murad ediyordu. Bu sosyal reform Hz. peygamber (s.a.v.)'in aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Arabistan'da evlatlık ilişkileriyle ilgili uyulamada olan yanlış gelenek ve adetlere son vermenin başka yolu yoktu. O halde Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, Hz. Zeynep (r.a.)'le evlenmesi, Peygamber (s.a.v.)'in ev halkına bir eş daha eklemek değil, önemli bir sosyal reformun gerçekleştirilmesidir.¹³³

¹³³ Mevdudi, a.g.c., c.4, s.422-425.

SONUÇ

Bir müslümanın hayata sağlam bir bakış açısı kazanabilmesi, ahireti için hazırlık yapabilmesi için başvuracağı iki temel kaynağı vardır. Bunlar Allah'ın Kitabı Kur'an ve Allah'ın Rasulü Hz.Muhammed (s.a.v)' in sünnetidir.

Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerimi incelediğimizde, çok sayıda ayet-i kerimelerde Rasulullah (s.a.v.) den bahsedildiğini görmekteyiz. Yüce Allah insanlara ayetlerini bildirirken, elçisini de bizlere tanıtmıştır. Bunun anlamı şudur. Din peygambersiz öğrenilmez.

Bir konuyu öğrenmek için o konuyu öğreten bir rehber ihtiyacı vardır. Yüce Allah İslam dininin insanlar tarafından iyice öğrenilmesi için kitap ve peygamber göndermiş, peygamberinin özelliklerini de kitabında açıklamıştır. Dünya hayatında insan aklı bir çok meseleyi kavrayabilmektedir. Ancak dünya hayatının önemli bir bölümü ve manevi hayatının tamamı için insanın ilahi rehber ihtiyacı vardır. Bu rehber Allah'ın gönderdiği peygamberdir. Allah (c.c.) bütün insanlara peygamber göndermiştir. Son büyük peygamber de Hz.Muhammed (s.a.v) olmuştur. Bir an peygamber'in olmadığını düşünelim. Kendimizi ne kadar büyük bir boşlukta hissedeceğiz. İşte bu boşluğu yaşamamak için peygamber gereklidir. Düşünüp te içinden çıkamadığımız her manevi meselede peygambere müracaat ederiz. Onda bütün soruların cevabı vardır. O nasıl davranacağımızı çok iyi bilir. Nasıl ibadet etmemiz ve nasıl dua etmemiz gerektiğini bilir. O insanlarla nasıl diyalog kurulacağını, kiminle nasıl konuşulacağını bize öğretir. Peygamber, aile içinde nasıl bir eş, nasıl bir baba olacağını da bize öğretir. Barışta müslüman olmayanlarla nasıl ilişki kurulacağını öğretir. Yine cihadın ne olduğunu, kaç çeşit olduğunu, düşmanla savaşta nasıl hareket ve komuta edileceğini müslümanlara öğretir. O, Allah'ın dinine davet etmenin teorik ve pratik metodlarını da müslümanlara öğretir. O her konuda başvurulacak kaynaktır. Çünkü onun bilgisinin kaynağı vahiydir, yani yüce Allah'tır.

Bu araştırmamızdan anlaşılıyor ki, Allah Rasulu Hz.Muhammed (s.a.v)'i anlamak, onu gerek peygamber olarak gerekse bir insan olarak doğru tanımak için öncelikle Kur'an'a müracaat etmek gerekir. Kur'an, daha önce gönderilen

peygamberlerden kısmen bahsederken, nübüvvetin son halkası Hz.Muhammed (s.a.v)'i bütün yönleriyle insanlığa tanıtmaktadır.

Hz.Muhammed'in insanlar için güzel bir örnek "Üsvetü'n-hasene" olduğunu bildiren Yüce Allah bu örnek kişiliğin bütün vasıflarını Kur'an-ı Kerim'in değişik ayetlerinde vermiştir. Hz.Muhammed (s.a.v)'in özelliklerini ifade eden ayet-i kerimeler bir araya getirildiğinde "Üsvetü'n-hasene" olan Rasulullah'ın peygamber ve insan olarak kimliği ortaya çıkmaktadır.

Kur'an öncelikle Allah elçisinin bir insan olduğu, ancak kendisine vahiy gelen bir insan olduğu gerçeğini bildirmektedir. O bir insandı, ama her an vahiy ile karşı karşıya kalan bir insan. O dünyada iken, Mîraç' ta Allah'ın huzuruna çıkan bir insandı. O risalet ile görevlendirilmiş, mükemmel özelliklerle donatılmış, ancak insani vasıflarından soyutlanmayan peygamberdi.

Hz.Peygamber (s.a.v)'i diğer insanlardan ayıran taraf ona nübüvvetin verilmesi, dolayısıyla peygamberlik öncesi ve sonrasında günahlardan korunmuş olmasıdır. Günahsız anlamındaki ismet sıfatı peygamberliğin temel esaslarından birini teşkil etmektedir.

Kur'an-ı Kerimde Hz. Muhammed (s.a.v)'in bir tebliğci olduğu, cenneti müjdeleyici, cehennemden sakındırıcı olduğu bildirilmiştir. Tebliğ konusunda Hz. Muhammed'in herhangi bir şey karşılığında risalet görevini yapmadığı açıklanırken, diğer taraftan Onun sadece tebliğ etmekle yükümlü olduğu, hidayetin ise Allah'tan olduğu açık bir şekilde beyan buyurulmaktadır. Alemlere rahmet olarak gönderilen Muhammed Mustafa (s.a.v)'in insanlara getirdiği şey Allah'ın kitabı Kur'an dır. Hidayet konusunda peygambere en küçük bir yetki verilmemiştir. Ona verilen ancak hidayete götüren yola rehber olmasıdır. Bu nokta müslümanların üzerinde hassasiyetle durmaları gereken bir mesele olarak Kur'an'da karşımıza çıkmaktadır.

Allah Rasulu Muhammed (s.a.v.)'in söylediği ve yaptığı şeylerin vahiy kaynaklı olduğu, vahiy dışında ümmetine yönelik kendi başına bir mesaj vermediğini yine Kur'an ayetleri bildirmektedir. O, kendisine Allah'tan ne vahyedilmişse eksiksiz

olarak tebliğ etmiştir. Bu tebliğinde hiçbir zaman korku ve tereddüde kapılmamıştır. Rasulullah, kendisine vahyedilenleri, önce kendi nefsinde, sonra ailesinde uygulamış ve daha sonra ashab-ı kiramına tebliğ ederek uygulanmasını sağlamıştır. Allah Rasulu (s.a.v) hal ve hareketleriyle bir vahiy insanı, bir canlı Kur'an gibiydi. Yüce Allah ona “emredildiğin gibi dosdoğru ol” buyurmuştu. Onun bu ilahi emir dışına çıkması düşünülebilir mi? Bundan dolayıdır ki Allah Rasulu, Allah'ın emirleri doğrultusunda yaşamış ve bu istikamet üzere ümmetine yol göstermiştir.

Kur'an ayetlerinde Hz.Muhammed (s.a.v.)'in özellikleri arasında ona itaat etme ile ilgili bir çok ayetin olduğu görülmektedir. Yüce Allah bazı ayetlerde kendi isminden sonra rasulünün ismini zikrederek ona itaati emretmektedir. Bazı ayetlerde de, mü'minlerin işlerini Allah'a ve Rasulüne havale etmeleri emredilmektedir. Bu ayetlerden çıkan mana şudur. Allah (c.c.), Kur'an' da bütün özellikleriyle tanıttığı Hz. Muhammed'e kesin bir şekilde itaat etmeyi emir buyurmaktadır. Başka bir ifadeyle Allah'a itaatin tam olması için Rasulüne de eksiksiz itaat gerekmektedir. Kur'an'ın getirdiği İslam'ın tam olarak anlaşılması için Allah'ın peygamberinin en iyi şekilde anlaşılması ve ona itaatin tam olması gerekmektedir.

Kur'an-ı Kerim Allah Rasulünün bu dünyadaki özelliklerinin yanı sıra ona ahirette verilecek olan bazı özelliklerden de bahseder. Ahirette Hz.Muhammed (s.a.v)'e Makam-ı Mahmud (Şefa'at Makamı) ve Kevser' in verileceğini Kur'an bildirmektedir. Şefa'at konusunda Kur'an ayetlerinden anlaşılan odur ki, şefa'at etme, Allah'ın vereceği izin ile olacaktır. Allah bu izni kime verirse, o şefa'at etme hakkına sahip olacaktır. Onun izni dışında şefa'at etme yoktur.

Özetle denilebilir ki, Kur'an-ı Kerim, bize Hz. Peygamber'i en güzel şekilde tanıtmıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.) 'in bir peygamber ve bir insan olarak özelliklerini ve konumunu Kur'an geniş bir şekilde vermiştir. Rasulullah (s.a.v)' ı doğru olarak anlayabileceğimiz yegane kaynak Kur'an-ı Kerimdir.

KAYNAKÇA

ABDULHALİK, Abdülğani,

1996 Hücciyetü's-Sünne, Çev. Dilaver Selvi, İstanbul.

AFZALUR RAHMAN,

1996 Siret Ansiklopedisi, İnkılap yay., İstanbul.

AKKAD, Abbas Mahmud,

1979 Hz.Muhammed (S.A.V.)'in Eşsiz Deha ve Şahsiyeti. Çev. Said Şimşek, Hayra Hizmet Vakfı, Konya.

AŞIK, Nevzat,

1987 Hz.Peygamber ve İtidal, İzmir.

ATEŞ, Süleyman,

1966 İslam'a İtirazlar ve Kur'an-ı Kerim'den Cevaplar, Ankara.

BAĞAVİ, Hasan b. Mes'ud,

1997 Mealimu't-Tenzil. Riyad.

BAĞDADİ, Ebu Mansur Abdulkahir b. Tahir,

1928 Usuli'd-Din, İstanbul.

BAYRAKTAR, İbrahim,

1993 Değişik yönleriyle Hz. Peygamber (s.a.v), İzmir.

BİLMEN, Ömer Nasuhi,

1990 Kur'an-ı Kerim Yüce Meali ve Tefsiri, İstanbul.

BUHARİ, Muhammed b. İsmail,

Tarihsiz Sahihu'l-Buhari, Daru'l-Erkam b. cbi'l Erkam, Beyrut.

BURSEVİ, İsmail Hakkı,

1966 Muhtasar Ruhul- Beyan Tefsiri, Çev. Koms. İstanbul.

CERRAHOĞLU, İsmail,

1979 Tefsir Usulü, Ankara.

ÇANTAY, Hasan Basri,

Kur'an-ı Hakim ve Meali Kerim, İstanbul.

ÇELEBİ, İlyas,

1996 İslam İnancında Gayb Problemi, İstanbul.

DERVEZİ, İzzet,

1995 Kur'an ve Sünnetin Işığında Hz Peygamber'in Hayatı, Çev. Mehmet Yolcu İstanbul.

DUMAN, Zeki,

1997 Vahiy Gerçeği, Ankara.

EBU DAVUD, Süleyman b. Esas'es-Sicistani,

1988 es-Sünen, Çev. ve Şerh? N.Yeniçel, H.Karapınar, İstanbul 1988
es-Sünen, Beyrut.

EBU ŞEBHE, Muhammed b. Muhammed,

1988 es-Siretü'n-Nebevviye fı Dav'il-Kur'an ve's-Sünne, Beyrut.

ELMALILI, Muhammed Hamdi Yazır,

1979 Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul.

ERDOĞAN, Mehmet,

1996 Vahiy-Akıl Dengesi Açısından Sünnet, İstanbul.

ESARİ, Ebi'l-Hasan Ali b. İsmail,

Tarihsiz el İbane an-usuli'd-Diyane, Müniriye baskısı, Mısır.

FAZLUR RAHMAN,

1996 Ana Konularıyla Kur'an, çev. Alpaslan Açıkgenç, Ankara Okulu yay. Ankara.

GÖLCÜK, Şerafettin, TOPRAK, Süleyman,

1996 Kalam, Tekin Kitabevi Yay. Konya.

HALEBİ, İbrahim,

1323 Halebi Sağır, İstanbul.

HAMİDULLAH, Muhammed,

1972 İslam Peygamberi, çev. Said Mutlu, İrfan yay. İstanbul.

HAŞİMİ, Muhammed Ali,

Tarihsiz Kur'an'da Rasulullah, Çev. Nurettin Varol Risale yay. İstanbul.

HATTE, M.Kamil,

1967 Muhammed Aleyhisselamın peygamberliği. Çev. İsmail Ezherli, Mehmet Asım Köksal, Ankara.

IŞIK, Kemal,

1980 Matüridi'nin Kalam Sisteminde İman-Allah ve peygamberlik Anlayışı. Fütüvvet yay. Ankara.

İBN-İ ATİYYE,

1993 Muhaddaru'l Veciz, Daru'l Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.

İBN-İ HİŞAM,

Tarihsiz es-Siretu'n-Nebeviyye, Daru İhyau't-Turasi'l Arabiyye, Beyrut.

İBN-İ İSHAK,

1981 Muhammed b. İbn-i İshak b. Yesar Siret, Thk. Muhammed Hamidullah, Konya.

İBN-İ KESİR,

1994 Tefsiru Kur'ani-l-Azim, Beyrut.

İBN-İ MANZUR,

1955 Lisanu'l-Arab, Beyrut.

İMAM MALİK,

1994 Muvatta, Çev. Koms. İstanbul.

KADI İYAZ, Ebu'l Fazl İyaz b. Musa b. İyaz,

1992 eş-Şifa bi Ta'rifi Hukuki'l-Mustafa çev. Suat Cebeci, Rehber yay. Ankara.

KASTALANİ, Ebi Abbas Ahmet b. Muhammed b. Ebi Bekr,

1972 Mevahib-i ledünniye, çev. İhsan Uzungüngör, Semerkand yay. İstanbul.

KÖKSAL, Asım,

1977 Hz. Muhammed ve İslamiyet, Mekke Devri, İstanbul.

KUR'AN-I KERİM,

KURTUBİ, Ebi Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensari

1988 el-Camiu'l- Ahkami'l-Kur'an, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.

KUTUB, Seyyid,

1976 Fizilali'l-Kur'an- çev. koms. Hikmet yay. İstanbul.

MAVERDİ, Ebi'l-Hasan Ali b. Muhammed,

Tarihsiz en-Nüketü ve'l-Uyun (Tefsiru'l-Maverdi) Daru'l-Kütübü-l-İlmiyye, Beyrut.

1994 Alamu'n-Nübüvve, Daru'n-Nefais, Beyrut.

MEVDUDİ, Seyyid Ebu'l Ala,

1991 Tefhimu'l-Kur'an. Çev. Koms. İstanbul.

1992 Hz. Peygamberin Hayatı. Çev. Ahmet Asrar, İstanbul.

MEYDANİ, Abdurrahman Habenneke,

1994 El-Akidetü'l İslamiyye, Daru'l-Kalem. Beyrut.

MÜNAVİ, Şemseddin Muhammed Zeynuddin Abdurraul,

1972 Feyzu'l Kadir Şerhu'l-Camiu's-Sağır, Beyrut.

MÜSLİM, el-Haccac b. Müslim el-Kuşeyri en Nisaburi,

1997 Sahihu'l-Müslim- Şerhu'n-Nevevi, Beyrut.

NEBHANİ, Yusuf b. İsmail,

1997 Peygamber Efendimizin Mucizeleri, Çev. Abdulkadir Duran, İstanbul.

NEBHANİ, Yusuf b. İsmail,

1996 Hz.Muhammed'in Faziletleri, Çev. Fethi Güngör.

NEDVİ, Ebu'l-Hasan,

1996 Rahmet Peygamberi, Çev.A.özaydın, istanbul.

NESEİ, Ahmed b. Şuayb,

1981 es-Sünen, Çev. Kom. İstanbul.

ÖZBEK, Abdullah,

1995 Bir Eğitimci Olarak Hz.Muhammed, Konya.

PEZDEVİ, Ebu Yusr Muhammed,

1980 Ehl-i Sünnet Akaidi, çev. Şerafeddin Gölcük, Kayihan yay. İstanbul.

RAĞİB el-İsfahan,

1961 Müfredat fî Garibi'l-Kur'an, Kahire.

RAZİ, Fahrüddin,

1990 Tefsir-i Kebir (Mefatihü'l-Gayb) Daru'l-Kütübü'l ilmiyye, Beyrut.

RIZA, Reşid,

1991 Muhammedi Vahiy, çev. Salih Özer, Ankara.

SABUNİ, Muhammed Ali,

1986 Safvetü't-Tefasir, Daru'l-Kalem, Beyrut.

SUYUTİ, Celaleddin,

Tarihsiz Peygamberimizin Mucizeleri ve Büyük Özellikleri, Çev. Ömer Temizel, Konya.

ŞATIBİ, Ebu İshak İbrahim b. Musa b. Muhammed el-Gırnati,

1993 el-Muvafakat fi Usulî'l-Ahkam, Thk. Abdullah Diraz. Çev. Mehmet Erdoğan, İstanbul.

TABERİ, ebu Cafer Muhammed b. Cerir b. Yezid b. Galib,

1995 Taberi Tefsiri Muhtasarı, çev. Mehmet Keskin, İstanbul.

TİRMİZİ, Muhammed b. İsa,

1995 es-Sünen, Tuhfetu'l-Ehvazi Şerhi, Beyrut.

YAKUB, Muhammed,

1988 Tenviru'l-Mikyas min Tefsiri İbn-i Abbas, Beyrut.

ZERKANİ,

1372 Mehahilu'l-İrfan fi Ulumi'l-Kur'an, Mısır.

ZUHAYLİ, Vehbe,

1991 et-Tefsiru'l-Münir. Daru'l-Fikri'l-Measır, Beyrut.